

T.C.

GİRESUN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

**MEDYA OKURYAZARLIĞI DERSİNE İLİŞKİN ÖĞRENCİ TUTUMLARI
İLE ÖĞRETMEN VE ÖĞRETMEN ADAYI GÖRÜŞLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

**STUDYING ATTITUDES OF STUDENT AND OPINIONS OF TEACHER
AND TEACHER CANDIDATE REGARDING THE MEDIA LITERACY
LESSON**

YASEMİN AKSU

162012012

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ALVER

GİRESUN-2019

T.C.
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

MEDYA OKURYAZARLIĞI DERSİNE İLİŞKİN ÖĞRENCİ TUTUMLARI
İLE ÖĞRETMEN VE ÖĞRETMEN ADAYI GÖRÜŞLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ

STUDYING ATTITUDES OF STUDENT AND OPINIONS OF TEACHER
AND TEACHER CANDIDATE REGARDING THE MEDIA LITERACY
LESSON

YASEMİN AKSU

162012012

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ALVER

GİRESUN-2019

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünün tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Anabilim Dalı Yüksek Lisans / Doktora / Sanatta Yeterlilik öğrencisi 'nın ... başlıklı tezini incelemiş olup aday ...tarihinde, saat... da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans/Doktora/Sanatta Yeterlik tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmzası
Üye (Başkan)		
Üye		
Üye		
Üye		
Üye		

ONAY

...../...../201..

Prof. Dr. Güven ÖZDEM
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Medya Okuryazarlığına İlişkin Öğrenci Tutumları ile Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

01/07/2019

Yasemin AKSU

TEŞEKKÜR

Zirvede bırakmamak üzere çıktığım bu yolda ne olursa olsun azmetmekten ve kararlı olmaktan asla vazgeçmedim. Bu süreçte her anlamda güven içinde destek olan, çalışmamın her aşamasını takip edip titizlikle inceleyen ve yol gösteren kıymetli hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ALVER'e teşekkür ederim. Ayrıca çalışmama veri toplamak için hazırladığım formlara görüş ve öneride bulunan hocalarıma, tutum ölçeğini kullanmama izin veren Doç. Dr. Cevat ELMA'ya, çalışma aşamasında yardımlarını esirgemeyip anket uygulamalarımızı yürütmemize yardımcı olan Giresun'da uygulama yaptığımız okullardaki öğretmenlere ve öğrencilere teşekkür ederim. Bu uzun ve zorlu süreçte her daim varlığını hissettiren değerli aile bireylerim annem Yedigâr AKSU, babam Ahmet AKSU, kardeşlerim Ramis AKSU ile Atilla AKSU'ya ve nişanlım Volkan BEKTAŐ'a teşekkürlerimi bir borç bilirim.

ÖZET**Yüksek Lisans Tezi****Medya Okuryazarlığı Dersine İlişkin Öğrenci Tutumları ile Öğretmen ve Öğretmen Adayı Görüşlerinin Değerlendirilmesi**

Günümüz toplumunun bireyini önceki dönemin bireyinden ayıran en belirgin özellik, yazılı ve görsel pek çok mesajın bilinçli bir şekilde aktarılmaya çalışıldığı bir dönemde yaşıyor olmasıdır. İnsanın bu mesajları anlayabilmesi için iletişim aracı olan medya dilini bilmesi ve o dili okur duruma gelmesi gerekmektedir. Bu nedenle araştırmada, Medya Okuryazarlığı dersine ilişkin öğrenci tutumlarını belirlemek, öğretmen ile öğretmen adaylarının görüşlerinin tespit etmek amaçlanmıştır. Ayrıca yenilenen lisans programlarında Medya Okuryazarlığının durumu incelenmiş, Medya Okuryazarlığı dersini alan ve almayan öğrencilerin medyayı algılama biçimine ilişkin görüşleri ile öğrencilerin medya araçlarını tercihleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı tespit edilmiştir. Araştırmada, nicel ve nitel araştırma yöntemleri bir arada kullanıldığından bu araştırma karma yöntemle desenlenmiştir. Araştırmanın nicel boyutunda tutum ölçeği, nitel boyutunda ise görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın nicel verilerinin toplandığı çalışma grubunu, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Giresun ilinde seçmeli Medya Okuryazarlığı dersinin verildiği 5 ortaokulda Medya Okuryazarlığı dersi alan 153 sekizinci sınıf öğrencisi ile Medya Okuryazarlığı dersini almayan 103 yedinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Toplamda 256 öğrenci araştırmaya katılmıştır. Nitel verilerinin toplandığı çalışma grubunu ise seçmeli Medya Okuryazarlığı dersinin verildiği okullarda görev yapan 5 sosyal bilgiler, 1 Türkçe öğretmeni ve Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 15 Türkçe ile 15 sosyal bilgiler öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın nitel ve nicel çalışma grupları tesadüfi metotla evreni örnekleyecek şekilde belirlenmiştir. Nicel verilerin analizinde SPSS 16.0 programı kullanılmıştır. Nitel verilerin analizinde ise görüşmeler yoluyla toplanan veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Çalışmanın bulgularından hareketle; Medya Okuryazarlığı dersini alan ve almayan öğrencilerin medyanın algılanma biçimi boyutuna yönelik tutumları

arasında anlamlı bir fark olmadığı, öğrencilerin medya araçlarını tercih sıraları aynı olup sırasıyla internet, televizyon, dergi, gazete, radyoyu tercih ettikleri, internet tercihinde dersi alanların, dergi tercihinde ise dersi almayanların lehine anlamsal fark olduğu, Medya Okuryazarlığı dersinin gereksiz bir ders olarak algılandığı, derste Medya Okuryazarlığına ilişkin konuların işlenmediği, bu ders için ayrılan sürenin başka branş derslerinin tamamlayıcısı olarak kullanıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Sonuç olarak Medya Okuryazarlığı eğitiminin bu alanda yeterli donanıma sahip kişiler tarafından ve dersin seçmeli olarak değil de zorunlu olarak yaşamın içerisine yerleştirilmiş bir şekilde verilmesi, bu alandaki bilimsel çalışmaların ve araştırmaların artırılması gerektiği önerilerinde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Medya, Medya Okuryazarlığı, Türkçe Eğitimi, Öğrenci Tutumları, Öğretmen Görüşleri.

ABSTRACT**Master Thesis****Studying Attitudes of Student and Opinions of Teacher and Teacher Candidate
Regarding the Media Literacy Lesson**

The most distinctive feature that distinguishes the individual of today's society from the individual of the previous period is that he has been living in a period when many written and visual messages are being conveyed consciously. In order to understand these messages, human beings must know the language of media which is a means of transmission and become literate. For this reason, it was aimed to determine student attitudes about media literacy course and to determine the opinions of teachers and teacher candidates. In addition, the relationship of media literacy skills with 2018 middle school Turkish course gains and the status of media literacy in renewed undergraduate programs are examined. It was determined that there is a significant difference between the opinions of the students about the way they perceive the media and the preferences of the media tools. In this study, since quantitative and qualitative research methods are used together, this research is designed with mixed method. Attitude scale was used in the quantitative dimension of the study and interview form was used in the qualitative dimension. The study group consisted of 153 eighth grade students who had taken media literacy courses in 5 secondary schools in which the elective media literacy course was given in Giresun in 2017-2018 academic year. A total of 256 students participated in the study. The working group where the qualitative data is collected is in the schools where elective media literacy course is given is consists of 5 social studies and 1 Turkish teacher and 15 social studies and 15 Turkish teacher candidates are in Giresun University Faculty of Education. The qualitative and quantitative study groups of the study were determined by random methods. SPSS 16.0 program was used to analyze the quantitative data. In the analysis of qualitative data, data collected through interviews were analyzed by content analysis. Based on the findings of the study; There is no significant difference between the attitudes of the media literacy classes and the

attitudes of the media towards the perception of the media, the students prefer the media tools in the same order and they prefer the Internet, television, magazine, newspaper, radio, It was concluded that there was a semantic difference, media literacy was perceived as an unnecessary course, subjects related to media literacy were not covered in the course, and that the time allocated for this course was used as a complement to other branch courses. As a result, it has been suggested that media literacy education should be given by people who have adequate equipment in this field and the course is mandatory, not necessarily in life, and that scientific studies and research should be increased in this field.

Keywords: Media, Media Literacy, Turkish Education, Student Attitudes, Teacher Opinions

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT	IV
İÇİNDEKİLER	VI
KISALTMALAR DİZİNİ	X
TABLolar DİZİNİ	XI
ŞEKİLLER DİZİNİ	XII
1. GİRİŞ	1
1.1. PROBLEM DURUMU.....	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI	3
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	4
1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	6
1.5. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI.....	6
1.6. TANIMLAR.....	6
2. KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	8
2.1. İLETİŞİM	8
2.2. İLETİŞİMİN TEMELİNİ OLUŞTURAN ÖGELER	10
2.2.1. Kaynak (Gönderici)	12
2.2.2. Alıcı	13
2.2.3. İleti (Mesaj).....	14
2.2.4. Kodlama- Kodaçımllama	15
2.2.5. Kanal	15
2.2.6. Geri bildirim (feedback)	16
2.3. MEDYA.....	17
2.3.1. Görsel Medya.....	19
2.3.2. İşitsel Medya.....	19
2.3.3. Basılı Medya	20
2.3.4. İnternet ve Yeni Medya	20
2.4. OKURYAZARLIK	21
2.5. MEDYA OKURYAZARLIĞI KAVRAMININ ORTAYA ÇIKIŞI VE TANIMI.....	22
2.6. MEDYA EĞİTİMİ	25
2.7. MEDYA OKURYAZARLIĞININ AMACI, ÖNEMİ VE OKURYAZARLIK BECERİLERİ.....	27
2.8. MEDYA OKURYAZARLIĞI İLKELERİ.....	31

2.9. RENEE HOBBS: MEDYA OKURYAZARLIĞI HAREKETİNDE YEDİ BÜYÜK TARTIŞMA.....	35
2.10. TÜRKİYE'DE MEDYA OKURYAZARLIĞI EĞİTİMİ.....	37
2.11. MEDYA OKURYAZARLIĞI DERSİ TÜRKİYE'DE NEDEN GEREKLİ GÖRÜLDÜ?.....	43
2.12. RTÜK'ÜN YAPTIĞI ÇALIŞMALAR.....	44
2.12.1. TÜBİTAK4005 Geleceğin Okuryazarlarını Yetiştiren Öğretmen Eğitimi	47
2.12.2. Mert ve İnternet	49
2.13. RTÜK-MEB İŞ BİRLİĞİYLE YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	49
2.14. MEDYA OKURYAZARLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI VE MATERYALLERİ.....	50
2.14.1. 2006 İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı	51
2.14.2. 2007 İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen El Kitabı.....	54
2.14.3. 2013 Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Medya Okuryazarlığı Öğretim Programı.....	55
2.14.4. 2016 Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Medya Okuryazarlığı Öğretim Materyali.....	57
2.14.5. 2018 Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı (Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu 7 veya 8. Sınıflar)	59
2.15. TÜRKÇE EĞİTİMİ VE MEDYA OKURYAZARLIĞI.....	62
2.15.1. 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programında Medya Okuryazarlığı	63
2.15.2. 2015 Türkçe Dersi Öğretim Programında Medya Okuryazarlığı	64
2.15.3. 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programında Medya Okuryazarlığı	67
2.16. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	69
3. YÖNTEM.....	89
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	89
3.2. ARAŞTIRMANIN ÇALIŞMA GRUBU.....	90
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	90
3.3.1. Nicel Veri Toplama Araçları	90
3.3.1.1. Medya Okuryazarlığı Tutum Ölçeği	91
3.3.2. Nitel Veri Toplama Araçları	92
3.3.2.1. Kişisel Bilgi Formu	92
3.3.2.2. Öğretmen Görüşme Formu	92
3.3.2.3. Öğretmen Adayı Görüşme Formu.....	93
3.4. VERİ TOPLAMA SÜRECİ.....	94
3.5. VERİLERİN ANALİZİ	94
4. BULGULAR VE YORUM.....	96
4.1. NİCEL VERİLERE İLİŞKİN BULGULAR.....	96
4.1.1. Öğrencilerin Medya Okuryazarlığı Dersine Yönelik Tutumlarına İlişkin Bulgular	96
4.1.1.1. Medyanın Algılanma Biçimi Boyutuna İlişkin Bulgular	97

4.1.1.2. Medya Okuryazarlığı Dersinin İşleniş Yöntemi Boyutuna İlişkin Bulgular.....	97
4.1.1.3. Medya Okuryazarlığı Dersinin Algılanma Biçimi Boyutuna İlişkin Bulgular.....	98
4.1.1.4. Medya Okuryazarlığı Dersinin Etkileri Boyutuna İlişkin Bulgular ...	99
4.1.2. Medya Okuryazarlığı Dersini Alan ve Almayan Öğrencilerin Medya Araçlarını Tercihlerine İlişkin Bulgular	101
4.2. NİTEL VERİLERE İLİŞKİN BULGULAR.....	102
4.2.1. Yenilenen Lisans Programlarında Medya Okuryazarlığı Dersinin Durumuna İlişkin Bulgular	102
4.2.2. Türkçe ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlığı Görüşlerine İlişkin Bulgular	104
4.2.2.1. Türkçe ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Fakülte'deki Medya Okuryazarlığı Eğitimlerine İlişkin Bulgular	104
4.2.2.2. Türkçe ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Medya Okuryazarlığı Dersinin Lisans Programlarında Verilmesine İlişkin Bulgular.....	106
4.2.2.3. Türkçe ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlığı Öğretmen Yetiştirilmesine İlişkin Görüşlerini Bildiren Bulgular.....	109
4.2.2.4. Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlığı Dersinin Seçmeli Ders Olarak Ortaokulda Okutulması Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ...	112
4.2.2.5. Öğretmen Adaylarına Göre Medya Okuryazarlığı Dersi Kapsamında Öğrencilerde Geliştirilmesi Gereken Tutum, Davranış ve Becerilere İlişkin Bulgular.....	114
4.2.3. Medya Okuryazarlığı Dersi Veren Öğretmenlerin Derse İlişkin Görüşlerini Belirten Bulgular	116
4.2.3.1. Medya Okuryazarlığı Dersi Veren Öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı Dersinin Amaçları ve İçeriği Hakkındaki Bilgilerine İlişkin Bulgular.....	116
4.2.3.2. Medya Okuryazarlığı Dersi Veren Öğretmenlerine Göre Medya Okuryazarlığı Dersinin Gerekliliğine İlişkin Bulgular	117
4.2.3.3. Medya Okuryazarlığı Dersi Veren Öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı Dersine Giren Ne Tür Hazırlıklar Yaptıklarına ve Hangi Kaynaklardan Yararlandıklarına İlişkin Bulgular.....	119
4.2.3.4. Medya Okuryazarlığı Dersi Veren Öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı Dersi Adına Öneride Bulunabilecekleri Kaynaklara İlişkin Bulgular.....	120
4.2.3.5. Medya Okuryazarlığı Dersi Veren Öğretmenlere Göre Medyanın Öğrenciler Üzerindeki Etkilerine İlişkin Bulgular.....	121
4.2.3.6. Medya Okuryazarlığı Dersi Veren Öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı Dersiyle İlgili Eğitimlerine İlişkin Bulgular	123
4.2.3.7. Medya Okuryazarlığı Dersi Veren Öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı'nı Değerlendirmelerine İlişkin Bulgular.....	125

4.2.3.8. Medya Okuryazarlığı Dersi Veren Öğretmenlere Göre Dersi Alan Öğrencilerin Tutumlarında Meydana Gelen Değişimlere İlişkin Bulgular... 126

5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	129
5.1. NİCEL BULGULARA İLİŞKİN SONUÇ VE TARTIŞMA	129
5.2. NİTEL BULGULARA İLİŞKİN SONUÇ VE TARTIŞMA	131
5.3. ÖNERİLER	139
KAYNAKÇA	142
EKLER.....	151
ÖZ GEÇMİŞ.....	157

KISALTMALAR DİZİNİ

Akt.	: Aktaran
Ed.	: Editör
EMO	: Eleştirel Medya Okuryazarlığı
İK	: İnternet Kaynağı
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
MGE	: Mesleki Gelişim Eğitimi
RTÜK	: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
SKE	: Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim
TDK	: Türk Dil Kurumu
TTK	: Talim Terbiye Kurulu
TV	:Televizyon
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
Vb.	: Ve Benzeri

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1 Ölçek Puan Aralık Tablosu	95
Tablo 2 Medyanın Algılanma Biçimi Boyutuna Yönelik Öğrenci Tutumlarının Sınıf Değişkenine İlişkin t Testi Sonuçları.....	97
Tablo 3 Medya Okuryazarlığı dersinin işleniş yöntemi boyutuna ilişkin Medya Okuryazarlığı dersini alanların madde ortalama puanları	97
Tablo 4 Medya Okuryazarlığı dersinin algılanma biçimi boyutuna ilişkin Medya Okuryazarlığı dersini alanların mdde ortalama puanları.....	98
Tablo 5 Medya Okuryazarlığı dersinin etkileri boyutuna ilişkin Medya Okuryazarlığı dersini alanların madde ortalama puanları	100
Tablo 6 Medya Okuryazarlığı Dersini Alan ve Almayan Öğrencilerin Medya Araçlarını Tercih Sırasının Sınıf Değişkenine İlişkin t Testi Sonuçları	101
Tablo 7 Türkçe ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Fakültedeki Medya Okuryazarlığı Eğitimine İlişkin Görüşler	104
Tablo 8 Türkçe ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Medya Okuryazarlığı Dersinin Lisans Programlarında Verilmesine İlişkin Görüşler	106
Tablo 9 Türkçe ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazar Öğretmen Yetiştirilmesine İlişkin Görüşler	109
Tablo 10 Medya Okuryazarlığı Dersinin Hangi Branşın Öğretmeni Tarafından Verilmesi Gerektiğine Dair Görüşler	110
Tablo 11 Medya Okuryazarlığı Dersini Veren Öğretmenin Hangi Yeterliliklere Sahip Olması Gerektiğine Dair Görüşler	111
Tablo 12 Türkçe ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlığı Dersinin Seçmeli Ders Olarak Ortaokulda Okutulması Hakkındaki Görüşleri	112
Tablo 13 Öğretmen Adaylarına Göre Medya Okuryazarlığı Dersi Kapsamında Öğrencilerde Geliştirilmesi Gereken Tutum, Davranış ve Becerilere İlişkin Görüşler	114
Tablo 14 Medya Okuryazarlığı Dersi Veren Öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı Dersine Girerken Ne Tür Hazırlıklar Yaptıklarına ve Hangi Kaynaklardan Yararlandıklarına İlişkin Görüşler	119
Tablo 15 Medya Okuryazarlığı Dersi Veren Öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı Dersi Adına Öneride Bulunabilecekleri Kaynaklara İlişkin Görüşler	120
Tablo 16 Medya Okuryazarlığı Dersi Veren Öğretmenlere Göre Medyanın Öğrenciler Üzerindeki Etkilerine İlişkin Görüşleri.....	121
Tablo 17 Medya Okuryazarlığı Dersi Veren Öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı Dersiyile İlgili Eğitimlerine İlişkin Görüşler	123
Tablo 18 Medya Okuryazarlığı Dersi Verecek Olan Öğretmenlerin Alması Gereken Eğitim Hakkındaki Görüşler	124
Tablo 19 Medya Okuryazarlığı Dersi Veren Öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı'nı Değerlendirmelerine İlişkin Görüşler	125
Tablo 20 Medya Okuryazarlığı Dersi Veren Öğretmenlere Göre Dersi Alan Öğrencilerin Tutumlarında Meydana Gelen Değişimlere İlişkin Görüşler.....	127

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1 İnsan İletişiminin Temelleri.....	11
Şekil 2 2018 Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programının Yapısı.....	59
Şekil 3 Seçmeli Medya Okuryazarlığı Öğretim Programı'nın Öğrenme Alanları, Ünite Adları ve Süreleri	61

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve tanımları yer almıştır.

1.1. PROBLEM DURUMU

İnsanoğlu, yaratılışı gereği çevresinde olup biten olay, olgu, durum ve değişimleri algılamaya çalışan, bu değişimleri fark eden, yorumlayan ve bu değişimlerle ilgili çıkarımlarda bulunan bir varlıktır. İnsan ya kendisi deneyimleyerek ya da başka bir aracın aktarmasıyla evrendeki bu değişimi ve bu değişimin verdiği mesajları algılar duruma gelir. İnsan algısını yönlendiren başlıca uyaranlar vardır. Bu uyaranlar bireyin yakın çevresi, ailesi, içinde yaşadığı toplum ve bütün bu olguları içinde barındıran medyadır.

İçinde bulunduğumuz çağın bireyini diğer çağlardan ve o çağlarda yaşayan insanlardan farklı kılan en ayırt edici özellik, bilinçli bir şekilde oluşturulmuş yazılı ve görsel pek çok mesajı barındıran bir evrende yaşıyor olmasıdır. İnsanın bu mesajları anlayabilmesi için iletim aracı olan medyanın dilini bilmesi ve o dili okur duruma gelmesi gerekmektedir. Bu bağlamda ortaya Medya Okuryazarlığı kavramı çıkmıştır. Ancak bu okuryazarlık “Okuma yazması olan, öğrenim görmüş kimse” şeklinde ifade edilemeyecek geniş bir kavramdır. Medyanın diliyle okuyup yazabilme becerisi olarak tanımlanabilecek olan bu kavram çoğunlukla çeşitli biçimlerde mesajlara erişme, mesajları analiz etme, değerlendirme ve mesajı iletme becerileri olarak tanımlanmaktadır. Başka bir ifadeyle “Okuryazarlık, verilmiş bir metindeki mesajların şifresini çözme ya da yorumlama sürecidir” (Frechette, 2002, 23’ten aktaran İnal, 2009, 27).

Medya Okuryazarlığı kavramının ortaya çıkışı kitle iletişim araçlarının toplum üzerindeki etkilerinin araştırılmasına dayanmaktadır. “1930’lar ve 1940’ların

başlarındaki bu çalışmaların temelini Harold Lasswell'in ileri sürdüğü *Hipodermik İğne Kuramı* oluşturmaktadır. Bu kurama göre insanlar, medyanın sürekli olarak iletilerini enjekte ettiği savunmasız bireyler olarak görülüyordu. Daha sonra yapılan çalışmalar etki araştırmalarından farklı olarak hedef kitle üzerinde yoğunlaşmaya başlamıştır. Kitle iletişim araçlarının insanlara ne yaptığı değil, bireylerin medyaya ne yaptığı, medyayı hangi amaçlar için kullandığı araştırılmaya çalışılmıştır. Medya Okuryazarlığı da buna bağlı bir anlayışla ele alınmıştır” (İnceoğlu, 2005, 15).

İkincil ilişkilerin ön plana çıktığı günümüzde, bütün toplumlar tarafından yaşamın her alanında medyanın yeri her geçen gün artarak önem kazanmaktadır. Çağın bir gerekliliği olan medya çocuğun ilk sosyalleşme sürecini yaşadığı aile ortamında, varlığını daha fazla hissettirmektedir. “Çocuğun aileyle başlayan sosyalleşme sürecinde yaşanan gelişmelerin ve paylaşımların, medya karşısında henüz yeni bilinçlenmekte olan ve zayıf konumda bulunan çocuk için önemi çok fazladır. Bu sebeple çocuğun sosyal kimliğini kazanma sürecinde medyanın işleyiş biçimi ya da kime ne sunduğu, nasıl sunduğu çocuk ile medya ilişkisinde önemli bir etkendir” (Yeşiltuna, 2015, 19).

Bireylerin yaşamını düzenlemede ya da yön vermede etkili mesajları oluşturma yeterliliğine sahip iletişim araçlarıyla karşı karşıya kaldığımız bir çağdayız. İletişim çeşitleri ile pek çok kitleden oluşan toplum arasındaki ilişkinin gelişimi, tarihsel geçmişi ve bu alandaki tüm çalışmalar, işleyişini kısa sürede değiştirmenin mümkün olmadığı bu yapıyı anlamamızı ve gerekli çözümlenmeyi yapmamızı mecburi kılmaktadır. Bundan dolayı olsa gerek Millî Eğitim Bakanlığı Medya Okuryazarlığını 2007-2008 Eğitim Öğretim Yılı'nda seçmeli ders olarak ortaokullarda uygulama kararı almıştır. Bu kararın uygulamaya konulmasıyla birlikte ortaya çıkan durumda yeniliğe ve gelişmeye ihtiyaç duyulmaktadır. Ortaya çıkan ihtiyaçları giderici eksikliklerin tespit edilmesi ve çalışmaların çağa uygun bir şekilde ilerlemesi önem taşımaktadır. İnsanlığın varlığından itibaren haberleşmede ve teknolojiye durmaksızın devam eden gelişim öğretim programlarında da değişimi öngörmüştür. Medya Okuryazarlığı konusuyla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde; öğrencilerin Medya Okuryazarlığı düzeylerini, Medya Okuryazarlığına karşı öğretmen ve öğrenci tutumlarının tespitine dönük çalışmaların yapıldığı, Medya Okuryazarlığı programlarının incelendiği ve eleştirildiği; ancak

Medya Okuryazarlığıyla ilgili tüm bu çalışmaların ayrı ayrı ele alındığı ve yeterli olmadığı tespit edilmiştir. Bütün bu konu alanlarının bir bütün olarak ele alınması gerekmektedir. Bu nedenlerden dolayı ortaokul öğrencilerine, dersi veren öğretmenlere ve dersi verecek olan öğretmen adaylarına yönelik böyle bir çalışmanın yapılması gerekli görülerek Medya Okuryazarlığı dersine dair olası sorunların kaynakları bir bütün olarak ele alınmıştır.

Çalışmada ilk olarak 2004 yılında hazırlanan Medya Okuryazarlığı programından günümüze kadar hazırlanmış olan Medya Okuryazarlığı programlarındaki değişim ve gelişim incelenmiştir. Yine Medya Okuryazarlığı becerilerinin Türkçe Dersi Öğretim Programı kazanımlarıyla ilişkisi ve yenilenen lisans programlarında Medya Okuryazarlığı dersinin mevcudiyeti ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ayrıca çalışmada ortaokul öğrencilerinin Medya Okuryazarlığına dair tutumlarını, Medya Okuryazarlığı dersi veren öğretmenler ile öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlığına dair görüş ve bilgilerini, bir bütün olarak ele almak amaçlanmıştır.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın temel amacı, Medya Okuryazarlığı dersine ilişkin öğrenci tutumlarını belirlemek ve Medya Okuryazarlığı dersine ilişkin öğretmen ile öğretmen adaylarının görüşlerini tespit etmektir. Bu temel amaç doğrultusunda çalışmada aşağıdaki alt amaçlara yanıt aranmıştır:

1. Medya Okuryazarlığı dersini alan ve almayan öğrencilerin medyayı algılama biçimine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Medya Okuryazarlığı dersinin işleniş biçimine ilişkin öğrenci tutumları nasıldır?
3. Medya Okuryazarlığı dersinin algılanma biçimine ilişkin öğrenci tutumları nasıldır?
4. Medya Okuryazarlığı dersinin etkilerine ilişkin öğrenci tutumları nasıldır?
5. Medya Okuryazarlığı dersini alan ve almayan öğrencilerin medya araçlarını tercihleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
6. Yenilenen Lisans Programlarında Medya Okuryazarlığının durumu nedir?

7. Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlığına ilişkin görüşleri nelerdir?
8. Medya Okuryazarlığı dersini veren öğretmenlerin bu derse ilişkin görüşleri nelerdir?

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Yaşamında geçmişi, şimdiyi ve geleceği bütünleştirmeye çalışan birey, kendi çevresinden yola çıkarak farklı deneyimleri, farklı hayatları öğrenmek ister. Bunu gerçekleştirmenin yolu da öncelikle okuma ve dinlemeden geçer. Bu temel becerilerin gelişmesinde bireyin, okul çağında aldığı eğitimin önemli bir payı vardır. Bireyin, okul çağında almış olduğu eğitim, çocuğun ait olduğu toplumda medyayı farklı açılardan okuyarak yaşadığı çevreye duyarlı, ülkesinin problemlerini bilen, medyada gördüklerini aklın süzgecinden geçiren bilinçli bireyler olmalarına katkı sağlar. Bu katkıların dışında çocuğun televizyon, video, sinema, reklamlar, yazılı basın, internet vb. ortamlardaki mesajlara ulaşmasına da katkı sağlar. Ayrıca çocuğun ulaşmış olduğu mesajları çözümleme, değerlendirme ve iletme yeteneği elde ederek yazılı, görsel, işitsel medyaya yönelik eleştirel bakış açısı kazanmış, mesajların oluşturulmasına ve analizine dönük olarak cevap bulmaktan-soru sorma sürecine doğru bir değişimi gündeme getirerek, bilinçli bir medya okuryazarı olmasına da etkisi vardır. Okul çağında alınan eğitimin niteliği çocuğun toplumsal yaşama daha aktif ve yapıcı şekilde katılmasına, kamu ve özel yayıncılığın daha olumlu noktalara taşınması noktasında duyarlılık oluşturulması açısından öneme sahiptir. Çocuk tüm bu becerileri kazandıkça ana diline, içinde yetiştiği topluma, evrensel değerlere karşı sevgi ve saygı duymaya başlar. Çocuğun sahip olmasını istediğimiz bu becerilerin edinilmesinde Medya Okuryazarlığı eğitimi önemli bir yere sahiptir. Bundan dolayı Medya Okuryazarlığı dersini verecek olan öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin derse dair görüşlerinin yanı sıra ihtiyaçları tespit edilmelidir. Medya Okuryazarlığı dersini alan öğrencilerle almayan öğrenciler arasındaki tutum farklılığı incelenmelidir.

Türkçe eğitiminin genel amaçlarından olan “basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi, okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması” (MEB, 2018, 6) ifadesinden Türkçe öğretmenlerine düşen önemli görevlerden birinin kendine yetebilen, bilinçli bireyler yetiştirmek olduğu sonucu çıkmaktadır. Bunu yapmakla yükümlü olan ve bireylere yön verecek öğretmenler Türkçe öğretmenleridir. Medya Okuryazarlığı dersini vermek ve bu dersin etkinliklerini yapmak genellikle Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sorumluluğu altındadır. Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin bu sorumluluğu yerine getirmelerinde Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretim programlarının içeriğiyle Medya Okuryazarlığı öğretim programının içerik uygunluğu önemlidir. Programlar arasındaki doğrusal ilişkinin varlığı yapıcı, yaratıcı, akılcı, eleştirel ve doğru düşünme yollarını öğrenmiş, bunları alışkanlık haline getirmiş; okuduğu, dinlediği ve izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirip dil zevki ve bilincine ulaşmış; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmiş bireyler yetiştirme amacına hizmet etmesi açısından önemlidir.

Bu araştırmayla; öğrencilerin tutumları, Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlığına ilişkin görüşleri belirlenerek literatürdeki önemli bir eksikliğin giderileceği düşünülmektedir. Öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda Medya Okuryazarlığı öğretim programına ilişkin bazı eksiklikler ortaya konularak, öğretmenlerin gözüyle dersin içeriğinde ve işleniş sürecinde yer alan eksiklikler belirlenerek bu dersi alan öğrencilerin medyaya bakış açılarında nasıl bir değişiklik olduğu saptanmıştır.

Medya Okuryazarlığı eğitimi verilen kitlenin ihtiyaçları saptanıp gerekli öneriler ve düzenlemeler yapıldıktan sonra Türkçenin temel dil becerilerini edinmiş, her türlü anlatım ve algılama biçimine sahip olan çocuklar, sözlü ve yazılı anlatımlarında kendilerini daha iyi ifade edebilen ve bu konuda daha bilinçli davranmaya çalışan bireyler olarak yetişecektir.

1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu çalışma;

1. 2017–2018 Eğitim Öğretim Yılı Giresun iline bağlı 5 ortaokulda seçmeli Medya Okuryazarlığı dersini alan 153, seçmeli Medya Okuryazarlığı dersini almamış 103 öğrenci ile bu 5 okulda Medya Okuryazarlığı dersini veren 5 Sosyal Bilgiler, 1 Türkçe öğretmeni ve Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 15 Türkçe, 15 Sosyal Bilgiler öğretmen adayıyla sınırlıdır.
2. Çalışma grubundaki Medya Okuryazarlığı dersini veren Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenleri, Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmen adayları ve Medya Okuryazarlığı dersini alan ve almayan öğrencilerin araştırmaya konu edilen görüşleri ile sınırlıdır.

1.5. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

1. Veri toplama araçlarının, araştırmanın amacına ve konusuna uygun olduğu düşünülmüştür.
2. Araştırmaya katılan öğrencilerin konuyla ilgili hazır bulunuşluluk düzeylerinin birbirine eşit olduğu kabul edilmiştir.
3. Öğrencilerin kendilerine verilen uygulamaya istekli bir şekilde katıldıkları ve etkinlik temelli değerlendirme formları ve diğer veri toplama araçlarını hiçbir etki altında kalmaksızın ve istekli bir şekilde doldurdukları kabul edilmiştir.

1.6. TANIMLAR

Okuma: “Okuma; sözcükleri, cümleleri veya bir yazıyı bütün unsurlarıyla görme, algılama, kavrama ve anlamlandırma etkinliğidir” (Gündüz ve Şimşek, 2013, 15).

Okuryazarlık: “Okuryazarlık, verilmiş bir metindeki mesajların şifresini çözme ya da yorumlama sürecidir” (Frechette, 2002: 23’ten aktaran İnal, 2009, 27).

İletişim: “İnsanlar arasındaki her türlü bilgi, duygu ve düşünce alış-verişi, bilginin ortaklaşa kullanılmasıdır” (Işık, 2000, 31).

Kitle iletişimi: “İletişimcilerin bir kanal kullanarak, geniş, hızlı ve sürekli biçimde iletiler yayarak geniş kitlelerde tepkiler uyandırma ve tepkileri çeşitli şekillerde belirleme sürecidir” (Bayram, 2002, 11).

Medya: “Medya; gazete, radyo, televizyon ve internet uygulamaları gibi kitlesel iletişime olanak sağlayan ortamlar başta olmak üzere, kişilerarası iletişime de olanak sağlayan teknoloji ve uygulamalardır” (Bilici, 2011, 5).

Medya Eğitimi: “Medya eğitimi okul dışındaki günlük yaşamımızda karşılaştığımız medya üzerine odaklanır – seyredip eğlendiğimiz TV programları, okuduğumuz dergiler, seyrettiğimiz filimler ve dinlediğimiz müzik örnek olarak sayılabilir” (Frau-Meigs, 2006, 2).

Medya Okuryazarlığı: “Medya Okuryazarlığı, yazılı ve yazılı olmayan farklı formatlardaki (televizyon, video, sinema, reklamlar, internet vs.) iletilere erişim ve bu iletileri çözümleme, değerlendirme ve iletme yeteneği” (İnceoğlu, 2005, 19).

II. BÖLÜM

2. KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Çalışmanın bu bölümünde kuramsal bilgilerden ve çalışma ile ilgili daha önce yapılan araştırmalardan bahsedilmiştir.

2.1. İLETİŞİM

İnsan kendi varlığı dışında pek çok nesne, olay, durum ve yaşantıyla ortak bir çevreyi paylaşmakta ve yaşamını devam ettirmektedir. Bu ortak döngüde insanoğlu, yaratılışı gereği çevresinden aldığı uyarıcıları fark etme, algılama, çeşitli yollarla da bu uyarıcılara tepki verme eğilimindedir. Çeşitli şekillerde gerçekleştirilen uyarılma ve tepki verme döngüsünü iletişim kavramıyla adlandırabilir. İletişim kavramına herkes tarafından bilinen genel geçer tespitlerin dışında daha geniş ve daha basit bir ifadeyle yüz yüze konuşma, karşılaşma, haberleşme, bilgilendirme, giyim tarzı, hareket, sessizlik, radyo, internet vb. insan iradesi ürünü olma gibi sınırsız eklemeler yapılabilir.

“İletişim, Latince kökenli bir kelimedenden türetilmiş “*communication*” sözcüğünün karşılığı olarak dilimizde kullanılmaktadır. “*Communication*” sözcüğünün kökeninde Latince “*communis*” sözcüğü ortak olan anlamında kullanılmaktadır” (Zıllıoğlu, 2007, 22). Bu ifadeden yola çıkarak iletişimin köken olarak sadece aynı anlamları ifade eden sembol, kavram ve iletileri aktarmanın dışında, toplumsal olarak da bir etkileşimi ifade ettiği söylenebilir.

İnsanların çevreyle etkileşim hâlinde olmadan yaşaması başka bir ifadeyle herhangi bir iletişim etkinliği gerçekleştirilmeden varlığını sürdürmesi pek de mümkün değildir. “Gazete okumak, televizyon haberlerini dinlemek, yoldaki trafik işareti, reklam panoları ve benzeri diğer unsurlara maruz kalmamız aslında iletişimin bir parçası olarak görülebilir. Bu noktada iletişim kavramı olarak içerisinde paylaşım

ve etkileşim davranışlarını içermektedir” (Güngör, 2011, 37). Bu anlatımların tamamı insanın iletişim kurmadan varlığını sürdüremeyeceğini göstermektedir.

“İletişim sözcüğünün Türkçe’deki karşılığı; karşılıklık anlamıyla birlikte, toplumsallaşmaya gönderme yapmada ve toplumsallık sürecine dair bir beraberliği göstermede yetersiz kalmaktadır. Buradan yola çıkarak iletişim; iletilerin (mesajların) vericilerini ve alıcılarını, zaman ve mekân bağlamında birleştiren bir etkinlik olarak aktarılabilir. Ancak iletişim sadece bir süreçten ibarettir denilemez. Sadece sürece vurgu yapıldığında daha çok iki taraflı iletişim, başka bir ifadeyle kişiler arası iletişimin altı çizilmiş olur” (Türkoğlu, 2004, 19). Hâlbuki iletişimi bu şekilde tanımladığımızda iletişim kavramını eksik bırakmış oluruz. Çünkü iletişim, karşılıklı olarak bir şeyler paylaşmak, iki kişinin sohbet etmesi, iyi anlaşma becerisi, verilen iletileri anlayabilme ve bu iletilere gerekli tepkiler üretebilme gibi tanımlamalardan daha fazlasını kapsamaktadır. Oskay’ın da ifade ettiği gibi “ insan belirli bir coğrafya parçasında aynı doğa şartları içinde yaşamını devam ettirmek için araç ve gereçler bulan, bu konuda çeşitli bilgiler üreten, bunları belirli iş bölümü yöntemlerine göre kullanan bir varlıktır. Bundan dolayı iletişim insanların kendi aralarındaki bu iş bölümünden doğan farklılıkları meşrulaştırmak için çeşitli değerler ve inançlar üreterek toplumun farklı kesimlerini ortak bir paydada birleştirmeyi amaçlayan etkinliğidir” (Oskay, 1999, 9).

Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğüne göre iletişim isim olarak “duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, iletişim”; teknik olarak “Telefon, telgraf, televizyon, radyo vb. araçlardan yararlanarak yürütülen bilgi alışverişi, bildirişim, haberleşme, muhabere, iletişim” (İK-5) şeklinde tanımlanmaktadır.

İletişimle ilgili diğer tanımlar şu şekilde sıralanabilir:

1. “Anlamları itibarıyla uzlaşmış simgeler yoluyla değişik zaman ve mekân boyutlarında gerçekleşen bilgi, düşünce ve duyguların aktarılması ve alış-veriştir” (Zıllıoğlu, 2007, 22).
2. “İletişim anlam arama çabasıdır; insanın başlattığı kendisini çevresinde yönlendirecek ve değişen gereksinimlerini karşılayacak şekilde uyarıları ayırt etme ve örgütlemeye çalıştığı yaratıcı bir edimdir” (Türkoğlu, 2004, 21).

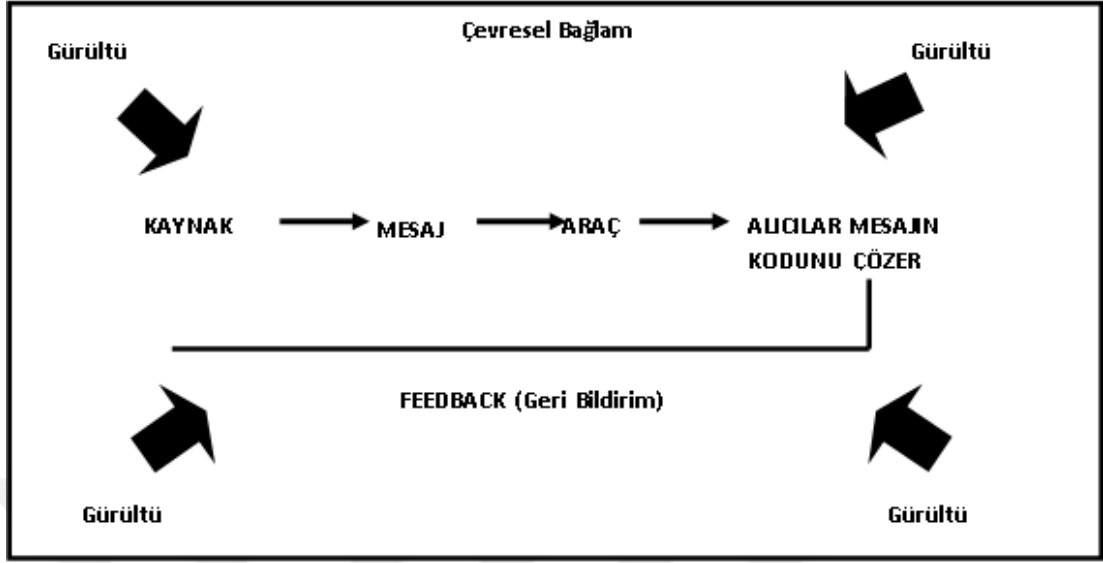
3. “İletişim bilginin, fikirlerin, duyguların, becerilerin, vb.’nin simgeler kullanılarak iletilmesidir” (Gönenç, 2014, 6).
4. “İnsanoğlunun çevresiyle yaptığı duygu, düşünce ve arzularına ilişkin alış-veriş olarak tanımlanabilecek “iletişim”, insanın varlığı ile başlayan ve varlığının sona ermesi ile biten bir süreçtir” (Yıldız, 2005, 105).
5. “İletişim, insanın biyolojik, psikolojik ve toplumsal varlığını üretebilmesinin ve geliştirebilmesinin zorunlu koşulu olan düşünsel ve ilişkisel faaliyetler bütünüdür” (Erdoğan, 2011, 37).
6. “Theodorsan’a (1969) göre iletişim, esas olarak simgeler aracılığı ile bir kişiden ya da gruptan diğerine (veya diğerlerine) bilginin, fikirlerin tutumların veya duyguların iletimidir” (Akt: Mutlu, 2004, 139).

Sonuç itibarıyla iletişim kavramı çok farklı alanlarda kullanılmakta ve iletişim kavramına çeşitli anlamlar yüklenmektedir. Bu nedenle iletişim kavramının herkes tarafından kabul edilen genel geçer bir tanımını yapmak mümkün değildir, ancak iletişim denince akla genellikle insanlar arası iletişim ve bu amaçla kullanılan araçlar gelmektedir.

2.2. İLETİŞİMİN TEMELİNİ OLUŞTURAN ÖGELER

İletişim kavramı için yapılan tanımlardan çıkarabileceğimiz sonuçlardan bir tanesi iletişimin ilişki ve etkileşim alanı olan doğrusal işleyişe sahip bir süreç olduğudur. Bu süreç, ilişki ve etkileşimi sağlayan birtakım öğelerin işleyişiyle gerçekleşmektedir. Bu işleyişin unsurları; “kaynak, ileti (mesaj), kodlama- kodaçma, kanal, hedef kitle (alıcı), tutum-davranış değişikliği ve geri besleme (feedback)” (Güngör, 2015, 29) şeklinde sıralanmaktadır.

Şekil 1 İnsan İletişiminin Temelleri

(MEB, RTÜK, 2007a, 6)

Yukarıdaki şekil incelendiğinde iletişim sürecinin, mesajı kodlayan ve dağıtan bilgi kaynağı ile başladığı, kodlanan mesajların ise daha sonra aktarma aracı olan kaynak yoluyla dolaşımı gerçekleştirdiği görülmektedir. “Bu kaynak araçlar; yüz yüze iletişim kanalları, gazete ve dergi gibi yazılı araçlar, radyo, televizyon, internet gibi elektronik araçlar olabilmektedir. Aracın yapısı, mesajın yorumuyla birlikte bilginin nasıl işleneceğini de etkilemektedir. Diğer bir aşamada kaynak tarafından kodlanıp dolaşıma sokulan mesaj, kod çözen ve yorumlayan izleyici üyeleri tarafından alınmaktadır. Burada hedef kitlenin kişiliği, zekâsı, konuya ilgi düzeyi gibi özellikleri, onun mesajın kodunu nasıl çözdüğünü ve iletiye nasıl tepki verdiğini belirlemektedir. Sonuç olarak bu sürecin tamamı, değişik türdeki uyarıcıların bireylerin dikkatini dağıtmak, onların ruh hallerini etkilemek ve mesajların aktarılmasında gürültü çıkarmak yoluyla engellendiği genel çevresel bağlamda gerçekleşmektedir” (MEB, RTÜK, 2007a, 6-7).

“İletişim süreci; Kaynak, ileti (mesaj), kodlama- kodaçma, kanal, hedef kitle (alıcı), tutum-davranış değişikliği ve geri besleme (feedback) den oluşmaktadır” (Güngör, 2015, 29). Bu yedi ögenin birbirinin varlığına ihtiyaç duyduğunu, biri olmazsa diğerinin varlığının mümkün olamayacağını, biri bile olmazsa iletişimin olanaksız olacağını dile getiren Güngör, bu öğelere iletişimin temel oluşturucu öğeleri adının verildiğini söylemiştir.

2.2.1. Kaynak (Gönderici)

Kaynak, duygu, düşünce ve isteklerin aktarılmasında sözü söyleyen, mesajı gönderen ve iletişim sürecini başlatan kişi veya topluluktur. İletişim sürecini başlatan kaynak bu süreci kendisinin ve karşısındakinin anlayabileceği simgelerle yönetir.

İletişimde kaynağı (gönderici) merkezî önemde gören Güngör'e (2015, 29) göre, "gönderici ile kaynak arasında küçük birtakım farklılıkların bulunmasına rağmen genellikle bu iki kavram birlikte kullanılmakta, kanal ile gönderici arasında kesin bir ayrım yapılamamakta bu kavramlar birlikte ve birbirlerinin yerine kullanılabilir". Güngör'ün bu ifadesi iki farklı kavramın aslında aynı şeyi ifade ettiğini göstermektedir.

İletişim süreci göndericinin amacı üzerine kurulur. Bireylerarası iletişimde kaynak ve gönderici çoğunlukla aynıdır. Kitle iletişim araçlarıyla (gazete, dergi, radyo, internet, televizyon, vb.) gerçekleşen iletişim süreçlerinde gönderici bazen bir kişi bazen de bir grup olabilir, bazen de ortama göre bütün bir toplum kaynak ve gönderici görevini üstlenebilir. Örneğin, bir gazetede görev yapan muhabir iletinin kaynağı ve göndericisidir. Muhabir eğer bir kaza yerine giderek olay hakkında kendi gözlemleriyle birtakım bilgilere ulaşıyorsa iletinin hem kaynağı hem de ileticisi konumundadır. Ama muhabir bir siyasi parti liderinin demecini aynen aktarıyorsa bu koşullarda iletinin kaynağı siyasi parti lideridir. Muhabir ise gönderici konumundadır. İletişimin hangi boyutunda olursa olsun gönderici iletmek için oluşturduğu mesajın aynı zamanda kaynağıdır (Güngör, 2015, 29-30).

İletişim sürecinin başlatıcısı olan gönderici, görüş alanına aldığı kişi, grup ya da topluluk üzerinde etki alanı oluşturma, bu etki alanının tutum ve davranışlarında değişiklik yapma sebebiyle görüş ve düşüncelerini kendine özgü yapıya sahip bir form içine sokup mesajlaştırarak düşüncelerini iletir. Buradan yola çıkarak diyebiliriz ki kaynak, iletişim sürecinin önemli bir ögesi olmanın dışında, mesajın algılanması üzerinde de etkin bir rol oynamaktadır. Bundan dolayı aynı mesaj, farklı kişilerce sunulduğunda, biri diğerinden daha fazla fark edilir olabilmektedir. Ancak tüm bunlar her zaman iletişim süreci gönderici ekseninde etrafında şekillenecek, iletişime her daim gönderici yön verecek demek değildir. İletinin hedefi olan alıcı

konumundaki kişi ya da grubun hazır bulunurluk düzeyi, fiziksel çevrenin özelliği, ileti aracından veya sadece iletiden kaynaklanan sebepler verilmek istenen iletinin asıl amacının dışında sonuçların doğmasına sebep olabilir. Bu değişkenlerden kaynaklanabilecek sapmaları en aza indirebilmek ve iletişimin beklenen düzeyde amacına ulaşması için kaynağın sahip olması gereken bazı özellikler bulunmaktadır. “Kaynak durumundaki kişinin, kurum ya da hedef konumundaki kitleye oranla olaylar arasındaki ilişkileri çabuk kavrayabilmesi, isabetli kararlar alabilmesi, duygu ve düşüncelerini akıcı bir üslupla, etkili bir şekilde ifade edebilme yeteneğine sahip olması gerekmektedir” (MEB, RTÜK, 2007a, 6).

“Kaynağın, çevresinde sevilen hoş bir kimse olması iletişim sürecinde etkinliği artıran önemli bir etkidir. Sevmeden kasıt, kaynağın hedef kitleye benzerliğini artıran ve vurgulayan bir yapıya sahip olmasıdır. Bunların dışında yaş, cinsiyet, din, eğitim, ekonomik düzey gibi sosyodemografik nitelikler de iletişim sürecinde üzerinde durulması gereken kaynak özellikleridir. Cinsiyet farklılaşması kaynağın etkili olmasında bir diğer değişkeni oluşturmaktadır. Mesela, siyasi konulara erkekler daha fazla ilgi gösterdiklerinden, bu konularda erkek konuşmacı daha inandırıcı bulunmaktadır. Sevgi, güzellik ve moda gibi konularda ise kadınlar daha çok tercih edilmektedir. Alıcı üzerinde etkiye sahip olan başka bir değişken ise kaynağın dini ve dindarlık derecesidir. Hedef kitlenin dine verdiği değer ile kaynağın dine verdiği değer birbirine ne kadar yakın ise kaynağın alıcı üzerindeki etkisi de o kadar fazla olacaktır” (MEB, RTÜK, 2007a, 8-9). Bütün bu özellikler hedef kitle ile gönderici kitlenin benzerlik ve uyumunun, iletişimi kaliteli ve etkili hâle getirdiği sonucunu vermektedir.

2.2.2. Alıcı

İletişimin gerçekleşmesini sağlayan temel öğelerden bir diğeri de alıcıdır. Alıcı iletiyi oluşturan kodları, simgeleri algılayıp anlamlandırır ve kendisi de bir mesaj göndererek kaynak konumuna geçer. Böylelikle göndericinin muhatabı ortaya çıkar ve gönderilen iletiler karşılık bulur.

“Göndericinin hedefi konumunda olan alıcı iletişim sürecinin nesnesi olarak da tanımlanabilir. İletişimsel ilişkiyi yönlendiren temel amaç aslında göndericinin, alıcı veya hedef üzerinde kendi çıkarları doğrultusunda oluşturmak istediği etkidir. İletişim sürecinin istenilen sonuçları verebilmesinde etkili olabilecek birtakım unsurlar mevcuttur. Bunlar; alıcının özellikleri, ortamsal koşulları, talepleri, beklentileri ve gereksinimleridir. Tüm bunların dışında göndericinin hedef olarak belirlediği kişi, grup veya toplumsal kesimin bilişsel, duyuşsal, ruhsal, sosyokültürel, sosyoekonomik özellikleri hakkında yeterli bilgiye sahip olması”(Güngör, 2015, 30). Bu da alıcının iletişim sürecinde önemli bir yere sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

2.2.3. İleti (Mesaj)

İletişim sürecinin önemli öğelerinden bir tanesi olan mesaj, kaynağın duygu, düşünce ve isteklerinden oluşur. “Mesaj, iletişimin üç zorunlu unsurundan biridir. Düşünce, duygu veya bilginin kodlanmış biçimidir” (Yılmaz ve Tutar, 2013: 54). Yani mesaj, iletişim süreci sonucunda ortaya çıkan ürün olarak da değerlendirilebilir. Harekete geçişi tetikleyen bir mekanizma olan gönderici, değişime sebep olmak istediği ya da sadece aktarım yapmak istediği alıcıya görüş, düşünce, istek ve tutumlarını ileti (mesaj) olarak gönderir. Bu görüş, tutum ve düşüncenin istenilen düzeyde algılanması için mesajın açık ve net bir biçimde oluşturulup aktarılması iletinin anlaşılır olması açısından önemlidir.

Mesaj gönderme işlemi çok farklı yollarla gerçekleştirilebilir. “Yazılı, sözlü, görsel olarak mesaj kodlaması yapılabilir. Yazı ve sözün yanında resim, fotoğraf, karikatür de mesaj gönderme aracı olarak kullanılabilir. Bunların dışında renk, giyim kuşam, süs ve takıların bazı beden hareketleriyle, jestler ve mimiklerle desteklenerek de çoğu zaman insanlar arasında belli bir mesaj alışverişi sağlayabilir” (Güngör, 2015, 31). Mesaj gönderme araçlarındaki çeşitlilik alıcı tarafından mesajın anlaşılmasını ve anlamlandırılmasını artırıcı niteliğe sahiptir.

2.2.4. Kodlama- Kodaçımllama

İletilerin nasıl anlamlandırılabilceğini ortaya çıkaran kodlama kavramı insanlar tarafından kararlaştırılmış işaretler bütünü oluşturmuştur. “Gönderici tarafından gönderilen mesajın alıcı tarafından algılanabilmesi için ortak işaretlerin kullanılması gerekir. İletişimde bu duruma kodlama adı verilmektedir. Gönderici, mesajı bir işaret sistemini kullanarak işaretler halinde sunar, yani kodlama yapar. Alıcı ise gönderilen mesajı algılayabilmek için o işaretleri deşifre eder, yani kodaçımllama yapar. Dolayısıyla da kodlama ve kodaçımllama iletişim sürecinin mecburi unsurlarını oluşturmuştur” (Enzensberger, 1997’den Akt. Güngör, 2015, 31).

Gönderici ile alıcı arasında anlaşmayı sağlayacak ortak bir işaret sisteminin yani bir çeşit ortak anlaşma yolu, diğer bir ifadeyle ortak bir kodlamanın olması gerekmektedir. Bu gerekliliğe de örnek olarak alfabe sistemi gösterilebilir. Çünkü alfabe sistemi de bir tür kodlamadır.

2.2.5. Kanal

Kaynağın, iletiyi alıcıya gönderme aracı olan kanal, “İletin kodlandıktan sonra, kod açma sürecinin gerçekleştiği ana kadar izlediği yol kanal olarak adlandırılmaktadır. Bir başka ifade ile kanalı; bilgi, duygu, düşüncelerin kaynak ve alıcı tarafından paylaşımının gerçekleşmesi sürecinde, iletilerin üzerine yüklendiği araçlar şeklinde tanımlamak mümkündür” (Demiray, 1994, 15).

İletişimin vazgeçilmez parçalarından biri de kanaldır. Kanal için iletişim döngüsü içerisinde gönderici ile alıcı arasında ileti aktarma yolu ya da ileti aktarma biçimi denilebilir. Bu yol veya aktarma biçimi iletişimin türüne göre farklılıklar gösterebilir. Örneğin kitlesel iletişimde televizyon, internet, gazete, dergi; sözel iletişimde hava; yazılı iletişimde yazı kodlarını neyin üzerine yerleştiriyorsak (kâğıt, taş, ahşap vb.) o; bireylerarası iletişimde telefon, mektup, bilgisayar vb. hatta haberleşmek için kullanılan ateş de bir kanaldır.

İnsan var oluş sebebinden doğan ihtiyaçlarını bir şekilde giderme yoluna gidip, varlığını kendine ve kendi dışındaki uyarıcılara ifade ederek kendini ve yaşadığı çevreyi ihtiyacına göre yeniden yapılandırır. Erdoğan da insanın çevresinde ve kendisinde yapmış olduğu bu düzenlemenin sebeplerini aşağıdaki gibi sıralayarak bu sebeplerin birbirinden bağımsız olamayacağını, hatta birbirini var eden sebepler olduğunu dile getirmiştir.

- “İletişimin temel nedeni, hayatta kalabilmektir.
- Bunu takip eden neden hayatta kalabilme koşullarını daha iyiye doğru geliştirmedir.
- İnsan iletişimde bulunur, çünkü iletişimde bulunmamayı, konuşmama veya küsme veya düşmanlık besleme gibi iletişimsel eylemlerden başka bir şekilde yapmayı bilmez.
- Kendi iç ve dış dünyasını kendisiyle birlikte bir bütün olarak birleştirmek, inşa etmek, oluşturmak için iletişimde bulunur.
- Yoksul ve yoksun bırakmak gibi ciddi hastalıkları olduğu için.
- Kendisini üretebilmek için diğer insanlarla ilişki, dolayısıyla iletişim kurmak zorunda olduğu için.
- Kendisini diğer insanlardan geçerek görüp değerlendirme gibi yapay gereksinimler nedeniyle.
- Diğer insanları değerlendirme için.
- Gündelik yaşamda herhangi bir gereksinimi giderebilmek için diğer insanlara muhtaç olma nedeniyle.
- Kendisini ve diğerlerini “gerçekleştirmeyi” sağlama nedeniyle” (Erdoğan, 2011, 118).

2.2.6. Geri bildirim (feedback)

Göndericinin, iletim aracıyla alıcıya gönderdiği mesajını alıcının anlamlandırıp anlamlandıramadığını öğrenmenin tek yolu alıcının bir şekilde göndericiye dönüt sağlamasına bağlıdır. Çünkü alıcı, algıladığı her mesaja dair belli

bir tepki geliştirir. Bu tepki mesajın içeriği, alıcının gereksinimleri, göndericinin beklentileri, iletişimin ortamsal koşulları göndericinin beklentilerine uygun veya uygun olmayan bir tepki olabilir. Ancak her koşulda alıcı tepkisini bir şekilde göndericiye yansıtır. Bu bağlamda ortaya geri bildirim kavramı çıkmaktadır.

“Gönderilen mesajın alıcı tarafından algılanması neticesinde geliştirmiş olduğu tepkiyi göndericiye bir şekilde iletmesine geri besleme denilir” (Güngör, 2015, 34). Geri besleme mesajın hemen iletilmesinden sonra gerçekleşebileceği gibi aradan biraz zaman geçtikten sonra da ortaya çıkabilmektedir. Birey bir mesaj verir ve hemen ardından da karşısındaki alıcının tepkisini alır. Geri beslemenin zaman aldığı durumlar da olabilir. Bunlar iletişimde araya bazı aracı kanalların girdiği durumlardır. Alıcı, e-posta ile gelen bir mesaja anında cevap vermeyebilir. Gelen mesaja hiç cevap vermeme durumu da olabilir. Bu durumda bir tepki olarak değerlendirilebilir. “Geri besleme aracılığıyla kaynak, iletişimin etkin olup olmadığı konusunda bilgi edinir. Geri besleme ile iletişim süreci tersine döner ve bu sefer hedef kaynak, kaynak hedef durumuna geçer. Yüz yüze iletişimde hemen geri besleme alırız ki, buna *Gecikmesiz Geri Besleme* denir. Kitle iletişiminde ise iletişim sürecinde geri besleme almak belirli bir zaman sonra olduğu için buna da *Gecikmeli Geri Besleme* denir” (MEB, 2007b, 7).

Güngör (2015), geri beslemenin alınmasında asıl zorluğun ve karışıklığın kitle iletişim araçlarıyla gerçekleşen iletişimde ortaya çıktığını söylemektedir. Sosyal medyanın yoğun olarak kullanıldığı günümüzde izleyici çoğu zaman radyo, televizyon ve gazete izleme davranışı sırasında geliştirdiği tepkileri sosyal medya kanalıyla anında göndericiye iletebilmektedir. Bu durum geri beslemenin iletişimde kullanımının yeni medya kanallarının yardımıyla zaman geçtikçe aktifleşmekte olduğunu göstermektedir.

2.3. MEDYA

Medya, kitle iletişiminin göz ardı edilemez bir bütünüdür. “Her türlü bilgiyi insana ve topluma ileten, eğlendirme, bilgilendirme ve eğitme gibi sorumlulukları olan gazete, dergi, radyo, televizyon, internet gibi görsel, işitsel ve hem görsel hem

de işitsel araçların tamamına medya denir” (Aydeniz, 2012, 16). Başka bir ifadeyle “Medya; gazete, radyo, televizyon ve internet uygulamaları gibi kitlesel iletişime olanak sağlayan ortamlar başta olmak üzere, kişiler arası iletişime de olanak sağlayan teknoloji ve uygulamaları kapsayan bir yapıdır” (Bilici, 2011, 5). Görüldüğü gibi medya denildiğinde akla her daim iç içe olduğumuz kitle iletişim araçları gelmektedir.

Medyanın sahip olduğu temel özellikler vardır. Bu özellikleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

- “Medya, bir iletişim aracıdır; mesaj üretir ve dağıtır.
- Medyanın başat amacı halkın haber alma hakkını sağlamaktır.
- Medya, çok boyutlu ve çok amaçlı araçlara sahiptir.
- Sahip olduğu araçlar ile sürekli ve sınırsız bir şekilde her türlü bilgilendirici, eğitici, eğlendirici ve tanıtıcı içeriği sunabilir.
- Medya için “iletişim araçları” denilmesine karşın aslında medya tek yönlü bir iletişim türüdür ve sadece o iletir.
- Medyanın, birtakım ahlaki ilke ve kurallara sahip olması gerekir” (Aydeniz, 2012, 17)

Medyanın temel özellikleri incelendiğinde medya dediğimiz yapının birden fazla özelliğe sahip olduğunu görüyoruz. Medyanın bu özelliklerini doğru bir şekilde anlamının ve kullanmanın yolu iyi bir Medya Okuryazarlığı eğitimi almaktan geçmektedir.

İnsan ve toplum arasında bilgi, duygu, düşünce alışverişini sağlayan medya ilk insanlardan itibaren değişik biçimlerde kendini göstermiştir. Yazının kullanılmaya başlandığı dönemlerdeki yazıtlar, sonrasında tabletler, fermanlar kullanıldıkları dönemin medya aracı olmuştur. İnsanlar arasında konuşmayla başlayan iletişim daha sonra görsel unsurlar ve bazı işaretlerin kullanımıyla farklı bir boyut kazanmıştır. İletişim kurarken kullandığımız söz, yazı ve görüntü; bu üç araç teknolojik gelişmelerle çeşitlenerek medya türlerini ortaya çıkarmıştır. Bu türler şu şekilde sıralanabilir:

- Görsel medya,
- İşitsel medya,

- Basılı medya,
- İnternet ve Yeni medya.

2.3.1. Görsel Medya

Görsel medya kavramı, görüntü ile iletişim ve etkileşimi sağlayan medya araçlarını karşılamaktadır. “Hareketli görüntü ile yayın yapan medya türlerine görsel medya adı verilir. En yaygın görsel medya araçları televizyon ve sinemadır. Çeşitli aktiviteleri yapmaya yarayan bilgisayar da görsel medya araçları içerisinde sayılabilir. Ses, renk, hareket ve yazı içeren görüntüler bir araya getirilerek görsel medyada izleyiciye sunulur. En çok takip edilen medya türü görsel medyadır. Sebebi de televizyonun görsel medya içerisinde yer almasıdır. Çünkü televizyon toplumumuzda 7 gün 24 saat yayın yapar ve her zaman takip edilebilir bir kolaylığa sahiptir” (Aydeniz, 2012, 23). Anlaşıldığı üzere görsel medyayı görselliğin gücünü kullanabilen ileti araçları oluşturmaktadır.

2.3.2. İşitsel Medya

Okuma ve yazma gibi bir beceriye ihtiyacın duyulmadığı işitsel medya en yaygın kullanım araçlarından biridir. İşitsel medya araçlarıyla iletilen mesajlar sadece kulağa hitap ettiği için o mesajları anlamak ve takip etmek adına zihinsel olarak yoğunlaşmak yeterlidir.

Sese dayalı yapılan ve sadece kulağa hitap eden yayıncılığa işitsel medya adı verilir. İşitsel medya için radyo yayıncılığıdır denilebilir. Teknolojik ve teknik gelişmelerin artmasıyla internet, televizyon, cep telefonu ve farklı iletişim teknolojileri üzerinde de radyo yayını yapılabilir. Radyo yayınının hem dinleyiciler hem de yayıncılar için maliyeti çok düşüktür. Bu yüzden çok yaygın bir kullanımı vardır. Radyo, okuma yazma gibi özel bir beceriye ihtiyaç duymaz. Bu yüzden işitme sorunu olmayan herkese hitap edebilir. Dikkat dağıtıcı ve çalışma düzenini bozucu bir niteliğe sahip olmadığından çalışma ortamlarında da

dinlenilmesine müsaade edilir. Bu sebeple oldukça yaygın bir araçtır (Aydeniz, 2012, 24).

2.3.3. Basılı Medya

Okuma eylemi gerektiren yazılı metin ve görsel materyalleri barındıran medya türü olarak da tanımlanabilecek basılı medya Aydeniz (2012) tarafından şu şekilde tanımlanmıştır: “Yazılı metin ve sabit görsel materyallerin (fotoğraf, resim vb.) yer aldığı medya türüne basılı medya adı verilir” (Aydeniz, 2012, 25). Günlük yayın yapan gazete ve değişik periyotlarla (haftalık, aylık, yıllık) yayımlanan dergi basılı medyanın araçlarıdır. Bu iki iletişim aracı çoğunlukla “basın” adıyla anılır. Basılı medya daha çok bilgilendirme işlevini yerine getiren ve haber yayımı üzerine yoğunlaşan bir medya türüdür.

2.3.4. İnternet ve Yeni Medya

İnternet ve Yeni Medya; İşitsel, görsel ve basılı medyanın birleştiği bir medya türüdür. “Bilgilendirme, eğlendirme, araştırma yapan, insanları bir araya getirme, sanal sosyal topluluklar kurma gibi işlevleri olan internet, yeni ve ilgi çekici bir medyadır. İnternet ve yeni medya sosyal iletişim ağları ile milyonlarca üyesi olan sanal toplulukların oluşmasını sağlar. Bu medya türü birçok bilgiye ulaşım imkânı sunar. Örneğin dünyanın herhangi bir yerinde kongre, bilgi şöleni, panel gibi bilimsel etkinliklere internet üzerinden canlı olarak ulaşmak mümkündür” (Aydeniz, 2012, 26-27).

Sonuç olarak insanları haber alma, bilgilenme, iletişim kurma, evreni tanıma, olay ve olgular üzerinde fikir sahibi olma gibi ihtiyaçlarına teknolojik unsurlarla cevap verme imkânına sahip olan medya, düşünceleri aktarma, uzaklara ulaşma, kamuoyu oluşturma gücüne sahiptir. Medya aynı zamanda bireyin çok fazla düşünmeden ya da büyük bir uğraş vermeden birtakım bilgilere ulaşmasını sağlayan, insanın iş yükünü hafifleten ve kolaylaştıran bir yapıdır.

2.4. OKURYAZARLIK

Okuryazarlığı geliştirme amacıyla yapılan çalışmalar ve bu yönde oluşturulan kampanyalar toplumda geniş çaplı değişim ve gelişimin temelini oluşturmaktadır. “Günümüzde teknolojik gelişmeler, artan bilgi yelpazesi ve bu bilgilere yüksek erişim imkânı okuryazarlık konusunu teşvik edici yöndedir. Bu teşvik ediciliğin sebebi gelişmiş bir okuryazarlık sayesinde toplumu oluşturan her bireyin kurumlar ve birtakım güçler karşısında bilinçlenmesini sağlamak aynı zamanda bireyin her türlü olay ve olgunun varlığını, tüm bunların altında yatan sebepleri sorgulamasını sağlamaktır” (İnal, 2009, 25).

Okuryazarlığa dair geleneksel tanım, “harflere ilişkin bilgi sahibi olma; eğitilmiş, öğrenilmiş olma” (Silverblatt, 2001, 2’den Akt. İnal, 2009, 27). Başka bir ifadeyle “Bulunulan çağın gereksinimlerine göre güncellenen bu süreçte, metin, okur ve okuma sürecinde köklü değişimlerin yaşandığı; içeriğin bir takım (sembolik, yazılı, görsel, işitsel vb.) kodlar aracılığıyla aktarılması ve bunların çözümlenmesi ve anlamlandırılması gibi temel bileşenlerin yer aldığı bir süreçtir (Çakmak, 2013).

UNESCO, dünyadaki okuryazarlık sorununa dikkat çekmek için 1991 yılını Dünya Okuryazarlık Yılı ilan etmiş, 8 Eylül tarihi ise Uluslararası Okuryazarlık Günü olarak kutlanmaya başlanmıştır. 2003–2013 yılları arası Okuma Yazma On Yılı olarak kabul edilmiştir.

Yukarıdaki tanımlardan ve uluslararası kuruluşlar tarafından okuryazarlığa verilen önemden yola çıkılarak okuryazarlık için insanın yazılı dildeki bilgiyi okuma becerisi ve zihnindeki aktarabilme yeterliliğine sahip olmasıdır denilebilir. Sonuç itibarıyla zihinsel bir uğraş ve yeterlilik gerektiren okuryazarlık bireyin, çevresindeki sosyal, ekonomik, siyasi, kültürel olayları algılamasında, sorgulamasında, olaylar üzerine fikir üretmesinde avantaj sağlar.

Sözlü ve yazılı ifadelerden ziyade daha geniş bir yelpazeye sahip olan okuryazarlık, kitle iletişimini sağlayan araçların nitelik ve nicelik yönüyle giderek genişlemesinden dolayı teknoloji okuryazarlığı, görsel okuryazarlık, eleştirel okuryazarlık, ağ okuryazarlığı ve Medya Okuryazarlığını içererek çoklu okuryazarlıklarla çeşitlenmektedir. Bu çeşitlilik çocuklara popüler kültürü

eleştirmek, kültürün faydalarını tanımayı öğrenmek ve onları mevcut medyanın zararlarına karşı bilinçlendirmek açısından önemlidir.

Okuryazarlık, oldukça geniş bir yelpazeye sahiptir. Bu yelpazedeki herhangi bir aracın okuryazarı olmak, yaşantı sonucu ortaya çıkan bir ürünü, bir davranışı, bir oluşumu; mevcut otoritenin ya da ortak kabuller şeklinde sunulanları olduğu gibi kabullenmek yerine tüm bunların temelinde yatan özü anlamak, parçaları birleştirmek demokratik bir farkındalığı gerektirir. Sonuç itibarıyla okuryazarlık, okuma-yazma ile elde edilen beceri, bireyin çoklu düşünme becerisine katkıda bulunarak onu durağanlıktan çıkartıp aktif bir yurttaş rolü almasını sağlar.

2.5. MEDYA OKURYAZARLIĞI KAVRAMININ ORTAYA ÇIKIŞI VE TANIMI

Günümüzde birey, farklı ortamlarda farklı kitle iletişim aracıyla karşı karşıya gelmektedir. Bireyin bu iletişim araçlarının verdiği mesajları çözümlemesi için aracın dilini bilmesi gerekmektedir. Bir aracın dilini çözmek o aracın kullanım alanlarını iyi bilmekten geçmektedir.

Medyayı eğitimin bir parçası olarak kullanma, sınıfta gazete ve derginin okunması, toplu halde TV izleme, okul gazetesi çıkarma, okul radyosundan yayın yapma 1970'li yıllarda ortaya çıkmıştır. 1980'li yılların sonlarına doğru medyada yaşanan küreselleşme ile birlikte vatandaşların medyanın olumsuz etkilerinden korunması gündeme gelmiş; uluslararası kurum ve kuruluşlarca çeşitli projelerde Medya Okuryazarlığı eğitiminin önemi tartışılmaya başlanmıştır. Yazılı, sesli ve görsel bütün kitle iletişim araçlarının sunduğu mesajlarla çevrili bir dünyada aktif bir vatandaş olmak için zengin bir iletişim becerisine gerek duyulduğu ileri sürülmüştür (Türkoğlu, 2004, 95).

Medya Okuryazarlığı, insanların içinde buldukları dünyasının kodlarını anlamalarını, onlar hakkında aktif şekilde değerlendirme ve eleştiri yapmak suretiyle kişisel yargılar geliştirebilmelerini ve yeni mesajlar oluşturmalarını mümkün kılacak bir beceriye işaret etmektedir. Medya Okuryazarlığı bireye medyayı ve medya iletilerini doğru okuması ve anlamlandırması hususunda katkı sağlar. “Medya

Okuryazarlığı; izleyicinin medyayı doğru okumasına katkı sağlamanın yanında, bireyin kendini özgürce ifade etmesi, toplumsal yaşama daha aktif ve yapıcı katılım, yerel, ulusal ve kamusal medyanın iyileştirilmesi ile ilgili çalışmalarını desteklemek için bilinç oluşturma gibi konular da etki alanındadır” (Coşkunserçe, 2007, 55). Medya Okuryazarlığının medyayı anlama, medya iletilerini doğru yorumlama, iletilere özgürce karşılık verme dışında da bireylere kazandırmayı hedeflediği davranışlar vardır. Bireyleri medyayı kullanırken demokratik haklarının farkında vatandaşlar olarak geliştirmek, toplumsal sorunlara duyarsız kalmamaları konusunda uyarmak ve medya karşısında onları daha donanımlı ve bilinçli bir hâle getirmenin yolu eğitimden geçmektedir. Bu bilinçle Medya Okuryazarlığı kapsamında medyayı tanımaya ve verilmek istenen mesajları algılamaya dönük bilgilendirme amaçlı eğitimler 1970’lerde başlamıştır.

RTÜK resmî sitesinde Medya Okuryazarlığının gereklilik sebeplerini şu şekilde açıklamıştır: “Çocukların fiziksel, bilişsel ve sosyal gelişimleri üzerinde medyanın olumlu ve olumsuz etkileri olduğu ileri sürülmektedir. Yapılan araştırmalar medyanın özellikle çocukların hayatlarında zaman ve mekân olarak yerinin artmakta olduğunu göstermektedir. Diğer yandan medya iletilerinin kendine has yapısının, dilinin ve uygulamalarının olduğu ve bunların sürekli değişmekte, gelişmekte olduğu da ortadadır. Bireylerin bu mecraları daha verimli kullanmaları ve bunu yaparken etkisinde kalınabilecek bazı riskler karşısında farkındalık geliştirebilmeleri için, medya iletileri ve yöntemleri konusunda bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Dolayısıyla bu durum, çocukların medya konusunda eğitim almalarının önemini ve verilecek eğitimin de olabildiğince güncellenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Alandaki öncü ülkelerde sürdürülen bu çalışmalar, "Medya Okuryazarlığı" eğitimi olarak adlandırılmaktadır” (İK-1).

Medya Okuryazarlığı eğitimi her yaş grubundan bireyin dâhil edildiği hayat boyu güncellenerek devam edecek bir eğitimidir. “Medya Okuryazarlığı dersinde güncellemeler yapılarak dersin niteliğinin artması ve medya okuryazarlarının niteliğinin artması kamusal açıdan da önem taşımaktadır” (Asrak Hasdemir, 2012, 37). Medya Okuryazarlığıyla ilgili olarak tartışma konusu olan bir durum ise medya ile medya eğitiminin birbirinden farklı kavramlar olmasıdır. Medya eğitiminin kapsamını medyayı anlamak ve medya hakkında bilgi sahibi olmak oluştururken,

medyanın kapsamını eğitim faaliyetleri sırasında medya araçlarını kullanmak oluşturmaktadır.

“Medya eğitiminin amacı, ilköğretim okullarında çocukların medyaya ilişkin eleştirel anlayışını arttırmaktır. Medya nasıl çalışır anlamları nasıl üretir, bu anlamlar nasıl organize edilir ve izler kitle bunları nasıl anlamlandırır; tüm bunlar medya eğitiminin ele aldığı konulardır. Temel medya eğitimi temel medya yapıntılarının analiz edilmesi ve üretilmesiyle çocukların eleştirel ve yaratıcı güçlerini sistematik olarak geliştirmeyi amaçlar. Bu, medyanın sağladığı haz ve eğlenceyi çocukların anlamalarını derinleştirir. Medya eğitimi, medya ürünlerinin daha fazlalığını ve çeşitliliğini talep edecek ve bunlara katkıda bulunacak daha aktif ve eleştirel medya kullanıcıları yaratmayı amaçlamaktadır” (Bazalgette, 1991, 3’ten Akt. İnal, 2009).

Medya Okuryazarlığının ne olduğuna dair çeşitli tanımlar yapılmaktadır:

- “Medya okuryazarı; medyada kurgulanan mesajları ayırt edebilen aynı zamanda da algılayabilen, onunla ilgili yorumlarda bulunabilmek için ayrı bir beceri, altyapı bilgisi ve eğitsel yeterlilik gerektiren bir eğitim sürecinin sonucu olarak medya yetkini diye adlandırılabilir” (Taşkıran Öncel, 2007, 7).
- “Medya Okuryazarlığı medya kod ve geleneklerini analiz etme, medyanın değer ve ideolojilerini eleştirebilme, medya metinleri tarafından üretilen mesajları yorumlama, medyanın içeriğini değerlendirme ve seçici olma, medyanın etkilerini fark etme, medyayı akıllıca kullanmayı sağlayan bir pedagoji” (Uysal, 2006, 47) olarak tanımlanmaktadır.
- “Medya Okuryazarlığı, medyanın kötü etkilerine ve yaşanan akımlara karşı korunmak için bir eğitim aracıdır” (Tokgöz, 2010, 155).
- Başka bir tanımlamada da “Medya Okuryazarlığı, yazılı ve yazılı olmayan farklı formatlardaki (televizyon, video, sinema, reklamlar, internet vs.) iletilere erişim ve bu iletileri çözümüleme, değerlendirme ve iletme yeteneği” (İnceoğlu, 2005, 19) olarak ifade edilmiştir.

Medya Okuryazarlığı kavramı yerine genellikle medya eğitimi ifadesini kullanan UNESCO’nun, düzenlediği konferanslarda ve yayımladığı çalışmalarda bu

kavram üzerinde çokça durduğu görülmektedir. UNESCO, Medya Okuryazarlığını 1979 Paris Birleşiminde şöyle tanımlamıştır:

Hem pratik ve teorik sanatlar olarak medyanın tüm seviyelerdeki (ilk, orta, lise, yetişkin eğitimi, yaşam boyu eğitim) ve tüm durumlardaki bütün çalışma, öğrenme ve öğretim biçimleri, tarihi, yaratıcılığı, kullanımı ve değerlendirilmesi, hem de toplumda medyanın işgal ettiği yer, sosyal etkisi, medya iletişiminin, katılımının içinde saklı olan anlam, sebep oldukları algılama tarzı değişikliği, yaratıcı çalışma rolü ve medyaya ulaşma (UNESCO, 1984'ten Akt. Altun, 2010, 14).

Yapılan tanımlardan Medya Okuryazarlığının okuma, konuşma, yazma, eleştirel yaklaşma, çözümlenme ve değerlendirmeyi kapsayan bir beceri, algılama ve üretme yeteneği olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Bu beceri ve üretme yeteneği yeni bir ihtiyacın ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Bu ihtiyacı gidermenin yolu da medya eğitiminden geçmektedir.

2.6. MEDYA EĞİTİMİ

Medya eğitimi; sinema, televizyon, radyo gibi görsel/işitsel kitle iletişim araçlarıyla birlikte matbaa ve kitap basımı gibi baskı/basılı kitle iletişim araçlarını kapsayan bir eğitimidir. “Medya eğitimi, medyaya ilişkin eleştirel yaklaşımın üst düzeyde geliştirilmesini gerektirir. Dolayısıyla medya eğitimi, öğrencilerin medyaya dair bilgilerini genişletmeye, eleştirel ve pratik çalışmalarla onların yaratıcı ve analitik düşünme becerilerini geliştirmeye çalışır. Bu çalışmalar medyanın içeriğini ve medya ürünlerinin oluşum süreçlerini algılamaları açısından çocukların kapasitesini geliştirir” (İnal, 2009, 21). Tüm bunlar beraberinde Medya Okuryazarlığı eğitimi ve Medya Okuryazarlığı öğretimi kavramını ortaya çıkarmaktadır. Öğrencilere iyi bir medya okuryazarı olmayı öğretmenin en başarılı yolu olarak şu üç alanın birleştirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

1. “Medyayla öğretim: Öğrencilerin ulaşma, analiz etme, değerlendirme ve iletişime geçme yeteneğini güçlendirmek için medyayı bir araç olarak kullanmak.

2. Medya hakkında öğretim: Medya biçimlerinin tarihi, yapılandırmacı çözümleyici yaklaşımlar; sık sık semiyotik kullanılır veya öğrencilerden medyanın tehlikelerini görmeleri istenir.
3. Öğrenciler iletişime geçmek için medya ürünleri üretir: Sık sık teknoloji, bilgisayar ve gazetecilik sınıflarında, fotoğraf/video çalıştaylarında bulunur” (Hobbs, 1994’ten Akt: Altun, 2010, 14)

Avrupa Birliği’nin Medya Okuryazarlığı eğitimi için yapılması gerekenlerle ilgili aktif bir politika geliştirmek adına belirlediği bazı temel etkenler bulunmaktadır. Bu etkenler de şu şekilde sıralanmıştır:

1. *“Her ülkenin eğitim programlarında Medya Okuryazarlığının yeterince ele alınması*
2. *Konuyla ilgili öğretmen eğitimi politikasının hazırlanması*
3. *Medya Okuryazarlığını değerlendirmeye yönelik politika geliştirilmesi*
4. *Konuyla ilgili eğitim materyallerinin bulunması*
5. *Konuyla ilgili destek ve yönlendirme sistemlerinin bulunması*
6. *Halka yönelik Medya Okuryazarlığı kampanyalarının bulunması*
7. *Medya Okuryazarlığını destekleme için kalıcı kamu dairelerinin bulunması*
8. *Sivil derneklerin bu alanda da faaliyette bulunması*
9. *Sektördeki düzenleyici etkinliklerin konuya eğilmesi*
10. *Medya kuruluşlarının Medya Okuryazarlığı ile ilgili etkinliklere katılımı: içerikler ve belirli programlar.*
11. *Medya endüstrisinin konuya katılımı*
12. *Kamusal alanda Medya Okuryazarlığı ile ilgili sorunların görünebilirliği*
13. *Medya üretimi konusunda halkın geneline yönelik teşvik ve reklâm politikalarının olması*
14. *Alan araştırmalarının yapılması*
15. *İşbirliğine yönelik kurulan uluslararası iletişim ağlarına katılma*
16. *Ailenin söz konusu çabaya ortak edilmesi*
17. *Ticari iletişim ile ilgili Medya Okuryazarlığı girişimleri”*(Altun, 2010, 40).

Avrupa Birliği'nin belirlediği bu 17 madde genel olarak değerlendirildiğinde; Medya Okuryazarlığı eğitiminde rol alan tđm bileşenlerin bir bđtđn olarak ele alınarak bu maddelerin hayata geçirilmesi sonucunda Medya Okuryazarlığı eğitiminin sđrekli olarak çağa ve çağın ihtiyaçlarına koşut bir şekilde verilebileceği dđşđnđlmektedir.

2.7. MEDYA OKURYAZARLIĞININ AMACI, ÖNEMİ VE OKURYAZARLIK BECERİLERİ

Daha önceden okuryazarlık kavramı birtakım sembollerini okuma ve yazmayı kapsayan basılı materyallerin bilgisine ulaşmaktan ibaretken gđnđmüzde okuryazarlık çeşitlilik göstermektedir. İletişim kanallarındaki artış, okuryazarlığın çeşitlenmesine imkân tanımıştır. İletişim kanallarını çözümlene yollarından bir tanesi de Medya Okuryazarlığıdır.

21. yđzyıl insanı için Medya Okuryazarlığının hayati bir değer taşımasının nedeni, teknolojik gelişmelerle birlikte toplum olarak yediden yetmişe TV programları, internet, cep telefonu, sinema, radyo bđltenleri gibi görsel ve işitsel multimedia mesajlarına maruz kalmasıdır. Çağın bu denli gelişmişlik dđzeyi, dđnemin getirdiği teknolojik yenilikler ve medya araçlarındaki çeşitlilik, bireylerin bu araçları anlayıp mesajlara cevap verme becerisine sahip olmalarını gerekli kılmaktadır. Bu gerekliliğin adı "Medya Okuryazarlığı"dır. Bu konuyla ilgili Taşkıran Öncel şunları dile getirmiştir:

Medya Okuryazarlığı bağımsız medya yaratmak kadar, her medyanın hem gücünü hem sınırlarını anlamada kolaylık sağlaması bakımından insanların usta birer medya letisi yaratıcısı ve üreticisi olmalarını hedeflemektedir. Medya Okuryazarlığının amacı, medya tüketimi sürecini faal ve eleştirel bir sürece dönüştürmek, özellikle halkla ilişkiler teknikleri ve reklamların neden olduğu yanlış temsil ve dolayımılama olasılığına karşı insanlara daha büyük farkındalık kazanmalarında ve kitle iletişim araçlarıyla katılımı medyanın gerçeklik kurgulanımındaki rolünün algılanmasında yardımcı olmaktır (Taşkıran Öncel, 2007, 91).

Medya Okuryazarlığı, medyayı doğru anlama, doğru yorumlama ve medyayı doğru kullanabilme becerilerinin dışında toplumsal düzenin sağlanması açısından da yararlanılabilecek bir alandır. “Medya Okuryazarlığının hedefleri olarak “demokrasi, yurttaşlık bilinci ve siyasal katılımı teşvik etme”, “ırk, sınıf ve toplumsal cinsiyet ayrımcılığını asgariye indirme”, “uyuşturucu kullanımı-şiddeti önleme”, “eğitim düzeyini iyileştirme vs.” gibi hedefler belirlemiştir. Medya Okuryazarlığının, demokratik toplumlarda katılımın sağlanması açısından önemli olduğu kadar, sosyal adaletin ve eleştirel vatandaş olmanın gereklerinden birini de oluşturmaktadır” (İnceoğlu, 2005, 21).

Televizyondaki reklamlardan gazetedeki yazılara, yiyecek ambalajlarındaki sloganlardan giydiğimiz kıyafetlerdeki yazılara kadar medyayla iç içeyiz. Medyayla bu denli yüz yüze olmamızdan dolayı bireyin mesajlara ulaşma, onları çözme ve değerlendirme becerilerini geliştirmek, bireyi toplumda aktif kılmak adına toplum fertlerimizin Medya Okuryazarlığı becerisini kazanması gerekmektedir. Bu beceri bireylerin yanı sıra topluma da kültürel, ekonomik, siyasi ve politik açıdan ilerlemesi ve gelişmesi adına katkı sağlayacaktır. Medya okuryazarı olmak medyayı anlama, analiz etme ve çeşitli beceriler elde etmek bir süreç gerektirir. Ayrıca Medya Okuryazarlığı becerisi bireye bir toplum kültürü oluşturmada ve o kültürü taşımada önemli nitelik kazandırır. Medya okuryazarı olma niteliğine sahip bireyin tüm medya okuryazarları için ortak olan birtakım becerileri edinmiş olması gerekmektedir.

Baran, Medya Okuryazarlığına dair becerileri şu şekilde sıralamıştır:

- “İçeriği anlama, dikkat harcama ve gürültüyü filtreleme çabasında bulunma becerisi ve isteği: İzleyici kitlesi olarak verilen mesajların neyi kapsadığını anlamayı ve bunun iyi bir dikkat harcamayı gerektirdiğini ifade eder. Medyanın oluşturduğu bilgilendirme yoğunluğunun ortaya çıkardığı gürültü, kirlenme gibi sonuçları değerlendirebilme becerisinin edinilmesidir.
- Medya mesajlarının gücünü anlama ve onlarla ilgilenme becerisi: Kitle iletişim araçlarının tutum, davranış ve değerlerimiz üzerindeki etkisini anlayabilme kapasitesine sahip olma durumudur.
- İçeriğe tepki verirken ve buna göre davranırken duygusal tepkileri akılcı tepkilerden ayırt etme becerisi: Medya içeriği, çoğu zaman bireyi

duygusal yönde etkilemek için düzenlenir. Birey izlediği bir sinema filmi veya dinlediği bir müzik yoluyla çeşitli duygu yoğunluklarına girebilir. Burada önemli olan kişinin bu mesajlar karşısında verdiği duygusal tepkinin nedenini “Bu içerik neden bu şekilde duygulanmamı sağlıyor ?” diye sorgulamasıdır.

- Medya içeriğine dair abartılmış beklentilerin geliştirilmesi: Toplum olarak medyayı, dikkatimizi dağıtmak, biraz zaman geçirmek ve eğlenmek için kullanıyoruz. Burada önemli olan bu durumun farkında olmaktır.
- Tür geleneklerine ilişkin bilgi ve bu gelenekler birbirleriyle iç içe geçirildiğinde bunu anlama becerisi: Tür terimi medyada ‘akşam haberleri’, ‘belgesel’, ‘korku sineması’ ya da ‘eğlence magazini’ gibi ifade kategorilerini kapsar. Her tür, ayırt edici ve standartlaştırılmış biçimsel öğelere sahiptir. Örneğin akşam haberleri geleneği, kısa canlı bir özet teması ve masada oturan örnek teşkil edebilecek bir ya da iki insanı kapsar. Bu öğeleri işittiğimizde ya da gördüğümüzde akşam haberleri olduğunu anlarız. Bu tür gelenek bilgilerine sahip olmak önemlidir, çünkü onlar anlam oluşturmamız konusunda bize bilgi ve yönlendirme sağlar. Bazen de bu türler ticari amaçlı olarak birbiriyle karıştırılırlar böylece hedef kitleye sunulanın gerçek mi ya da kurgu mu olduğunun anlaşılması güçleşmektedir. Bu güçlüğü ortadan kaldırmanın yolu bireylerin olayları anlama becerilerinin gelişmesiyle mümkün olacaktır.
- Medya mesajları hakkında, kaynakları ne kadar güvenilir olursa olsun eleştirel olarak düşünebilme becerisi: Medya demokratik ortamlarda güvenilirlik açısından hayati öneme sahiptir. Ancak bu durum medyanın yayımladığı her şeye inanmamız gerektiği anlamına gelmez. Gördüğümüz ve işittiğimiz her şeye sorgulayıcı bir şekilde yaklaşmak, aklımıza yattığı takdirde kabullenmek, inanmak gerekir.
- Muhtelif medyanın, ne kadar karmaşık olursa olsun, içsel diline ilişkin bilgi ve etkilerini anlama becerisi: Her iletişim ağının kendine özgü bir dili vardır. Bu dili ışığın seçimi, kurgu, özel seslenmeler, kamera açısı, efektler, müzik, sayfaya yerleştirme, başlığın büyüklüğü ve yeri oluşturur.

Bir medya metnini okuyabilmek için onun dilini anlamalıyız. Zaten bu dili çocukluktan itibaren öğreniyoruz. Medya metinlerini ne kadar çok anlarsak, anlam oluşturmada medya profesyonelleriyle o kadar eşit olabiliriz” (Baran, 2006, 38-40’dan Akt. İnal, 2009, 49).

Avrupa Medya Okuryazarlığı Merkezi, Medya Okuryazarlığı ilkeleri temelinde medya okuryazarı olan kişinin sahip olması gereken özellikleri şöyle sıralamıştır:

- *“Bireysel ve toplumsal ihtiyaçlarını ve ilgilerini karşılayacak içeriğe ulaşmak, saklamak, yeniden elde etmek ve paylaşmak için medya teknolojilerini etkili bir şekilde kullanabilir,*
- *Geniş bir çeşitlilikte medya biçimlerine ve farklı kültürel ve geleneksel kaynaklardan içeriğe ulaşarak bilinçli seçimler yapabilir,*
- *Medya içeriğinin nasıl ve niçin üretildiğini kavrayabilir,*
- *Medyanın kullandığı teknikleri, dilleri ve kuralları ve medyanın ilettiği mesajları eleştirel olarak analiz eder,*
- *Fikirleri, bilgileri ve görüşleri açıklamak ve nakletmek için medyayı yaratıcı bir şekilde kullanır,*
- *İstenmeyen, saldırganca ve zararlı olabilecek medya içeriği ve hizmetlerini saptar, bunlardan kaçınır ve karşı çıkar,*
- *Demokratik haklarını ve vatandaşlık sorumluluklarını yerine getirirken medyayı etkili bir şekilde kullanır”*(ECML, 2006’dan Akt. Altun, 2010, 29).

Avrupa Medya Okuryazarlığı merkezinin belirlediği bu ilkelere sahip bir bireyin teknolojiyi toplumun ve kendi ihtiyaçlarını giderme adına çevresine duyarlı bir şekilde kullanımı kaçınılmaz olacaktır. Bu ilkeler etrafında yetişmiş birey ihtiyaç duyduğu iletiyi olumlu yönde kullanırken zarar göreceği iletiden korunmayı ve çevresini korumayı başaracağı düşünülmektedir.

2.8. MEDYA OKURYAZARLIĞI İLKELERİ

Medya Okuryazarlığı eğitimini verecek bir öğretmenin, öncelikle medya okuryazarı olmanın gerekliliği sayılan Medya Okuryazarlığı ilkelerini bilmesi ve ders hazırlıklarını bu ilkeler doğrultusunda yapması gerekmektedir.

İngiltere'nin öncü medya eğitimcilerinden biri olan Len Masterman, eğitimcilerin, medyanın nasıl çalıştığına, anlamı nasıl kurduğuna ve günlük yaşamda nasıl işlev gördüğüne dair eleştirel bilgiyi ilkokuldan okul sonrası döneme iletmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Masterman yoğun olarak Britanya kültürel çalışmalarını temel alarak medya kurumu, metin ve söz söyleme sanatı, düşünce, izleyici ve medya eğitimine yaklaşımlar gibi konuları tartışarak medya eğitimine dair geniş bir bakış açısı sunmuştur (İnal, 2009, 52).

Masterman, 1930'larda Medya Okuryazarlığının, medyanın yönlendirici yapısına karşı verilen medya karşıtı bir eğitim olduğunu ileri sürmüştür. Yine 1960'larda yeni nesil öğretmenlerin çoğunun popüler kültürle iç içe olduğunu ve dönemin önemli yönetmenlerinin (Bergman, Fellini vd.) filmlerinin üzerine tartışmalar yaptıklarını ve amaçlarının da iyi film ile kötü film arasındaki farkı anlamak olduğunu dile getirmiştir. Masterman, 1980'lerde de eğitim bilimcilerin, Medya Okuryazarlığının göstergebilimin çoğunlukla imgeleri kullanan teknolojilerinin çalışma alanlarından birini oluşturduğu gerçeğini fark ettiklerini öne sürmüştür (İnceoğlu, 2005, 22).

Masterman'a göre medyanın öncelikli amacı öğrencilerin, öğretmenin verdiği fikirleri, eleştirel bakış açılarını ve mevcut bilgiyi ortaya koymasına ya da öğrencileri kendi eleştirel eğilimlerini geliştirmeye teşvik etmek değildir. Bir medya öğretmenin en önemli ve öncelikli görevi, çocuğun, gelecekte karşılaşacağı medya iletilerine eleştirel bakabilecek ve yargılarını rahatlıkla uygulayabilecek derecede yeterli özgüven ve olgunluk kazanmalarını sağlamaktır. Bu olgunluk, eleştirel farkındalık ve anlamaktan ziyade eleştirel özerkliliktir (Frechette, 2002, 29'dan Akt. İnal, 2009, 52).

Masterman "Medya Farkındalık Eğitimi" adı altında Medya Eğitiminin 18 ilkesini şu şekilde ortaya koymuştur:

1. “Medya eğitimi ciddi ve önemli bir çabadır. Söz konusu olan bireylere, özellikle de azınlıklara yetki vermek ve toplumun demokratik yapısını güçlendirmektir.
2. Medya eğitiminin temel birleştirici kavramı temsildir. Medya aracılık eder. Dünyayı yansıtmaz ama onu temsil eder. Medya sembolik işaret sistemleri olduğu için çözümlenmek, deşifre edilmek zorundadır. Bu ilke olmaksızın medya eğitimi de mümkün değildir. Diğer akımların hepsi ondan ortaya çıkmıştır.
3. Medya eğitimi yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Bu yüzden yüksek öğrenci motivasyonu temel amaç olmak zorundadır.
4. Medya eğitimi sadece eleştirel zekâyı değil, eleştirel özerkliği de geliştirmeyi amaçlar.
5. Medya eğitimi araştırmaya dayanmaktadır. Belirli kültürel ya da politik değerleri dayatmaya çalışmaz.
6. Medya eğitimi güncel ve fırsatçılıkla ilgilidir. Öğrenenlerin yaşam durumlarını aydınlatmaya çalışır. Bunu yaparken “burada ve şimdi” yaklaşımını daha geniş tarihsel ve ideolojik sorunlar bağlamına yerleştirebilir.
7. Medya eğitiminde içerik bir amaca ulaşmak için bir araçtır. Bu amaç alternatif bir içerikten çok transfer edilebilir analitik araçların geliştirilmesidir.
8. Medya eğitiminin etkililiği sadece iki ölçüt yoluyla değerlendirilebilir: a) Öğrencilerin eleştirel düşüncelerini yeni durumlara uygulama yetenekleri ve b) Öğrencilerin göstermiş olduğu sorumluluk ve motivasyon oranı.
9. İdeal olarak medya eğitiminde değerlendirme hem biçimlendirici hem de düzey belirleyici olarak öğrencinin kendi kendini değerlendirmesi (self-evaluation) anlamına gelir.
10. Gerçekten medya eğitimi yansıtmaya için nesnelere ve diyalogun her ikisini de önererek öğretmen ve öğretilen arasındaki ilişkiyi değiştirmeye çalışır.
11. Medya eğitimi sadece tartışmadan ziyade diyalog yoluyla da soruşturmalarını yerine getirir.

12. Daha açık ve demokratik pedagojilerin geliştirilmesini destekleyen medya eğitimi esasen aktif ve katılımcıdır. Öğrencilere kendi öğrenmelerinde daha fazla sorumluluk almaları ve kendi öğrenmelerini kontrol etmeleri, ders programının ortak planlanması ile meşgul olmaya ve kendi öğrenmeleri ile ilgili olarak daha uzun süreli bakış açıları almaları konularında cesaret verir.
13. Medya eğitimi yeni bir konu alanının öğretimi ile ilgili olmaktan çok daha fazla sınıfta çalışmanın yeni yolları ile ilgilidir.
14. Medya eğitimi iş birliğine dayalı öğrenmeyi içerir. Grup odaklıdır. Yarışarak değil tüm grubun anlayış ve kaynaklarına ulaşarak geliştirilen bireysel öğrenmeyi kabul eder.
15. Medya eğitimi uygulamalı eleştiriden (practicalcriticism) ve eleştirel uygulamadan (criticalpractice) meydana gelir. Kültürün yeniden üretiminde kültürel eleştirinin önceliğini ileri sürer.
16. Medya eğitimi bütüncül bir süreçtir. İdeal olarak ebeveynler, medya uzmanları ve öğretmenler arasındaki ilişkileri düzenlemeyi amaçlar.
17. Medya eğitimi kendisini sürekli değişim ilkesine adanmıştır. Sürekli olarak değişen bir gerçekle birlikte gelişmek zorundadır.
18. Asıl medya eğitimi özgün bir epistemolojidir: Mevcut bilgi basit bir şekilde öğretmen tarafından aktarılmaz ya da öğrenci tarafından “keşfedilmez”. Bu bir son değildir, başlangıçtır. Bilginin öğrenciler ve öğretmenler tarafından aktif olarak oluşturulmasının dışında eleştirel sorgulamalar ve diyalogla ilgili bir konudur” (Taşkıran Öncel, 2007, 100-102).

Medya eğitimcisi Patricia Aufderheide, Medya Okuryazarlığının kapsadığı 8 ilke belirlemiştir:

1. “Tüm medya kurgudan ibarettir: Medya basit bir şekilde gerçeği olduğu gibi yansıtmaz. Kendine özgü amaçları olan ürünler ortaya koyar. Bu ürünlerin başarısı, görünürdeki doğruluklarında yatar. Ortaya koyulan ürünler kurgu gibi görünmez, ancak sonuç itibarıyla kurgudurlar.
2. Medya gerçekliği kurar: Kurgu olarak medya ürünleri, hitap ettiği kitlenin kafasında gerçeğe dair bir kavrayış da oluşturur. Her birey gözlem ve yaşantılarına dayalı olarak bir gerçeklik modeli taşır. Bu gerçeklik modelini

kullanarak, gerçeği yalanlardan ayırabilme yeteneği olduğuna inanır ve yalanların gözlerini kör etmesine izin vermeyeceği konusunda da emindir. Ancak gerçekliğe dair modellerin çoğu, izlenen medyadan ve model alınan diğer insanlardan gelir. Bu sebeple kişisel deneyim ile medya dünyasını kesin çizgilerle birbirinden ayırmak pek de kolay değildir. Medya her gün gerçeklik algımızı kurar.

3. İzleyici medyadaki anlamı müzakere eder: Medyanın taşıdığı mesaj herkes tarafından aynı biçimde algılanmaz. Her birey sosyoekonomik statü, kültürel geçmiş, toplumsal cinsiyet vb. gibi farklı yaşantılar sonucu algısına giren mesajı farklı şekillerde filtreleyerek anlamlandırır. Ancak bazı anlamlar, başkalarına göre daha yaygın bir şekilde kabul edilir ki bu durum, kültürel okumalarımızı etkileyen filtrelerin sosyal gücünü yansıtan bir gerçektir.
4. Medyanın ticari içermeleri vardır: Medya ürünlerinin çoğu ticari nitelikte ve kâr yönelimlidir. Kamusal nitelikte olan medya dahi devamlılığını sağlayabilmek için para kazanmak mecburiyetindedir. Medyayı anlamaya çalışırken bireyler kendilerine şu soruları sormalı: Bunun parasını kim ödedi? Bu medya ürününün altında yatan ekonomik yapı nedir? Yapımcı, yazar ya da direktör konuyu seçtiği ve yapıma başladığında onun seçimlerini mali baskılar nasıl etkilemektedir? Medyanın asıl seslendiği kitle insan grupları, demografik pazarlardır, bireyler değildir. Seslenen kitle ne kadar çok para harcarsa, kitle iletişim pazarları için o kadar değerli olur.
5. Medya ideolojik ve değersel mesajlar içerir: Medya okuryazarı diye adlandırılan bir kişi, medya metinlerinin ideolojik muhtevaya sahip olduğunun ve birtakım değerler taşıdığına bilincindedir. Bir medya okuryazarı yapılan her şeydeki yanlılığı, varsayımları ve değerleri araştırır, yanlılıktan şikâyetçi olmaz.
6. Medyanın sosyal ve siyasal içermeleri vardır: Gerçekliği kuran medyanın, mesajlarına biçim veren ve değerlerini güçlü bir şekilde ileten ekonomik şartlarda bu içermelerin yaşamlarımız üzerinde sosyal ve siyasal bakımdan yüksek seviyede etkileri mevcuttur.
7. Biçim ve içerik medyada birbiriyle yakından bağlantılıdır: Gazeteleri okuyarak, TV izleyerek, radyo dinleyerek önemli olaylara ilişkin çok farklı

deneyimler kazanabiliriz. Bu da gösteriyor ki, her iletişim aracı kendine has, karakteristik bir özelliğe sahip. Bu iletişim aygıtının biçimi, içeriği nasıl etkilemektedir? Bu biçimsel kapasite iyi kullanılıyor mu, yoksa israf mı ediliyor? Biçim içeriği nasıl kısıtlıyor? Tüm bunlar bir medya okuryazarının sorabileceği sorulardır.

8. Her iletişim aygıtının kendine özgü estetik bir biçimi vardır: Medyanın nasıl 'okunduğunu' anlamak, medya aygıtlarının haber iletilicileri olduğu kadar sanat biçimleri olduğunu da anlamak demektir. Metinde ustaca kullanılmış bir cümle, bir alıntı, sağlam yapıda bir atasözü dikkatimizi çeker. İşitsel araçta, video ve filmlerde zıtlıkları keskinleştiren heyecanımızı arttıran kurguyu beğendiğimizi ifade ederiz. Bir sahne girişinde bakış açımıza şekil veren kameranın gücünü onaylarız. Medyanın nasıl yapılandırıldığını anladığımızda, medyanın estetik değerini yargılayabilecek konuma gelebiliriz. Medya beni eğlendirdi mi, dikkatimi çekti mi, beni sardı mı ve tüm bunları nasıl yaptı? Medya bana dünyaya, insan ilişkilerine ilişkin daha fazla şey verdi mi bunda benim payım ne oldu ve bunu nasıl yaptı? Birbiriyle bağlantılı bu iki soruyu sormaya başlarız" (İnal, 2009, 55-56).

2.9. RENEE HOBBS: MEDYA OKURYAZARLIĞI HAREKETİNDE YEDİ BÜYÜK TARTIŞMA

Hobbs'un tartışma konusu yaptığı yedi soru Medya Okuryazarlığı eğitimi ve çalışmalarına dair kaygıları ve sorun çıkabilecek durumları ortaya koymak açısından önem taşımaktadır. Ayrıca belirlenen sorular Medya Okuryazarlığı kapsamında öğretmenleri, öğrencileri, medya araştırmacılarını, medya üreticilerini, medya alıcılarını, medya eğitimini bir bütün olarak ele alıp tartışmaya sunması açısından da önem arz etmektedir.

1. *Medya Okuryazarlığı eğitimi çocukları ve gençleri medyanın olumsuz etkilerinden korumayı mı amaçlamalıdır?*

Son dönemlerde anne ve babaların, çocuklarının popüler kültürü temsil eden medyadaki kalitesiz yayınlara erişimlerini denetleyememeleri kaygılarını artırmıştır.

Bu kaygının en yaygın olduğu kurum okuldur. Okullarda Medya Okuryazarlığını koruyucu bir bakış açısıyla ele almak söz konusu olmaktadır. Okullarda çocuklara medya metinlerini bozuma uğratmalarının öğretilmesi halinde medyanın çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılabileceği düşünülmektedir. Özellikle ABD’de çoğu eleştirmen, halk sağlığı uzmanı ve akademisyen, çocuk ve gençlerin medyaya maruz kalmasını riskli bir durum olarak görmekte ve Medya Okuryazarlığını bir çözüm olarak sunmaktadır (Hobbs, 2004, 125).

2. *Medya üretimi Medya Okuryazarlığı eğitiminin temel bir özelliği mi olmalıdır?*

“Kimi eğitimciler, öğrencilerin medya üretimi gerçekleştirmedikleri sürece medyanın gerçek anlamda eleştirel tüketicileri haline gelemeyeceğine inanmaktadır. Sonuç olarak Medya Okuryazarlığı eğitiminin amacına ulaşabilmesi için öğrencilerin medya metinlerini okumalarının yanı sıra yazmaları da gerekir” (Hobbs, 2004, 126).

3. *Medya Okuryazarlığı, popüler kültür metinlerine odaklanmalı mıdır?*

“Bazı eğitimcilere göre okullar, aslında popüler kültürün değerini azaltmak için kurulmuştur. Buna göre popüler kültür metinleri sınıftaki rutini zorlayabilir, bozabilir ve öğrencilerin öğrenme ve iletişimde söz konusu olan süreçlere dair geliştirmekte olan anlayışlarıyla ilişkili epistemolojik konuları tartışmaları için öğretmen ve öğrencilere fırsatlar sağlar. Diğer bazı eğitimciler de olaya olumlu bakar ve popüler kültür metinlerinin öğrencileri güdüleyebileceğine inanırlar” (Hobbs, 2004, 127).

4. *Medya Okuryazarlığının daha doğrudan bir politik ve ideolojik gündemi olmalı mıdır?*

“Bir kesime göre Medya Okuryazarlığı, çeşitli amaçlara hizmet edebilir. (devlet okullarındaki katı kurumsal uygulamaları değiştirmek, devlet Tv’sine, yerel erişime veya alternatif medya sanatlarına desteği artırmak vb.). Diğer kesime göre Medya Okuryazarlığı eğitiminin amacı öğrencilerin ırkçılık, cinsiyetçilik, şiddet ve homofobiye ilişkin tutumlarındaki toplumsal değişimleri hızlandırmaktır. Bu görüşü savunan kesime göre Medya Okuryazarlığı eğitim sistemine köktenci değişiklikler getirmede bir potansiyele sahiptir” (Hobbs, 2004, 127).

5. *Medya Okuryazarlığı, okul temelli ilk ve orta öğretim ortamlarına odaklanmalı mıdır?*

“Bazı anne-babalar Medya Okuryazarlığının evde anne-babalarca gerçekleştirilmesi gerektiğini, diğer bazı kesimler ise bu konudaki temelin okul ortamları olması gerektiğini ileri sürmektedir. Medya Okuryazarlığı öncülere, en çok başarıyı, öğretmenlerin, ana-babaların ve öğrencilerin medya kültürü ile ortak ve paylaşılan bir aşk-nefret ilişkisi vizyonunun olduğu okul topluluklarında gösterdiklerini düşünmektedir” (Hobbs, 2004, 130-131).

6. *Medya Okuryazarlığı özelleşmiş bir konu olarak mı öğretilmelidir, yoksa mevcut konuların bağlamı içine mi yerleştirilmelidir?*

“Eğitmciler Medya Okuryazarlığı kavramlarının müfredata yerleştirilmesini değerli bulmaktadır. Medya metinleri çeşitli derslerin (fen, sosyal bilgiler, tarih, sanat) öğretiminde kullanılmaktadır. Medya metinlerinin bilgiyi taşıma işlevlerinin ötesinde, dikkate alınmaları çok enderdir. Medya Okuryazarlığını bağımsız bir ders olarak önerenler, metinlerin sorgulama nesnelere olarak kullanılmasının önemini, disiplinler ve konular arasındaki bağlantıları değerlendirmek için çok boyutlu fırsatlar olarak medya çözümlemesinin ve üretim etkinliklerinin önemini belirtmektedir” (Hobbs, 2004, 132).

7. *Medya Okuryazarlığı girişimcileri medya kuruluşları tarafından maddi olarak desteklenmeli midir?*

“Bazı eleştirmenler, kablolu televizyon ve gazete endüstrisinin, eğitimcilerle medya analizine ve üretimine ilişkin araç, bilgi ve pedagojik stratejiler sağladığı için alkışlanması gerektiğini belirtmektedir. Bu düşünceye göre, medya kuruluşlarının, insanların bir tüketicilik becerisi olarak medya hakkında kritik düşüncelerine yardımcı olmak yönünde toplumsal sorumlulukları vardır. Medya kuruluşlarının, fonlarına katkıda bulunarak elde edebilecekleri kâr, programları halkla ilişkiler kampanyalarının bir parçası ya da hükümet düzenlemelerine karşı bir kalkan olarak kullanmanın potansiyel tehlikelerinden daha ağır basmaktadır” (Hobbs, 2004, 134).

2.10. TÜRKİYE’DE MEDYA OKURYAZARLIĞI EĞİTİMİ

Türkiye’de Medya Okuryazarlığına dair gelişmelerin oldukça yakın bir tarihte başladığını söyleyebiliriz. Medya Okuryazarlığına yönelik ilginin ortaya çıkmasında ve bu alana yönelik çalışmaların başlatılmasında RTÜK büyük bir etkiye sahiptir.

Toplumsal ve bireysel hayatta etkisi ve önemi giderek artan iletişimin toplum üzerindeki etkisine dair görüşlerin paylaşılıp tartışılması için geniş bir katılım sağlanması amacıyla Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun organizasyonu, Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü ve TRT'nin de iş birliğiyle Ankara'da 20-21 Şubat 2003 tarihinde İletişim Şûrası düzenlenmiştir. Radyo ve Televizyon Yayıncılığı Komisyonu, düzenlenen şûra sonuç raporunda “Avrupa Birliğine uyumlu çalışmaların başlatılması ve ilk ve ortaöğretim ders programlarına, çocuklar ve gençlerin bilinçlendirilmesini sağlayacak, toplumsal ve bireysel eğitim ve kültüre katkı sağlayacak, ruh sağlığını zedelemeyecek bir yaklaşımla ve özellikle çocukların zararlı yayınlardan korunması için Medya Okuryazarlığı dersinin eklenmesi” gerektiğini bildirmiştir.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, şûra sonrasında Medya Okuryazarlığı dersinin müfredata eklenmesi konusunu gündemine almış, 2004 yılında *Şiddeti Önleme Platformu* kurulmuştur. Bu platformda ülkemizin önde gelen kamu kurumları, sivil toplum örgütleri ve üniversiteler temsil edilmiştir. Bakanlık bünyesinde kurulan *Şiddeti Önleme Platformunda*, ilk kez ilköğretim okullarında Medya Okuryazarlığı derslerinin okutulması önerilmiştir. RTÜK tarafından yapılan bu öneri büyük oranda kabul görerek hem Medya Alt Komisyonu raporuna hem de eylem planına alınmıştır. Tüm bu çalışmaların yanında RTÜK’ün Millî Eğitim Bakanlığıyla iletişime geçmesiyle birlikte 2004 yılında, okullarda Medya Okuryazarlığı dersleri verilmesinin önemine vurgu yapılmıştır. 2005 yılında Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi tarafından Türkiye’de ilk kez Uluslararası Medya Okuryazarlığı Konferansı düzenlenmiştir. Bu konferansta Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Medya Okuryazarlığının neden gerekli olduğuna ilişkin resmî bir bildiri sunmuştur. Marmara Üniversitesinin 2005 yılındaki bu çalışmasına kadar Medya Okuryazarlığı konusunun akademik çevrelerce incelenmesi söz konusu değildi. Bu konferanstan sonra Medya Okuryazarlığı konusu her yönüyle tartışılmaya, Medya Okuryazarlığıyla ilgili üniversitelerde dersler açılmaya, medya ve Medya Okuryazarlığıyla ilgili tezler ve çeviriler yaptırılmaya, telif kitaplar üretilmeye başlanmıştır.

Medya Okuryazarlığıyla ilgili çalışmalar ülke içerisinde kalmayıp 2004–2006 yılları arasında farklı ülkelerdeki Medya Okuryazarlığı programları ve Medya

Okuryazarlığıyla ilgili çalışmaların sonuçları araştırılıp, incelenmiştir. 2006 yılında RTÜK tarafından “İlköğretim Çağındaki Çocukların Televizyon İzleme Alışkanlıkları Kamuoyu Araştırması” gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma sonucunda öğrencilerin günde üç saate yakın televizyon izledikleri ortaya çıkmıştır. Aynı araştırma öğrencilerin İnternet kullanma ve radyo dinleme alışkanlıkları hususunda da kayda değer bulgular ortaya koymuştur. Tüm bu bulgular Medya Okuryazarlığı dersinin ne kadar gerekli olduğunun açıkça görülmesini sağlamıştır. Bütün ön hazırlık çalışmaları neticesinde, Medya Okuryazarlığı konusundaki çalışmaları yürütmek için bir komisyon oluşturulmuştur. Bu komisyonda Radyo ve Televizyon Üst Kurulu uzmanları, Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesinden akademisyenleri yer almıştır. Komisyon çalışmalarında, özellikle ABD ve Avrupa’daki örnekler incelenmiştir. Medya Okuryazarlığıyla ilgili yurt içi ve yurt dışı kaynaklı bilimsel çalışmalar ve diğer uygulamalı çalışmalar komisyon tarafından değerlendirmeye alınmıştır.

Kalkınma planları ve Millî Eğitim şûralarında tekrar tekrar öğretim programlarının, öğrencilerin bilgiye ulaşma yollarını öğrenmelerine, sorun çözme ve karar verme becerilerini geliştirmelerine imkân sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmesine ihtiyaç olduğu dile getirilmiştir. Tüm bu ihtiyaçlar doğrultusunda dünyada yaşanan gelişmelere paralel olarak öğretim programlarında yeni yaklaşımlar dikkate alınmaya başlamıştır. Bu aşama sonucunda RTÜK ile Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı ortak bir noktada birleşerek “Orta Öğretim Kurumlarına Medya Okuryazarlığı Dersi Konulmasına Dair İşbirliği Protokolü”nü imzalamışlardır. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı ile Radyo ve Televizyon Üst Kurulu uzmanları ve iletişim bilimleri akademisyenlerinden oluşan bir komisyon tarafından “**Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı ve Öğretmen Kılavuzu**” hazırlanmıştır. Oluşturulan Medya Okuryazarlığı Öğretim Programında bireyin tecrübeleri temele alınmış, etkinlik merkezli, bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantısını ve bireysel farklılıklarını dikkate alan, doğru bilginin önemine vurgu yapan ve bireyin çevresiyle etkileşimine olanak sağlayan yeni bir anlayış hayata geçirilmeye çalışılmıştır.

31 Ağustos 2006 tarihinde hayata geçirilen “İlköğretim Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı” 2006-2007 Öğretim Yılı’nda Millî Eğitim

Bakanlığı tarafından belirlenen beş pilot ilde 2007-2008 Eğitim Öğretim Yılı'ndan itibaren ilköğretim okullarının 6. 7. ve 8. sınıflarında seçmeli ders olarak okutulmaya başlanmıştır.

Seçmeli Medya Okuryazarlığı dersi için belirlenen okullar şunlardır:

- Adana – Seyhan Dumlupınar İlköğretim Okulu.
- Ankara – Çankaya Ahmet Vefik Paşa İlköğretim Okulu.
- Erzurum – Merkez Barbaros Hayrettin Paşa İlköğretim Okulu.
- İstanbul – Bakırköy Şehit Pilot Muzaffer Erdönmez İlköğretim Okulu.
- İzmir – Karşıyaka METAŞ İlköğretim Okulu (İK-6).

Medya Okuryazarlığı dersinin verilmesinin kararlaştırıldığı bu 5 pilot okulda dersi Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin vermesi kararlaştırılmıştır. Ankara'da 7–10 Eylül 2006 tarihleri arasında dört gün süreyle “Eğitici Eğitimi Programı” kapsamında pilot okullardaki 20 Sosyal Bilgiler Öğretmeni eğitime tabi tutulmuştur. Sonuç itibarıyla Medya Okuryazarlığı dersi, 2006–2007 Öğretim Yılı'nda 5 pilot ildeki 5 ilköğretim okulunda başarıyla uygulanmıştır. Medya Okuryazarlığı dersi veren okullar uygulama boyunca MEB ve RTÜK uzmanlarınca ziyaret edilerek, öğretmen ve öğrencilerle görüşülmüş ve uygulamanın niteliğini belirleme amaçlı hazırlanan anketler okullarda uygulanmıştır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda;

- “Medya Okuryazarlığı dersine gösterilen ilginin yoğun olduğu,
- Derslerin detaylandırılarak daha etkili iletişim ve etkileşim sağlanabileceği,
- İlköğretimin birinci kademesinden başlaması ve diğer ders programlarıyla da ilişkilendirilmesi,
- Öğrencilerin, RTÜK web sitesinin çocuklarla ilgili web sayfasında (www.rtukcocuk.org.tr) bu dersle ilgili görüş, beklenti ve fikirlerini ilettikleri,
- Okullarda Medya Kulübü oluşturulmasının, dersin seçilmesine ve derslerin işleyişine katkı sağlayacağı,
- Öğrencilerin Medya Okuryazarlığı dersinde edindikleri bilgileri aileleri ile paylaştıkları, ailelerinin izleme alışkanlıklarında, program seçiminde, izleme sürelerinde ve gerçeklik algılamalarında farklılıklar meydana geldiği,

- Derste işlenen konuların davranışlarına yansıdığı, bu ders sayesinde bazı davranışlarında daha bilinçli oldukları,
- Öğrencilerin bu dersi işlemekteki memnuniyeti, özellikle televizyon yayınlarını daha seçici ve bilinçli olarak izlemeye başladıkları,
- Gerçekleştirilen izleme, değerlendirme ve rehberlik çalışmalarının okul, öğretmen ve öğrenci üzerinde yararlı olduğu,
- İzleyici temsilcilerinin veya medyadan önemli bazı isimlerin davet edilmesinin, öğrencilerle birlikte medya kuruluşlarının ziyaret edilmesinin bu dersin daha etkin ve verimli olmasını sağlayacağı”(MEB, RTÜK, 2007a) sonuçlarına varılmıştır.

MEB'in 2007-2008 Öğretim Yılı'nda seçmeli ders olarak müfredata aldığı Medya Okuryazarlığı dersi kapsamında 25-28 Haziran tarihleri arasında 103 öğretmene Medya Okuryazarlığı eğitimiyle ilgili hizmet içi eğitim verilmiştir. RTÜK tarafından 2007-2008 Öğretim Yılı'nda öğrenci ve velileri bilinçlendirmek amacıyla tanıtım filmi hazırlamıştır. Bu filmin amacı, olabildiğince çok öğrenci tarafından seçmeli Medya Okuryazarlığı dersinin seçilmesini sağlamaktır (İnal, 2009, 164).

30 Haziran–01 Temmuz 2012 tarihlerinde, “Medya Okuryazarlığı Dersi Çalışma Grubu” ve “Yaşam Boyu Medya Okuryazarlığı Çalışma Grubu” olmak üzere iki grup hâlinde RTÜK, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığının ortak katkısıyla Ankara’da “Medya Okuryazarlığı Çalıştayını” düzenlenmiştir. Çalıştayın amacı, Medya Okuryazarlığı dersi içeriğini gözden geçirerek dersin etkinliğini arttırmak, görüş alışverişinde bulunularak Medya Okuryazarlığının toplumun tüm kesimini kapsayacak şekilde yaygınlaşmasını sağlamaktır. Bu amaçlar doğrultusunda “Medya Okuryazarlığı Dersi Çalışma Grubu” temel olarak tüm uygulamalarda;

- “Medya Okuryazarlığı dersinin, uygulama ağırlıklı olarak (medya analizi ve üretimi) planlanıp yürütülmesini,
- Yaşam boyu öğrenme kapsamında Medya Okuryazarlığı eğitiminin, öğrenci öğretmen aile üçgeninde ele alınmasını,

- Konuyla ilgili paydaşların (kamu kuruluşları, STK’ler, medya kuruluşları, sendikalar vb.) ve öğretmenlerin, katılımcı bir anlayışla sürece dâhil edilmesini öngörmüştür”(İK-1).

Ayrıca Yaşam Boyu Medya Okuryazarlığı Çalışma Grubunda;

- “Medya ve Medya Okuryazarlığı kavramı tanıtılması,
- Sivil toplum kuruluşlarının katılımının sağlanması ve artırılması,
- Kurumlar arasında ortak çalışma, organizasyon ve görev tanımının yapılması,
- Aktif yurttaşlığın sağlanması,
- Bilinçli izleyici ile ilgili çalışmaların yapılması,
- Üniversitelerin katılımının sağlanması,
- Ailenin bilinçlendirilmesi için çalışmalar yapılması,
- Ruh ve beden sağlığına ilişkin olumsuz etkilere yönelik çalışmalar yapılması,
- Dini ve ahlaki değerlerin çarpıtılmasının önlenmesine yönelik çalışmaların yapılması,
- İnsan hakları ihlallerine ilişkin çalışmalar yapılması”(İK-1) kararlaştırılmıştır.

“Medya Okuryazarlığı Çalıştayı”nda alınan tavsiye kararları temel alınarak Medya Okuryazarlığı dersinin güncellenmesi amacıyla RTÜK ve Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü arasında 23 Mayıs 2013 tarihinde “İlköğretim Öğrencilerinde Medya Okuryazarlığı Bilincinin Geliştirilmesi ve Medya Okuryazarlığı Dersine Yönelik İşbirliği Protokolü” imzalanmıştır. Protokolün imzalanmasıyla birlikte yeni bir Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı geliştirilmesi için Millî Eğitim Bakanlığı, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu ve akademisyenlerden oluşan bir komisyon çalışmalarını başlatmıştır. Hazırlanan öğretim programı, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından 27 Ocak 2014 tarihinde onaylanmıştır. Ayrıca “Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Materyali” hazırlanması yönünde de karar alınmıştır. Komisyon tarafından hazırlanan Öğretim Materyali, 2014-2015 Eğitim-Öğretim Yılı’nda okutulmaya başlanmıştır” (İK-1).

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından “2016 Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Medya Okuryazarlığı Öğretim Materyali” hazırlanmıştır. Son olarak da Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından 2018 yılında “2018 Medya Okuryazarlığı

Dersi Öğretim Programı (Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu 7 veya 8. Sınıflar)” uygulamaya konulmuştur.

2.11. MEDYA OKURYAZARLIĞI DERSİ TÜRKİYE’DE NEDEN GEREKLİ GÖRÜLDÜ?

Toplumumuzda 20. yüzyılda başlayan ve günümüzde de devam eden bilimsel ve teknolojik alandaki gelişmeler pek çok alanda olduğu gibi iletişim alanında da etkili olmuştur. İletişim kanallarının çeşitliliğinin artması ve kitle iletişim araçlarının gelişimi sonucu ortaya çıkan bilgi, haber alma ve haber verme bolluğunda doğru bilgiye nasıl ulaşılabileceği sorunu ortaya çıkmıştır. Bu sorunun ortaya çıkma nedeni de iletişim kanallarında artış ve çeşitlilik olmasına rağmen bu kanalların doğru bir şekilde ve faydalı olarak nasıl kullanılacağına bilincinde olunamamasıdır.

Her geçen gün elektronik medyanın teknolojik gelişmelerle birlikte kullanıma sunduğu iletişim araçlarının çeşitliliği çocuklardan yetişkinlere kadar her kesimi artarak etkisi altına almaktadır. Ülkemizde özel televizyon yayıncılığına geçiş ülkemiz insanının ekrana daha bağımlı hâle gelmesine yol açmıştır. Çocukların, televizyon ya da diğer kitle iletişim araçları karşısında etkiye en açık ve en hassas grubu oluşturduğu bir gerçektir. Çocuklar gerçek ile kurguyu ayırt edecek bir yaşta ve donanımda olmadıklarından dolayı, gördükleri her şeyi gerçeklik olarak algılayıp olabilirliğine inanmaktadır. Bu sebeplerden dolayı görsel, işitsel ve yazılı medya karşısında savunmasız bir alıcı durumunda bulunan çocukların ilköğretimden başlayarak medya iletişim araçları hakkında bilinçlendirilmeleri gerekmektedir.

Görsel, işitsel ve yazılı mesajlar karşısında etkilenmeye en açık grup olan çocuklar Medya Okuryazarlığı dersi sayesinde medyanın, olayları nasıl ve neden belli yönleriyle yansıttığını anlayabilecek, medyaya ve medya iletilerine eleştirel bakabilen bireyler olarak yetiştirilecektir. Çocuklar bilinçlendikçe medyanın, onlar üzerindeki olumsuz etkileri de en aza inecektir.

“Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı oluşturmacı (inşacı) yaklaşımla hazırlanmıştır. Bu yaklaşıma göre öğrenciler, uzak ya da yakın geçmişte, çevresinde gözlediği ve bilgiye dönüştürdüğü veriler veya eğitim kurumunda

edindiği bilgilerle bu derste elde edeceği verileri ve edineceği bilgileri birbiri ile ilişkilendirecek, böylelikle öğretmenin de rehberliğinde kendisi yepyeni bazı beceri ve değerlere ulaşacaktır” (MEB, 2007).

Medya Okuryazarlığı Öğretim Programı'nın amaçları doğrultusunda gerçekleştirilen bir eğitimle bireylerin sorgulayan, eleştiren, düşüncelerini açıkça ifade eden, araştıran, üreten, ürettiğini ya da üretileni amacı doğrultusunda iyiye kullanan bireyler olarak yetiştirileceği düşünülmektedir. Ayrıca Medya Okuryazarlığı hareketinden destek alan bir ders, eğitimde reform niteliği taşıyan bir model olacaktır.

Tüm bu amaçlar ve beklentiler doğrultusunda eğitim ve öğretime destek olma mahiyetinde MEB ile iş birliği içinde veya kendi bünyesinde Medya Okuryazarlığına ilişkin çalışmalarda bulunan kurum ve kuruluşların topluma katkı sağladığı görülmektedir. Medya Okuryazarlığı adına topluma katkı sağlayan kuruluşlardan bir tanesi de RTÜK'tür.

2.12. RTÜK'ÜN YAPTIĞI ÇALIŞMALAR

RTÜK, Medya Okuryazarlığı dersine ihtiyaç duyulmasındaki amaçları resmî sitesinde şu şekilde sıralamıştır:

Medya Okuryazarlığı eğitimi ile;

- “İhtiyaç duyulan her türlü bilginin yer aldığı, fakat doğru (güvenilir) bilgiye ulaşmanın zorlaştığı medya karşısında çocukların bilinçlendirilmesi,
- Çocukların izledikleri filmler, diziler, reklamlar, takip ettikleri bilgisayar oyunları ve İnternet siteleri gibi medya içeriklerinin sorgulanabilir, eleştirilebilir olduğunu fark etmeleri,
- İstek-ihtiyaçların birbirine karışmasına neden olan medya içerikleri konusunda çocuklarda farkındalık oluşturulması,
- Çocukların sağlığını tehdit eden obezite ve İnternet bağımlılığı gibi rahatsızlıklar, şiddet eğilimli medya içeriği ve bazı medya alanlarında yer alabilecek pornografik içerik karşısında korunabilmeleri,

- Yaş sınırına uygun olarak sosyal medyayı kullanmaya başlayacak olan çocukların, bu mecralardaki hak ve sorumluluklarını, siber zorbalık karşısında nasıl davranacaklarını bilmeleri, bu mecralarda medya iletileri üretirken kendilerinin ve arkadaşlarının kişisel güvenliğini, Türkçe'nin doğru ve kurallarına uygun kullanılmasını, evrensel ve yerel değerleri gözetmeleri, medya içerikleri ile ilgili yurttaş denetiminin aktif bir parçası olmaları amaçlanmaktadır” (İK-2).

RTÜK, bu amaçları gerçekleştirme doğrultusunda pek çok çalışma gerçekleştirmiştir. Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun (RTÜK) yaptığı çalışmalar şunlardır:

- “Radyo ve TV’de Türkçe Kullanımı
- İlköğretim Çağındaki Çocukların Televizyon İzleme Alışkanlıkları Araştırması- 2006
- UNESCO - Öğretmenler için Medya Eğitimi El Kitabı 2006
- Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması- 2006
- Televizyon Haberleri İzleme Eğilimleri Araştırması - 8 Şubat 2007
- Radyo Dinleme Eğilimleri Araştırması - 14 Şubat 2007
- Kadınların Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması - 10 Mayıs 2007
- Almanya’da Yaşayan Türklerin Televizyon İzleme Eğilimleri Kamuoyu Araştırması - 14 Kasım 2007
- Özürlülerin Televizyon İzleme/Dinleme Eğilimleri Araştırması- Aralık 2007
- Medya Okuryazarlığı Dersi Araştırması- 2012
- Türkiye’de Çocukların Medya Kullanım Alışkanlığı Araştırması – 2013
- Medya Okuryazarlığı Kitabı 2006-2013
- Medya Okuryazarlığı Kitabı 2014
- Medya Okuryazarlığı Hizmet İçi Eğitimi Antalya 2015
- Medya Okuryazarlığı Dersi Araştırması – 2015
- UNICEF-Çocuklarla İletişim: Yetiştirme, İlham Verme, Heyecan Uyandırma, Eğitme ve İyileştirme İçin İlkeler ve Uygulamalar - 2016
- Radyo ve TV’de Türkçenin Kullanımı – 2016
- Medya Okuryazarlığı Araştırması (2016)

- "Medya Yoğunlaşması, Tekelleşmenin Denetimi ve Çoğulculuğun Kurulması" Başlıklı Çalışma - 2016
- Radyo ve Televizyonlarda Doğru, Güzel ve Anlaşılır Türkçe Kullanımının Yaygınlaştırılması Projesi – 2018
- 15 OCAK 2019 Tarihinde Bilkent Otelde Kamuoyu İle Paylaşılan Sağırın, İşitme ve Görme Engellilerin Görsel-İşitsel Medya Hizmetlerine Erişiminin İyileştirilmesi Çalıştayı Sonuç Bildirisi
- Uygulamalı Medya Okuryazarlığı Eğitimi - İnternet Gazeteciliği
- Geleceğin Okuryazarlarını Yetiştiren Öğretmen Eğitimi TÜBİTAK4005 Projesi
- Mert ve İnternet
- Akıllı İşaretler
- RTÜK Çocuk Sitesi
- Geleneksel Çocuk Oyunları
- 10 Soruda Medya Okuryazarlığı" (İK-2).

RTÜK'ün yaptığı bu çalışmalar medyanın toplum üzerindeki etkisini ortaya koymakta ve toplumda "medya farkındalığı" oluşturarak bireylerin bilinçlenmesine ve medya iletileri karşısında seçici davranmalarına katkı sağlamaktadır.

RTÜK'ün, medyanın olumsuz etkilerine karşı toplumu koruma ve toplumu bu yönde eğitime maksadıyla yaptığı diğer çalışmalar da şunlardır: (İK-2).

- RTÜK'ün 2000 yılında başlattığı "Simge Sistemi" çalışmaları sonucunda uygulamaya koyduğu "**Akıllı İşaretler**"dir. Anne babaları programın içeriği hakkında bilgilendirerek, çocukların ve gençlerin yayınlardaki zararlı iletilerden korunmasında bireyleri yönlendirmeyi ve bilgilendirmeyi amaçlamıştır.
- RTÜK, "**Çocuklarımız İçin İnternet Güvenliği**" adı altında internet kullanırken karşılaşılabilecek tehlikelerin, dikkat edilmesi ve uyulması gereken kuralların neler olduğu konusunda toplumu bilgilendirmek için çocuklara ve ailelere yönelik bir çalışma yapmıştır.
- Medya Okuryazarlığı konusunda RTÜK tarafından "**RTÜK Çocuk Web Sayfası** (www.rtukcocuk.org.tr)" açılmıştır. RTÜK Çocuk Web Sayfası, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun Misak-ı Milli İlköğretim Okulu,

İhsan Doğramacı Vakfı Özel Bilkent İlköğretim Okulu ve Türkiye Emlak Bankası İlköğretim Okulu'nun işbirliğiyle öğrenciler tarafından hazırlanmıştır. Web sayfası çocuklarda Medya Okuryazarlığını geliştirmeyi amaçlamaktadır. Medya Okuryazarlığını geliştirmeyi amaçlayan web sayfasında Akıllı İşaretler, Çocuk Hakları, Ne İzleyelim, TV Okuru, TV Okuru gibi isimler altında çocuklar tarafından yapılan Medya Okuryazarlığı çalışmalarına da yer verilmiştir.

2.12.1. TÜBİTAK4005 Geleceğin Okuryazarlarını Yetiştiren Öğretmen Eğitimi

Bilim ve Toplum yenilikçi eğitim uygulamaları kapsamında ve Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü koordinatörlüğünde yürütülen “TÜBİTAK4005” "Geleceğin Okuryazarlarını Yetiştiren Öğretmen Eğitimi" projesi hazırlanmıştır. “Konya ilinde Medya Okuryazarlığı dersine giren ya da bu dersin öğretimi için gerekli şartları taşıyan öğretmenler öncelikli olmak üzere katılımcı olarak belirlenen 96 öğretmene 16-21 Ocak 2017 tarihleri arasında, verilen eğitimleri ve sonraki eğitim öğretim döneminde proje etkilerinin izlenmesi sürecini kapsamaktadır” (İK-4).

Bu projenin genel amacı; “gelişen bilgi, iletişim ve bilgisayar teknolojileri ile çağımızın değişen "okuryazarlık" beceri ve anlayışlarını bilen ve uygulayan öğrencilerin yetiştirilmesini sağlamak için öğretmenlerin; yeni okuryazarlık strateji, yöntem ve teknikler ile donatılmasını sağlamaktır”(İK-4).

Projenin Alt Amaçları

Proje sürecinde gözlemler, e-öğrenme uygulamaları, grup ve saha çalışmaları, deneysel uygulamalar ile öğretmenlerle birlikte yapılacak "okuryazarlık" etkinliklerinin; ilerleyen süreçlerde öğrencilerle paylaşılması ve öğrencileri çevreleyen tüm kesimleri doğrudan ve dolaylı olarak etkilemesi beklenmektedir. Bu kapsamda projenin alt amaçları şunlardır

- “Öğretmenleri, dolaylı olarak da öğrencileri, bilgisayar ve bilgi teknolojileri ile donatılmış yeni dünya şartlarına hazırlamak,
- Öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı konusunda bilinç ve farkındalık düzeylerini artırmak,

- Öğretmenlerin yeni medya araç ve olanakları amacına uygun kullanmasını sağlamak ve yeni medyanın olanakları hakkında öğrencilere bilgi ve beceri aktarımına yardımcı olmak,
- Öğretmenlerin dijital yazarlık becerilerini geliştirerek bu bilgi ve becerilerini öğrencilerine aktarmalarını sağlamak,
- Fatih projesi kapsamında öğretmenlerce kademeli olarak uygulanmaya başlanan etkileşimli sınıf yönetimi becerileri konusunda, medya okuryazarı öğretmenlerini hazırlamak ve bu alanda diğer öğretmenlere öncü olmasını sağlamak” (İK-4).

Hedef Kitle

Proje, yaparak yaşayarak öğrenme eğitim yaklaşımını temele alarak öğretmenlerin, iş birliğine dayalı etkinlik ve projeler yoluyla öğrenmelerini sağlayacak şekilde hazırlanmıştır. Bu proje ile öğretmenlere okuryazarlık bilgi ve becerileri kazandırmak hedeflenmiştir. Öğretmenlerin kazandığı bu bilgi ve becerileri öğrencilere aktarmasını sağlayacak çalışmalar da projede planlanmıştır. Proje çalışma sonuçlarının izlenmesi bakımından önem arz etmektedir.

“Konya ilinde “Medya Okuryazarlığı” dersi öğretmenliği yapmış, halen yapan ve gelecekte yapabilme ihtimali olan öğretmenler (Talim ve Terbiye Kurulunun 05.07.2012 tarih ve 97 sayılı kararı gereğince sosyal bilgiler, Türkçe, bilişim teknolojileri öğretmenleri ile basın yayın yüksekokulları/iletişim fakültelerinden mezun olup hâlen sınıf öğretmeni olarak görev yapan öğretmenler ve gazetecilik, halkla ilişkiler ve organizasyon hizmetleri, radyo-televizyon alanı öğretmenleri) öncelikli olmak üzere bu alanda geçmişte çalışma yapmış ve istekli öğretmenler projenin hedef kitlesini oluşturmaktadır” (İK-4).

Konya’da Medya Okuryazarlığı dersini alan bütün öğrenciler başta olmak üzere il genelindeki bütün ortaokul öğrencileri; velileri ise projeden dolaylı olarak etkilenecek hedef kitleyi oluşturmaktadır.

2.12.2. Mert ve İnternet

RTÜK tarafından, kitle iletişim araçlarından her birinden gelen içeriklerin verimli ve faydalı bir biçimde ilköğretim öğrencileri tarafından kullanılmasını sağlamak için Mert ve İnternet uygulaması içerisinde hikâyeler hazırlanmıştır. RTÜK, resmî sayfasında çocukların kendi problemlerini çözmede öncelikle düşünmelerini ve en doğru kararı vermelerini sağlayacak bir yaklaşıma ihtiyaç duyulduğunu, çocukların bu gibi hikâyelerde, karşılaştıkları problemle nasıl baş edebileceklerini, davranmadan önce nasıl düşünmeleri gerektiğini öğrenebileceklerini dile getirmiştir.

Kitle iletişim araçları karşısında, bireylerin sorun çözme ve karar verme becerilerini geliştirmelerine imkân tanıyan etkinlik merkezli Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı'nın amacı doğrultusunda, öğrencilerin kendilerini sunulan çeşitli haberler karşısında nasıl sonuçlar ortaya çıktığını ve davranışlarının nasıl etkilendiğini görmeleri beklenmektedir.

Hazırlanmış olan “Mert’in İletişim Serüveni” öyküsünde;

- “İletişimin tüm aşamaları hakkında öğrencilerin kendi gözlemleri yolu ile bilgi sahibi olmalarını sağlamak,
- Olumsuz içeriğe karşı öğrencinin kendini koruma mekanizmalarını geliştirmek,
- Bireyin, büyüklerinin yardımı olmaksızın da kendini olumsuz içeriğe karşı koruması amaçlanmaktadır” (İK-4).

Öykülerin eğitsel niteliğini öne çıkartmanın öğretmen ve öğrencilerin bireysel katkılarına bağlı olduğu da unutulmamalıdır.

2.13. RTÜK-MEB İŞ BİRLİĞİYLE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Medyada gördüklerini gerçek olarak algılayan ve gördüklerinin birer kurgu olduğunu fark edemeyen çocuklar RTÜK’e göre, TV karşısında etkiye en açık ve en duyarlı grubu oluşturmaktadır. Bu yüzden medyanın, olayları ve olguları nasıl sunduğunun ve neden belli yönleriyle yansıttığının çocuklara anlatılması

gerekmektedir. Bireylerin, ilkokul çağından itibaren eleştirel bir medya izleyicisi olarak yetiştirilmesi gerekmektedir. Medyada sunulan gerçeklik ile gerçek arasındaki farkı ortaya çıkarabilme becerisi, bireylere ne kadar erken yaşta kazandırılırsa medyanın çocuklar üzerindeki olumsuz etkisi de o derece azalır.

“İlkokul öğrencilerine yaratıcılığı geliştiren, eğlendirici videolar ve oyunlarla verilen derslerde öncelikli olarak medyadan gelen bilginin öznel, dikkatlice seçilmiş ve kurgulanmış bir yeniden üretim olduğunun anlatılması gerekmektedir. Özellikle de reklam metinlerinde ve filmlerde kullanılan sözlerin, müziğin ve görüntülerin, çağımız insanında tüketim iştahı oluşturmak üzere inşa edildiği Medya Okuryazarlığı derslerinde vurgulanması gerekmektedir” (İnal, 2009, 162). Tüm bu gerekçeler neticesinde Türkiye’de Medya Okuryazarlığıyla ilgili en önemli adım RTÜK ve MEB’in iş birliği yaparak bu iş birliği sonucunda Medya Okuryazarlığının ilköğretim kademesinde seçmeli ders olarak verilmesinin kabul edilmesi olmuştur.

Medya Okuryazarlığının eğitim öğretim hayatına girişi, Medya Okuryazarlığıyla ilgili çalışmalarını yürütmek üzere bir komisyonun oluşturulmasıyla başlamıştır. “Medya Okuryazarlığı Dersi Taslak Öğretim Programı ve Öğretmen Kılavuzu” Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı ile Radyo ve Televizyon Üst Kurulu uzmanları ve iletişim bilimleri akademisyenlerinden oluşan bu komisyon tarafından hazırlanmıştır. 22 Ağustos 2006 tarihinde Radyo ve Televizyon Üst Kurulu ile Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu arasında “Öğretim Kurumlarına Medya Okuryazarlığı Dersi Konulmasına Dair İşbirliği Protokolü” imzalanmıştır. “İlköğretim Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı” da 31.08.2006 tarihinde MEB Talim ve Terbiye Kurulu’nda görüşülerek kabul edilmiştir” (MEB, 2007).

2.14. MEDYA OKURYAZARLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI VE MATERYALLERİ

Medya Okuryazarlığı eğitiminin, eğitim öğretim hayatımıza girmesinin kararlaştırıldığı dönemden itibaren ihtiyaçlar ve gelişmeler göz önünde bulundurularak RTÜK, MEB ve TTK’nin iş birliğiyle Medya Okuryazarlığı

eğitimiyle ilgili öğretim programları ve öğretim materyalleri hazırlanmıştır. Günümüze değin hazırlanmış olan programlar ve materyaller şunlardır:

- 2006 İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı
- 2007 İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen El Kitabı
- 2013 Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Medya Okuryazarlığı Öğretim Programı
- 2016 Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Medya Okuryazarlığı Öğretim Materyali
- 2018 Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı (Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu 7 veya 8. Sınıflar)

2.14.1. 2006 İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı

Radyo Televizyon Üst Kurulu ve Millî Eğitim Bakanlığının iş birliği ile 2006 yılında Medya Okuryazarlığı üzerine hazırlanmış ilk programdır. İlköğretim okullarında uygulamaya konulan Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı'nda, Türk Millî Eğitiminin Amaçları başlığı yer almaktadır. Programın giriş kısmında Medya Okuryazarlığına ihtiyaç duyulma sebebinden, programın temel yaklaşımından bahsedilmiştir. Programın Yapısı başlığı altında genel amaçları, beceriler, değerler, kazanımlar, etkinlikler ve açıklamalar yer almaktadır.

Seçmeli Medya Okuryazarlığı dersinin ilköğretim okullarının 7. sınıfında haftada bir ders saati olarak toplamda 36 saatlik bir sürede verilmesi hedeflenmiştir. Medya Okuryazarlığı dersi, haftada 1 saat okutulacak seçmeli bir ders olduğundan dersin notla değerlendirilmemesine, karnede öğrencinin bu dersi aldığıının belirtilmesine karar verilmiştir. Programda ölçme ve değerlendirmeye dönük form örneklerine ve ünitelerle ilişkili etkinlik örneklerine de yer verilmiştir. Program 8 üniteden oluşmaktadır. Programda yer alan üniteler şunlardır:

- “İletişime Giriş
- Kitle İletişimi
- Medya

- Televizyon
- Aile, Çocuk, Televizyon
- Radyo
- Gazete ve Dergi
- İnternet (Sanal Dünya)”(MEB, RTÜK, 2006).

“*İletişime Giriş*” programın ilk ünitesidir. Bu üniteye iletişim ne olduğundan, iletişim sürecinden ve öğelerinden, iletişim türlerinden, kişilerarası iletişimden bahsedilmiştir. Programda bu üniteye 2 ders saati ayrılmıştır. İletişime Giriş ünitesi ile öğrencilere “gözlem, iletişim, girişimcilik, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerilerini kazandırmak hedeflenmektedir” (MEB, RTÜK 2006).

“*Kitle İletişimi*” programın ikinci ünitesidir ve bu ünite için de 2 ders saati ayrılmıştır. Üniteye kitle iletişiminin ne olduğunda bahsedilmiştir. Program “gözlem, problem çözme, girişimcilik, iletişim, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerilerini kazandırmayı hedeflemektedir” (MEB, RTÜK 2006).

“*Medya*” programın üçüncü ünitesidir. Bu ünite için 7 ders saat, uygun görülmüştür. Ünite “Medya, Toplum ve Kültür, Medya ve Ekonomi, medya ve Etik, Nasıl Medya Okuryazarı Olunur?” alt başlıklardan oluşmaktadır. Medya Okuryazarlığı Öğretim Programında medya gibi önemli bir konuya 7 ders saatinin ayrılması medya konusunun yüzeysel olarak ele alındığını düşündürmektedir. Program “gözlem, iletişim, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, girişimcilik becerilerini kazandırmayı hedeflemektedir” (MEB, RTÜK 2006).

“*Televizyon*” programın dördüncü ünitesidir. Bu ünite için 4 ders saati uygun görülmüştür. Ünite “Televizyonun Etkin Nitelikleri, Ne Fark Var, Haydi Afiş Hazırlayalım, Kim Neyi, Neden Ne Kadar ve Ne Zaman İzliyor?” alt başlıklarından oluşmaktadır. Üniteye her alt başlık için bir adet etkinlik örneğine yer verilmiştir. Program “gözlem, araştırma, yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, iletişim, bilgi teknolojilerini kullanma, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerilerini kazandırmayı hedeflemektedir” (MEB, RTÜK 2006).

“*Aile, Çocuk ve Televizyon*” programın beşinci ünitesidir. Bu ünite için 9 ders saati ayrılmıştır. En fazla ders saati bu ünite için ayrılmıştır. Üniteye yer alan etkinlikler Televizyon ünitesinin alt başlıkları ile ilişkilendirilmiş ve sınıf ortamında

çeşitli televizyon programlarının izlenmesini önermiştir. Program “araştırma, gözlem, bilgi teknolojilerini kullanma, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerilerini kazandırmayı amaçlamıştır” (MEB, RTÜK 2006).

“*Radyo*” programın altıncı ünitesidir. Bu ünite için 3 ders saati ayrılmıştır. Ünite “Radyoyu Tanıyalım, Radyo Dinlerken Nelere Dikkat Edelim?” alt başlıklardan oluşmaktadır. Program “iletişim, girişimcilik, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerilerini kazandırmayı amaçlamıştır” (MEB, RTÜK 2006).

“*Gazete ve Dergi*” programın yedinci ünitesidir. Bu ünite için 3 ders saati ayrılmıştır. Ünite “Gazeteleri İnceleyelim, Haydi, Gazete Hazırlayalım, Dergileri İnceleyelim” Alt başlıklarından oluşmaktadır. Ünite öncelikle gazete ile ilgili temel bilgiler verilerek kavramların tanıtılması amaçlanmaktadır. Program “araştırma, yaratıcı düşünme, girişimcilik, bilgi teknolojilerini kullanma, sosyal ve kültürel katılım, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerilerini kazandırmayı amaçlamıştır” (MEB, RTÜK 2006).

“*İnternet (Sanal Dünya)*” programın sekizinci ve son ünitesidir. Bu ünite için 6 ders saati ayrılmıştır. Ünite “İnternetin Özelliklerini Keşfediyorum, İnternet Kullanıyorum, İnternette Nelere Dikkat Etmeliyiz?” alt başlıklarından oluşmaktadır. Ünitinin girişinde internet hakkındaki temel bilgiler, internetin özelliklerinin tanıtılması ve genel bilgiler verilmektedir. Program “araştırma, gözlem, iletişim, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerilerini kazandırmayı amaçlamıştır” (MEB, RTÜK 2006).

Programın ölçme değerlendirme kısmında Medya Okuryazarlığı dersinin, ilköğretim okullarının 7. Sınıflarında haftada 1 saat okutulacak seçmeli bir ders olduğundan dersin notla değerlendirilmeyeceği, sadece karnede öğrencinin bu dersi almış olduğunun belirtileceği ifade edilmiştir. Programda notla değerlendirilmeyecek olan Medya Okuryazarlığı dersinin ölçme ve değerlendirmesinde kullanılacak olan ölçme araçlarının, notla değerlendirilecek derslerinkinden farklı olacağı da açıklanmıştır. Programda “Görüşme (Mülakat, Sözlü sunum, performans ödevi, performans değerlendirme, proje, öz değerlendirme, öğrenci ürün dosyası (portfolyo), akran değerlendirme” seçmeli bir ders olan Medya Okuryazarlığı dersinde kullanılacak ölçme araçları olarak belirlenmiştir (MEB, RTÜK 2006).

Medya Okuryazarlığı programı genel olarak değerlendirildiğinde, program toplamda, 8 ünite, 24 kazanım ve 36 ders saatinden oluşmaktadır. Medya Okuryazarlığı dersinin toplumumuzdaki önemi ve gerekliliği göz önünde bulundurulduğunda bu ders için toplamda 36 saatin yeterli olmadığı düşünülmektedir.

Programda her bir ünite için etkinliklerin olması ve bu etkinliklerde beyin fırtınası, dramatizasyon, soru-cevap şeklindeki yöntem tekniklerin kullanılması öğrencilerin bilgi, beceri ve değerlerinin gelişmesini sağlaması açısından önemlidir. Program, öğrenmeyi öğrenmenin gerçekleşmesini sağlayarak öğrencileri gözlem, araştırma yapmaya teşvik etmesi ve çevresine yapıcı eleştirel gözle bakmasını sağlamanın yanında öğretmenlere de yol gösterici olması açısından da yeterlilik göstermektedir.

Sonuç olarak hızla gelişen teknolojiye kaynaklı ortaya çıkan ihtiyaçları ve medyanın önemini RTÜK ve MEB'in fark etmesiyle öğrencilerin farkındalıklarını artırma, üst düzey becerilerini geliştirme, öğrencilerin bilinçli ve mutlu bireyler olarak yetişmesini amaçlayan bir program hazırlanması ve Medya Okuryazarlığının eğitimi konusunda birlik olması önemli bir adımdır.

2.14.2. 2007 İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen El Kitabı

RTÜK tarafından 2007 yılında İlköğretim Medya Okuryazarlığı Öğretmen El Kitabı hazırlanmıştır. Kitabın yazılma amacı ve önemi şu şekilde ifade edilmiştir:

“Yapılan bütün araştırmalar ve bunlar üzerinde yapılan değerlendirmeler; görsel, işitsel ve yazılı medya karşısında savunmasız bir alıcı durumunda bulunan çocukların ilköğretimden başlayarak medya karşısında bilinçlendirilmelerinin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Böylelikle öğrenci; medya karşısında pasif bir alıcı olmak yerine, medyayı okuyabilecek, medyanın dilini çözebilecek bilin düzeyine ulaşarak iletişim olgunda aktif olabilecektir. Çalışma, Medya Okuryazarlığı eğitimini verecek öğretmenlere gerekli donanımı sağlamak amacıyla hazırlanmıştır” (MEB, RTÜK, 2007a).

El kitabı 8 ünitelerden oluşmaktadır. Bunlar;

- “İletişime Giriş
- Medya Kavramı ve Medyanın İşlevleri
- Medya Okuryazarlığı ve Türkiye’deki Uygulama Alanları
- Aile, Çocuk ve Televizyon
- Televizyon
- Radyo
- Gazete ve Dergi
- İnternet”(MEB, RTÜK, 2007a).

2007 İlköğretim Medya Okuryazarlığı dersi öğretmen el kitabı, birtakım değişikliklerin dışında İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı ile ilişkili bir şekilde hazırlanmıştır. Kitapta her ünitenin sonunda yer alan “Kaynakça” bölümünün ve kitabın sonunda “Serbest Yazılar” bölümünün yer alması Öğretmen El Kitabı’nın ayrıntılı bir şekilde hazırlandığını göstermektedir.

2.14.3. 2013 Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Medya Okuryazarlığı Öğretim Programı

Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı, 2014-2015 Öğretim Yılı’ndan itibaren uygulanmak üzere kabul edilmiştir. Programa göre;

- “Derslerde ders kitabı kullanılmaması,
- İlgili Genel Müdürlük tarafından öğretim materyali hazırlanması,
- İlköğretim Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programının, 2014-2015 Öğretim Yılından itibaren uygulamadan kaldırılması kararlaştırılmıştır” (MEB, 2013).

2013 Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Medya Okuryazarlığı Öğretim Programı beş bölümden oluşmaktadır. Bunlar:

- “Giriş
- Dersin Amaçları
- Dersin Yapısı ve Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar

- Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı
- Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı Konu, Yeterlilik ve Kazanımları” (MEB, 2013).

2013 Medya Okuryazarlığı Programı'nın *Giriş* bölümünde; medyanın hayatımızdaki yeri, önemi ve riskleri; *Dersin amaçları* bölümünde; Medya Okuryazarlığı eğitimi sonunda öğrencilerden beklenen becerileri; *Programın yapısı ve uygulanması* bölümünde; Medya Okuryazarlığının dört temel becerisi olan üretim, erişim, değerlendirme ve çözümlenme becerileri; *Ölçme ve değerlendirme* bölümünde; Medya Okuryazarlığı dersine yönelik ölçme ve değerlendirme faaliyetlerinin süreç odaklı ve ürün odaklı olarak yürütülebileceği, öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal gelişimini bir bütün olarak ölçmeye olanak sağlayan “performans değerlendirme” yaklaşımının kullanılabilirliği ele alınmıştır. Programın son bölümünde; programdaki ünitelere ve kazanımlara yer verilmiştir. Programda, Medya Okuryazarlığına dair 21 kazanım için toplamda 72 saatlik bir ders süresi ayrılmıştır.

Program 4 üniteden oluşmaktadır. Bunlar:

- “Eğlencem Medya
- Medyaya Soru Soruyorum
- Önce Bir Düşüneyim
- Benim Medyam” (MEB, 2013).

“*Eğlencem Medya*” ünitesi “Medyanın hayatındaki, yerini kavrar, Medya tüketim alışkanlıklarını değerlendirir, Eğlence amacı ile seçilen medya iletilerinin içerik ve biçim özelliklerini çözümler, Farklı izletici kitlelerine yönelik eğlence medyası üretir” (MEB, 2013, 6) kazanımlarını edindirmeyi amaçlamaktadır.

“*Medyaya Soru Soruyorum*” ünitesi öğrencilere “Bilgiye ulaşmak için farklı medya araçlarını ve stratejilerini kullanır, Medyanın bilgi kaynağı olarak gücünü kavrar, Tüm medya iletilerinin kurgulanmış olduğunu kavrar, Aynı medya iletilerinin farklı bireyler tarafından farklı şekilde anlaşılabilirliğini kavrar, Doğruluğu konusunda değerlendirmeler yapabilmek için medya iletilerini çözümler, Medya iletilerinin doğruluğunu farklı kaynaklarla karşılaştırarak değerlendirir” (MEB, 2013, 6-7) kazanımlarını edindirmeyi amaçlamaktadır.

“Önce Bir Düşüneyim” ünitesi öğrencilere “Medya iletilerinde yazıların, seslerin ve görsellerin ikna etme amacıyla nasıl kullanıldığını kavrar, ikna etme tekniklerini göz önüne alarak reklamları çözümler, Medyada karakterlerin kullanımını değerlendirir, ikna etme tekniklerini kullanarak medya iletilerini üretir” (MEB, 2013, 7) kazanımlarını edindirmeyi amaçlamaktadır.

“Benim Medyam” ünitesi öğrencilere “Yeni medyanın bireye sunduğu imkânların farkına varır,” “Medya iletileri üretirken bireysel/ toplumsal hak ve sorumluluklara uyararak kendini ifade eder,” “Medyayı kullanırken kişisel güvenlik kurallarına uyar,” “Oluşturduğu iletileri başta İnternet olmak üzere medyada paylaşır,” “Beğendiği veya sorunlu gördüğü medya içeriklerine ilişkin duyarlı davranır, Medya iletilerini çözümlerken ve üretirken dilin doğru kullanımına dikkat eder.” (MEB, 2013, 7) kazanımlarını edindirmeyi amaçlamaktadır.

2013 Medya Okuryazarlığı Öğretim Programı genel olarak değerlendirildiğinde, programın kazanımlarının ünitelere dağılımı ve kazanımlara ilişkin açıklamaların bulunması konusunda öğretmenlere yardımcı olduğu düşünülmektedir. Bunun dışında 2006 programına nazaran önemli bir değişikliğin olmadığı görülmektedir.

2.14.4. 2016 Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Medya Okuryazarlığı Öğretim Materyali

2016 Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Medya Okuryazarlığı Öğretim Materyali Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından 2016 yılında hazırlanmıştır.

Kitap 4 üniteden oluşmakta ve şu şekilde belirtilmektedir:

- “Eğlencem Dünya
- Medyaya Soru Soruyorum
- Önce Bir Düşüneyim
- Benim Medyam” (MEB, 2016).

“Eğlencem Dünya” kitabın ilk ünitesidir. Ünite “Medyanın Hayatımızdaki Yeri, Medya Kullanıcısı mı, Medya tüketicisi mi?, Medyada İçerik ve Biçim, Eğlence Medyası, Kendimi Değerlendiriyorum” başlıkları yer almaktadır. Ünite; medyanın tanımı, medyanın tarihi, medyanın süreç içerisindeki gelişimi, medya

kullanılmasında dikkat edilecek hususlar, akıllı işaretler sisteminin tanıtımı, medyanın içeriğinde nelerin olduğu gibi konular çeşitli görseller ve örneklerle anlatılmıştır. Ayrıca kitabın ilk ünitesinde 100 Temel Eserden alınan bazı bölümler günümüzle ilişkilendirilmektedir (MEB, 2016).

“*Medyaya Soru Soruyorum*” kitabın ikinci ünitesidir. Ünite “Bilgiye Erişim, Gündemimiz Medya, Medyanın Kurgusu, Anlamlandırmak: Anlam Bizde, Gerçeğin Peşinde, Farklı Pencereleden Bakmak!, Okul Gazetesi Hazırlıyoruz” başlıkları yer almaktadır. Ünite; bilgiye erişimin nasıl olabileceği, internetteki arama motorlarının tanıtımı, web sitesi ile ilgili uzantılar (com, net, org, edu, gov, mil), medyanın olumlu ve olumsuz yönleri, gerçek bilgiye ulaşma yolları, okul gazetesi oluşturulurken nasıl yollar izleneceği, medyadan nasıl yararlanılacağı gibi konulardan bahsedilmiştir. Ayrıca programda öğrencilerin medya karşısında bilinçli olarak nasıl davranmaları gerektiğine dair açıklamalar da bulunmaktadır (MEB, 2016).

“*Önce Düşüneyim*” kitabın üçüncü ünitesidir. Ünite “Gördüklerim ne anlatıyor?, İkna Etme Teknikleri, Medyada Karakter Yaratmak, Beni ikna et” başlıkları yer almaktadır. Reklamlarda gösterilen ürünlerin gerçekten farklı olup olmadığı, bir fotoğrafın okunması ve teknik kelimeler (Kadraj), medyanın insanları nasıl ikna ettiği, insanları ikna etme teknikleri, kişilerarası iletişim, medya üretimi nasıl ve hangi yollarla olur gibi konular görsellerle desteklenerek üniteye yer almıştır (MEB, 2016).

“*Benim Medyam*” kitabın dördüncü ve son ünitesidir. Ünite “Sosyal Medyam, Ne Kadar Özgürlük O Kadar Sorumluluk!, 80 Saniyede Devr-i Alem, Afiş Tasarlama, Duyarlıyım, Medyada Dil Farkındalığı” başlıkları yer almaktadır. Sosyal medyanın özellikleri, yeni sosyal medya ortamları, dijital hikâye oluşturma, sosyal medyada rastlanılan olumsuz durumlar (taciz, tehdit, siber saldırı), güvenli internet kullanımı, afiş tasarlama hangi aşamalarda olur, medyada dil kullanımı gibi konular bu üniteye yer almaktadır (MEB, 2016).

2016 Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Medya Okuryazarlığı Öğretim Materyali genel olarak değerlendirildiğinde Medya Okuryazarlığına dair bilgileri sistemli bir şekilde sunmaktadır. Materyal, Medya Okuryazarlığının gereği olan analiz etme, sentezleme, değerlendirme, eleştirme, bilinçli kullanma, sunulan bilginin

farkında olma, sorgulama, üretme, gibi becerilerin kazanılmasına imkân tanımaktadır. Kitabın, canlı renklerle hazırlanmış görselle desteklenmesi ve sonunda sözlükle birlikte kaynakçaya da yer verilmesi Medya Okuryazarlığı öğretimi kapsamında faydalı bir materyal olduğunu düşündürmektedir.

2.14.5. 2018 Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı (Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu 7 veya 8. Sınıflar)

Program, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından 2018 yılında hazırlanmıştır. Medya Okuryazarlığı Öğretim Programı; “Bilgi, Beceri ve Duyuş” boyutlarıyla, bu boyutların ilişkilendirildiği “Medya Okuryazarlığı İlkeleri ve Medya Çeşitliliği” bağlamlarından oluşmaktadır. Bu doğrultuda öğretim programı; Medya Okuryazarlığı alan bilgisi, ilkeleri ve medya çeşitliliğini; öğrenmeyi öğrencinin yaşamı ile doğrudan ilişkili hale getirmek için beceri ve değer boyutlarıyla ilişkilendirerek ele alınmıştır.

Şekil 2 2018 Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programının Yapısı

BİLGİ	BECERİ	DUYUŞ
Öğrenme Alanları	1. Yaşam Becerileri	
1. Birey ve Medya	2. Medya Okuryazarlığı Becerileri	1. Tutum 2. Motivasyon
2. Toplum ve Medya	a. Farkındalık	3. Değerler
3. Medyanın İşlevleri	b. Erişim	a. Ulusal ve uluslararası kültürel değerler
a. Bilgi kaynağı olarak medya	c. Çözümleme (analiz)	
b. Eğlence kaynağı olarak medya	d. Değerlendirme	b. Medya etiği
c. İkna aracı olarak medya	e. Üretim	c. Sorumluluk
d. Katılım ortamı olarak medya	f. Paylaşım	
	g. Eylemcilik	
Medya Okuryazarlığı İlkeleri		Medya Çeşitliliği/Biçimleri

-
1. Medya gerçeklik inşası sunar ve bu yüzden tüm medya iletileri kurgulanmıştır.
 2. Her medyanın farklı özellikleri, güçlü ve zayıf yanları ve kendine özgü bir dili vardır.
 1. Medya gerçeklik inşası sunar ve bu yüzden tüm medya iletileri kurgulanmıştır.
 2. Her medyanın farklı özellikleri, güçlü ve zayıf yanları ve kendine özgü bir dili vardır.
 3. Aynı medya iletileri farklı kullanıcılar tarafından farklı şekilde anlaşılabilir.
 3. Aynı medya iletileri farklı kullanıcılar tarafından farklı şekilde anlaşılabilir.
 4. Medya ticari kazanç amaçlayan bir kurumdur.
 5. Medya iletilerine değerler ve bakış açıları yerleştirilmiştir.
 6. Her yeni medya yeni diller, yeni görsel-işitsel dil bilgileri ve dilin kullanımında yeni yollar önerir.

1. Geleneksel Medya
 - a. İşitsel (Radyo)
 - b. Görsel (Televizyon,sinema)
 - c. Basılı (Gazete, dergi,kitap)
2. İnternet
3. Etkileşimli Medya
 - a. Yeni Medya
 - b. Sosyal Medya
 - c. Sosyal Ağlar

(MEB, 2018, 11).

Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı'nın yapısında yukarıda vurgulanan noktalardan hareketle öğrenme alanları oluşturulmuştur. Bu öğrenme alanları;

- “Birey, Toplum ve Medya
- Katılım Ortamı Olarak Medya
- Bilgi Kaynağı Olarak Medya
- Eğlence Kaynağı Olarak Medya
- İkna Aracı Olarak Medya” (MEB, 2018) başlıklarından oluşmaktadır.

Birey, Toplum ve Medya

Bu öğrenme alanında bireyin medyayı tanıması, bireysel ve toplumsal olarak medyanın kendi hayatındaki yerini olumlu ve olumsuz etkileriyle değerlendirmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca bilinçli medya kullanımı için Medya Okuryazarlığının önemi vurgulanmaktadır (MEB, 2018, 11).

Katılım Ortamı Olarak Medya

Bu öğrenme alanında yalnızca erişim ve takip olanağı tanıyan geleneksel medyanın yanı sıra üretim ve katılım olanağı sağlayan yeni medya karşısında bireyin artan hak ve sorumluluklarının farkında olması hedeflenmektedir (MEB, 2018, 11).

Bilgi Kaynağı Olarak Medya

Bu öğrenme alanında, artan bilginin bilgiye erişim araçlarının sunduğu imkânlar ile doğru ve güvenilir bilgiye erişimin zorlukları karşısında bireylerin duyarlı ve yetkin olmaları beklenmektedir (MEB, 2018, 11).

Eğlence Aracı Olarak Medya

Bu öğrenme alanında, bireyin medyayı yalnızca eğlence kaynağı olarak algılanmaması, hangi tür unsurların medyayı daha farklı sunmaya yaradığını kavraması, zamanını uygun ve kaliteli kullanabilmesi, yaşına uygun ürünleri tercih etmesi, medyanın eğlence başlığı altında bir kültür endüstrisine dönüştüğünün farkına varması amaçlanmaktadır (MEB, 2018, 11-12).

İkna Aracı Olarak Medya

Bu öğrenme alanında medya içeriklerinde yer alan yazıların, seslerin ve görüntülerin farklı tekniklerle bireyi ikna etmek için kullanıldığını fark ederek medyanın çeşitli temsillerin ve kahramanların yardımıyla takipleştirilmiş bir yaşam biçimi sunduğunu kavramaları amaçlanmaktadır (MEB, 2018, 12).

Seçmeli Medya Okuryazarlığı Öğretim Programı'nın öğrenme alanları, ünite adları ve süreleri şu şekildedir:

Şekil 3 Seçmeli Medya Okuryazarlığı Öğretim Programı'nın öğrenme alanları, ünite adları ve süreleri

ÖĞRENME ALANI NO	ÖĞRENME ALANI	KAZANIM SAYISI	SÜRE/DERS SAATİ	ORANI (%)
1	Birey, Toplum ve Medya	4	15	21
2	Katılım Ortamı Olarak Medya	4	15	21
3	Bilgi Kaynağı Olarak Medya	4	15	21
	Eğlence Kaynağı Olarak			
4	Medya	4	14	19
5	İkna Aracı Olarak Medya	4	13	18
GENEL TOPLAM		20	72	100

(MEB, 2018, 12).

2018 Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı genel olarak değerlendirildiğinde programın genişletilmiş beceri alanları, kazanımlarla elde edilecek değerlerin açıkça belirtilmesi bakımından medya eğitimine fayda sağlayacağı düşünülmektedir. 2018 programında yapılan bu yenilikler öğrencilerin,

Medya Okuryazarlığının önemini, medya iletileri üzerinde düşünmeleri gerektiği kavramalarına ve medya iletilerini toplumsal, kültürel, ekonomik, çerçevede değerlendirmelerine, insan hakları sorumluluk, etik, mahremiyet ve kişisel güvenlik konularını dikkate alarak etkili ve orijinal iletiler oluşturmalarına katkı sağlayacaktır.

2.15. TÜRKÇE EĞİTİMİ VE MEDYA OKURYAZARLIĞI

Bilim ve teknolojide yaşanan hızlı değişim, bireyin ve toplumun değişen ihtiyaç ve beklentileri, eğitim- öğretim yaklaşımlarındaki gelişmeler bireylerin davranışlarını ve düşüncelerini doğal olarak etkilemektedir. Bireylerden bilgiyi üretme, problem çözme, eleştirel düşünme, girişimci olma ve kararlı olma, duygudaşlık kurabilme, kültüre ve topluma katkı sağlayabilme becerilerini edinmeleri beklenmektedir. Bu becerilere sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek programlar birbiriyle sarmal ve bütünsel bir ilişkiyle oluşturulmalıdır.

“Türk eğitim sistemi yetkinliklerde bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır” (MEB, 2018, 4). Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri alanları olarak belirlenen sekiz yetkinlik alanından bir tanesi dijital yetkinliktir. “Dijital yetkinlik: iş, günlük hayat ve iletişim için bilgi iletişim teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsar. Söz konusu yetkinlik bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretilmesi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir” (MEB, 2018, 5). Bunun dışında 2018 Türkçe Öğretim Programı’nın özel amaçlarından biri de “Basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi” (MEB, 2018, 8) şeklindedir. Bu ifadelerden yola çıkılarak mevcut dönemin de gerektirdiği gibi- öğrencinin basılı materyallerin yanında dijital ortamlardan, çoklu medya ortamlarından bilgiye ulaşmaları ve bilgiyi kavrayarak tüketmeleri beklenmektedir.

Türkçe eğitiminin birincil özel amacı bireyin hayat boyu ihtiyaç duyacağı temel dil becerilerini (dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma) kazanmalarını sağlamaktır. Her bir beceri alanı diğer bir beceri alanını etkilemekte ve o beceri alanından etkilenmektedir. Teknoloji her alanda olduğu gibi Türkçe eğitiminde yer alan temel dil becerilerini de etkilemiştir. Çünkü Türkçe öğretim programı öğrenme öğretme sürecinde mümkün olduğunca bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanmayı esas almıştır. Teknolojiyle ve medya araçlarıyla öğrenmenin desteklenmesine MEB'in uygulamaya koyduğu FATİH Projesi örnek gösterilebilir. Bu proje ile tüm okullarda ve sınıflarda dersler medya araçları ve teknolojik cihazlar (etkileşimli tahta, internet, projeksiyon, video, slayt, EBA içerikleri vs.) kullanılmaktadır ve eğitim daha verimli hale gelmektedir.

2.15.1. 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programında Medya Okuryazarlığı

2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı incelendiğinde “Genel Amaçlar” başlığı altındaki 8. maddede “*Öğrencilerin bilgiye ulaşmada kitle iletişim araçlarından yararlanmaları, bu araçlardan gelen mesajlara karşı eleştirel bakış açısı kazanmaları ve seçici olmaları*” (MEB, 2006, 4) ifadesine yer verilmektedir. Bu ifade Türkçe dersi ile Medya Okuryazarlığı eğitiminin hedeflerinin ilişkili olduğunu göstermektedir.

Programın “Temel Beceriler” başlığı altındaki “bilgi teknolojilerini kullanma” becerisi doğrudan bilgiye ulaşmada teknolojik araçlardan yararlanmayı ifade etmektedir.

2006 Türkçe Öğretim Programında “Dinleme/İzleme Becerisi” başlığı altında bu beceri ile ilgili olarak “*Dinleme/izleme, iletişim kurmanın ve öğrenmenin temel yollarından biri olup verilen iletiyi doğru bir şekilde anlama, yorumlama ve değerlendirme becerisidir. Görsel ve işitsel araçların hayatın her alanında giderek yaygınlaşması ve bu araçların eğitimde kullanılması etkili bir dinleme/izleme eğitimi gerekli kılmaktadır. Bu becerinin geliştirilmesiyle, öğrencilerden dinlediklerini/izlediklerini sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişkilendirme, eleştirme*

ve bunlarla ilgili çıkarımlarda bulunma gibi üst becerileri gerçekleştirme beklenmektedir” (MEB, 2006, 5) ifadesine yer verilmektedir. Bu ifade Medya Okuryazarlığı eğitiminin beklentilerini ve gereğini ortaya koymaktadır.

2006 Türkçe Öğretim Programı’nda Medya Okuryazarlığı ile ilişkili olduğu düşünülen bazı amaç ve kazanımlar vardır. Bunlar:

- “Dinleneni/izleneni anlama ve çözümlenme amacı içerisinde;
 1. Dinlediklerinde/izlediklerinde sebep-sonuç ilişkisi kurar.
 2. Dinledikleri/izlediklerindeki örtülü anlamları fark eder.
 3. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin sorular oluşturur.
 4. Dinlediklerinin/izlediklerinin öncesin ve/veya sonrasına ait kurgular yapar.
 5. Görsel/işitsel unsurlarla dinledikleri/izledikleri arasında ilgi kurar.
 6. Dinledikleri/izlediklerini kendi hayatı ve günlük hayatla karşılaştırır (MEB, 2006) kazanımlarıdır.
- Etkili dinleme/ izleme alışkanlığı kazanma amacı içerisinde ise;
 1. Çok yönlü iletişim araçlarından ilgi, istek ve ihtiyaçlarına uygun olanını takip eder” (MEB, 2006) kazanımı ilişkilidir.

2006 Türkçe Öğretim Programı’nda yapılan incelemeden yola çıkılarak programda doğrudan medya kavramına değinilmediği, dolaylı yollarla kitle iletişim araçları, bilgi teknolojilerini kullanma, bunlardan yararlanma gibi ifadelerle yer verildiği görülmektedir. Ayrıca 21. yüzyıldaki teknolojik gelişmelerin bir gerekliliği olan Medya Okuryazarlığından 2006 Türkçe Öğretim Programı’nda bahsedilmemesinin önemli bir eksiklik olduğu düşünülmektedir.

2.15.2. 2015 Türkçe Dersi Öğretim Programında Medya Okuryazarlığı

2015 Türkçe Dersi Öğretim Programı incelendiğinde programın vizyonunu içeren 6. maddede “Bilgi teknolojilerini güvenli bir şekilde kullanarak bilgi edinme, oluşturma ve paylaşma becerileri gelişmiş bireyler yetiştirmektir” (MEB, 2015, 3) ifadelerine yer verilmiştir.

Programın genel amaçlarının 9. ve 10. maddelerinde “*Basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi kullanma ve üretme becerilerini geliştirmek, Çoklu medya ortamlarında aktarılanları sorgulamalarını sağlamak*” (MEB, 2015, 5) ifadelerine yer verilmiştir.

2015 Türkçe programdaki temalar incelendiğinde Bilim ve Teknoloji temasının konuları içerisinde “*Teknoloji, ulaşım, haberleşme, sosyal medya*”(MEB, 2015, 9) konularına yer verilmiştir.

Türkçe dersi 5. sınıf sözlü iletişim alanının 3. kazanımında “*Konuşmasını/sunumunu bilgiyi daha net aktarabilmek için uygun durumlarda grafikler, görseller ve benzeri çoklu medya araçları ile destekler*” (MEB, 2015, 26); Okuma alanının 10. kazanımında “*Çoklu medya kaynaklarının güvenilirliğini sorgular. Medya kaynakları; edu, gov, com, org vb. ele alınacaktır*” (MEB, 2015, 27), 11. kazanımında “*Bir bilgiye veya içeriğe erişmek için basılı ve dijital içeriklerde içindekiler ve sözlük bölümünü kullanmayı bilir*” (MEB, 2015, 27), 13. kazanımında “*Okuduğunu anlamlandırmada görsellerden yararlanır. Görsel, sözel, grafik, tablo, çizelge ve benzeri biçimlerde sunulan bilgilerin metnin anlaşılmasına nasıl katkı sağladığını açıklayarak bu bilgileri yorumlaması sağlanır*” (MEB, 2015, 27); Yazma alanının bilgilendirici metinler yazar kazanımının 5. alt kazanımında “*Yazılı kaynaklar veya çoklu medya kaynaklarından görüşlerini destekleyecek gerekçeler ve kanıtlar toplar, bunları görüşünü desteklemek için kullanır*” (MEB, 2015, 28), 13. kazanımında “*Yazdıklarını, yazılı/basılı olarak veya imkân ve fırsatlar ölçüsünde çoklu medya ortamlarını kullanarak paylaşır*” (MEB, 2015, 28) ifadeleri yer almaktadır.

Türkçe dersi 6. sınıf “Sözlü İletişim” alanının 4. kazanımında “*Konuşmasını/sunumunu, bilgiyi daha net aktarabilmek için uygun durumlarda grafikler, görseller ve benzeri çoklu medya araçları ile destekler*” (MEB, 2015, 29); Okuma alanının 11. kazanımında “*Çoklu medya kaynaklarının güvenilirliğini sorgular. Medya kaynakları; edu, gov, com, org vb. ele alınacaktır*” (MEB, 2015, 29), 12. kazanımında “*Bir bilgiye veya içeriğe erişmek için basılı ve dijital içeriklerde içindekiler ve sözlük bölümünü kullanmayı bilir*” (MEB, 2015, 29); Yazma alanının bilgilendirici metin yazar kazanımının 5. alt kazanımında “*Yazılı kaynaklar veya çoklu medya kaynaklarından görüşlerini destekleyecek gerekçeler ve*

kanıtlar toplar, bunları görüşünü desteklemek için kullanır” (MEB, 2015, 31) ifadeleri yer almaktadır.

Türkçe dersi 7. sınıf “Sözlü İletişim” alanının 4. kazanımında *“Konuşmasını/sunumunu bilgiyi daha net aktarabilmek için uygun durumlarda grafikler, görseller ve benzeri çoklu medya araçları ile destekler”* (MEB, 2015, 32); Okuma alanının 10. kazanımında *“Çoklu medya kaynaklarından edindiği bilgilerin güvenilirliğini sorgular”* (MEB, 2015, 32), 11. kazanımında *“Bir bilgiye veya içeriğe erişmek için basılı ve dijital içeriklerde içindekiler ve sözlük bölümünü kullanmayı bilir”* (MEB, 2015, 32); Yazma alanındaki “Bilgilendirici metinler yazar.” kazanımının 5. alt kazanımında *“Yazılı kaynaklar veya çoklu medya kaynaklarından görüşlerini destekleyecek gerekçeler ve kanıtlar toplar, bunları doğrudan alıntı veya atıf yaparak kullanır”* (MEB, 2015, 34), 9. kazanımında *“Gerektiğinde anlatımı zenginleştirmek için çizim, grafik, görseller ve diğer çoklu medya öğelerini kullanır”* (MEB, 2015, 35) ifadeleri yer almaktadır.

Türkçe dersi 8. sınıf “Sözlü İletişim” alanının 4. kazanımında *“Konuşmasını/sunumunu bilgiyi daha net aktarabilmek için uygun durumlarda grafikler, görseller ve benzeri çoklu medya araçları ile destekler”* (MEB, 2015, 36), 9. kazanımında *“Dinlediği/izlediği bir metnin, medya içeriğinin veya sözel sunumun örtülü anlamını belirler”* (MEB, 2015, 36), 9. kazanımında *“Dinlediği/izlediği bir metnin, medya içeriğinin veya sözel sunumun örtülü anlamını belirler”* (MEB, 2015, 36); Okuma alanının 9. kazanımında *“Çoklu medya kaynaklarından edindiği bilgilerin güvenilirliğini sorgular”* (MEB, 2015, 37), 23. kazanımında *“Çoklu medya kaynaklarındaki mesajları anlar ve değerlendirir”* (MEB, 2015, 37), 24. kazanımında *“Bir eserin yazılı metni ile aynı eserin medya sunumunu karşılaştırır”* (MEB, 2015, 37); Yazama alanının 5. kazanımında *“Yazılı kaynaklar veya çoklu medya kaynaklarından görüşlerini destekleyecek gerekçeler ve kanıtlar toplar, bunları doğrudan alıntı veya atıf yaparak kullanır”* (MEB, 2015,38), 10. kazanımında *“Gerektiğinde anlatımı zenginleştirmek için çizim, grafik, görseller ve diğer çoklu medya öğelerini kullanır”* (MEB, 2015, 38) ifadeleri yer almaktadır.

2015 Türkçe Dersi Öğretim Programı incelendiğinde programda Medya Okuryazarlığı dersine ilişkin kazanımlara yer verildiği, Medya Okuryazarlığı Dersi

Öğretim Programı kazanımlarının sarmal bir şekilde programda yer aldığı görülmektedir.

2.15.3. 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programında Medya Okuryazarlığı

2018 Türkçe öğretim programına bakıldığında yetkinlikler başlığı altında 8 yetkinlik alanı içerisinde dijital yetkinliğe yer verilmiştir. *“Dijital yetkinlik: İş, günlük hayat ve iletişim için bilgi iletişim teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsar. Söz konusu yetkinlik, bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir”* (MEB, 2018, 5).

Programın özel amaçları incelendiğinde; 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’nda ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri doğrultusunda hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin;

- *“Okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması,*
- *Basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi, amaçlanmıştır”* (MEB, 2018, 8).

Öğrenme öğretme yaklaşımı içerisinde; *“Öğrenme öğretme sürecinde mümkün olduğunca bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılmalıdır. Bu teknolojilerin kullanılması öğretim stratejilerini zenginleştirirken aynı zamanda öğrencilerin öğrenmelerini destekleyecektir. Öğrenciler verileri toplama, organize etme ve sınıflamada, elde ettikleri bulguları yazma, düzenleme ve sunmada bilgisayar programlarından yararlanmaları için teşvik edilmelidir. Dersin işlenişinde ve uygulamalarda görsel iletişim araçlarına yer verilmeli; slayt, bilgisayar, televizyon, etkileşimli tahta, internet, EBA içerikleri vb. etkin olarak kullanılmalıdır. Teknolojik araç ve gereçler kullanılırken gizlilik, bütünlük ve erişilebilirlik göz önüne alınmalı ve internetin güvenli kullanımı konusunda gerekli*

uyarılar yapılmalı ve tedbirler alınmalıdır. Dijital kaynakların, özellikle internetten indirilen materyallerin kullanımında intihal yapılmamalı, etik kurallara ve telif haklarına uyulmalıdır” (MEB, 2018, 9) denilmektedir.

Medya Okuryazarlığının gerekliliği ve faydası ölçme ve değerlendirme yaklaşımı içerisinde de ortaya konmuştur. “Yazılı sınavlar yapılandırılırken öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerin kullanılmasına imkân sağlayan çeşitli madde türlerinden yararlanılmalıdır. Hazırlanan maddeler, mümkün olduğunca yazılı (kısa metin, 10 Türkçe Dersi Öğretim Programı şiir, tablo, grafik vb.) ve görsel unsurlar (karikatür, fotoğraf, resim vb.), grafik düzenleyiciler (kavram haritaları, zihin haritaları vb.) gibi öncüllere yer verilerek zenginleştirilmeli ve bunların aktif kullanımlarını gerektirmelidir. Bu tarz maddeler öğrencilerin çıkarımda bulunma, eleştirel düşünme, analiz etme, görsel okuma, akıl yürütme, uzamsal becerilerini kullanmaları ve geliştirmelerine katkı sağlayacaktır” (MEB, 2018, 9-10).

2018 Türkçe öğretim programının temalar ve konu önerileri bölümünde;

- **“OKUMA KÜLTÜRÜ:** Bilgi okuryazarlığı, çoklu okuryazarlık, dijital okuryazarlık, e-kitap, eleştirel okuryazarlık, kitabevi, kitaplar, kütüphaneler, metinler arasılık, okuma alışkanlığı, süreli yayınlar, teknoloji okuryazarlığı, yazılı kültür, z-kitap, z-kütüphane.
- **İLETİŞİM:** Etkili iletişim, iletişim becerileri, kitle iletişim araçları, kültürler arası iletişim, Medya Okuryazarlığı.
- **BİLİM VE TEKNOLOJİ:** Bilişim okuryazarlığı, girişimcilik, haberleşme, iletişim, sosyal medya, teknoloji” (MEB, 2018, 16-17) temalarına yer verilmiştir.

2019 yılına değin hazırlanan 3 Türkçe dersi öğretim programı incelendiğinde medyaya, teknolojiye, medya araçlarına, dijital iletişim türlerine değinildiği, Medya Okuryazarlığıyla ilgili sürekli bir yeniliğe ve gelişime gidildiği görülmektedir. 2018 programı Medya Okuryazarlığı açısından günümüz şartları, teknolojik gelişmeler, medyanın ve sosyal medyanın bireyleri ve toplumu nasıl etkilediği, göz önünde bulundurularak öğretim stratejilerini zenginleştirirken aynı zamanda öğrencilerin öğrenmelerini desteklemeyi amaçlamıştır. 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerini geliştirilmeyi amaçlayarak medya ve

Medya Okuryazarlığıyla bu denli yenilikçi ve sürekli bir gelişime dönük olması Medya Okuryazarlığının Türkçe eğitimi ile ilişkili olduğunu göstermektedir. 2018 programının 2006 ve 2015 programlarına göre bu açıdan daha iyi olduğu düşünülmektedir.

2.16. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Alıcı (2018)'nin “*Mesleki gelişim programının eleştirel Medya Okuryazarlığı aracılığıyla Türk okul öncesi öğretmenlerinin sürdürülebilir kalkınma için eğitim ile ilgili mesleki gelişimlerine etkisinin araştırılması*” adlı çalışmasında mesleki gelişim eğitimi (MGE) sonrasında okul öncesi öğretmenlerin Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim (SKE) ile ilgili farkındalıklarında, Eleştirel Medya Okuryazarlığı (EMO) seviyelerinde, EMO aracılığıyla SKE'yi hedefleyen uygulamalarında ve bu uygulamalarından çıkardıkları sonuçlardaki değişimin incelenmesi amaçlamıştır. Bu çalışmanın katılımcıları Türkiye, Ankara'da devlet anaokullarında çalışan dört okul öncesi öğretmenidir. Veriler; görüşmeler, hatırlatma seansları içeren görüşmeler, öğretmen dokümantasyonu (günlük ve aylık planlar) ve alan notları olmak üzere çeşitli kaynaklardan toplanmıştır. Bu çalışmanın bulguları MGE sonrasında öğretmenlerin SKE farkındalığında ve EMO seviyelerinde değişim olduğunu göstermiştir. Eğitimciler EMO aracılığıyla SKE'yi odaklayan aktiviteler tasarlayıp uygulamaya başlamışlardır. Ayrıca, öğretmenlerin çok büyük bir kısmı SKE'in erken yaşlarda başlaması gerektiğine inanmaktadır.

Dumlu (2018), “*Katılımcı yurttaşlık bilincinin geliştirilmesi bağlamında AB ülkelerinde Medya Okuryazarlığı*” adlı çalışmasında, Avrupa Birliği üye ülkelerindeki medya eğitimlerini konu edinmiş ve bu eğitimlerin katılımcı yurttaşlık bilincinin geliştirilmesinde bir alternatif olup olamayacağını araştırmış ve tartışmıştır. Araştırmada, Avrupa genelinde okul içi eğitim sistemine entegrasi sağlanmaya çalışılan medya eğitimlerinin ortak noktası eleştirel düşünmeyi öğretmek, dijital platformlar hakkında bilgi sağlamak, analiz yapabilme kabiliyetini arttırmak ve öğrencilerin medyayı tanımasını amaçlamaktır. Medya Okuryazarlığı eğitimi, Avrupa'nın az gelişmiş ülkesinden en gelişmiş ülkesine kadar yayılım

göstermekte ve eğitim müfredatları içerisinde az ya da çok gündeme gelmektedir. Ayrıca Avrupa “da medya eğitimi sadece okullarla sınırlı kalmamakta okul dışı toplumsal projelerle de desteklenmektedir. Gençlerin, çocukların, ailelerin ve eğitimcilerin bilinçlendirilmesine yönelik aktif faaliyet alanlarına sahip projeler, çoğu ülkede Medya Okuryazarlığıyla birlikte katılımcı yurttaş olma oluşumlarını desteklemektedir sonuçlarına ulaşmıştır.

Ekşioğulları (2018)’nın “*Medya Okuryazarlığı eğitim ve uygulamalarının eleştirel bağlamda, Kanada, Almanya, Norveç’in Türkiye ile değerlendirilmesi*” adlı çalışmasında literatür taraması yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada, Medya Okuryazarlığı eğitimlerinin eleştirel olarak ele alınması gerektiği üzerinde durulmuştur. Ayrıca Medya Okuryazarlığı eğitiminin yapısı ve Medya Okuryazarlığı eğitimcilerinin yeterlilikleri üzerinde durulmuştur. Araştırma kapsamında incelenen ülkelerin medya eğitimine yönelik yaklaşımları ile Türkiye'deki mevcut durumun belirgin farkları incelenmiştir. Çalışma sonucunda, araştırma yapılan ülkelerin Medya Okuryazarlığı eğitimine yönelik farklı yaklaşımlar sergilediği gözlemlenmiştir. Bunun dışında Medya Okuryazarlığı alanındaki eğitimcilerin bu konuda yeterli donanıma sahip olmadıkları belirlenmiş, eğitimcilerin yeterliliklerini arttırmaya yönelik daha fazla çaba harcanması durumunda hedeflenen Medya Okuryazarlığı becerisine ulaşılacağı sonucuna varılmıştır.

Erdem (2018)’in “*Medya Okuryazarlığı eğitim ve uygulamalarının eleştirel bağlamda, Kanada, Almanya, Norveç’in Türkiye ile değerlendirilmesi*” adlı çalışmasında hizmet öncesi öğretmen eğitimi programlarında uygulanmak üzere bir Medya Okuryazarlığı dersi öğretim programı tasarısının geliştirilmesi amaçlanmıştır. Ardışık açıklayıcı karma desene göre tasarlanan bu araştırma, ihtiyaç analizi ve öğretim programı tasarısının oluşturulması olmak üzere iki aşamadan oluşmaktadır. Araştırma sonucunda geliştirilen program tasarısı; program geliştirme alan uzmanlarıyla yapılan odak grup görüşmesi ve Medya Okuryazarlığı, ölçme ve değerlendirme, iletişim bilimleri, eğitim felsefesi ve eğitim sosyolojisi, Türk dili alan uzmanlarının da yazılı görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmiştir. Program tasarısı; 6 genel amaç, 22 özel amaç, 166 gösterge ve eğitim amaçlarıyla uyumlu olarak geliştirilen içerik, öğretme-öğrenme süreci, ölçme ve değerlendirme öğelerini, uygulama ilkelerini ve örnek ders planlarını içermektedir.

Kutlu (2018), “*Medya Okuryazarlığı dersi kapsamında benimsenen yaklaşımlar ve uygulamalardaki aksaklıklar: Kayseri örneği*” adlı çalışmada Medya Okuryazarlığı dersinin uygulanmasında yaşanan aksaklıklar, eğitimcilerin ders kapsamında benimsedikleri yaklaşımlar ve öğrencilerin derse karşı tutumlarını incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma, Kayseri ilindeki beş ortaokulda "yarı yapılandırılmış görüşme tekniği" ve "katılımcı gözlem tekniği" ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma yapılan okullarda dersin gerek öğretmenler gerekse yöneticiler tarafından yeteri kadar önemsenmediği görülmüştür. Uygulama yapılan okullarda Medya Okuryazarlığı dersinin müfredatta olduğu fakat uygulamada işlenmediği gerçeğiyle karşılaşmıştır. Medya Okuryazarlığı dersinde ya sosyal bilgiler konuları işlenmekte ya da LGS'ye hazırlık testleri çözülmektedir. Dersin başarıya ulaşmamasının dersi veren öğretmenlerin medya konusunda yeterli eğitim almamaları, öğretmenlerin korumacı eğitim modelini benimsemeleri ve derslerin işleniş şekli eleştirel bakış açısından uzak olduğu için öğrencilere bir fayda sağlanamadığı sonucuna ulaşmıştır.

Najafli (2018), “*Ortaöğretim öğrencilerinin tv izleme alışkanlıklarının Medya Okuryazarlığı bağlamında incelenmesi: Azerbaycan örneği*” adlı çalışmada Azerbaycan`da farklı okullarda eğitim gören ortaöğretim öğrencilerinin TV izleme alışkanlıklarını ölçümlemek, televizyon izleme nedenlerinin neler olduğunu saptamak ve okullarda Medya Okuryazarlığı eğitiminin ne kadar gerekli olduğunu ortaya koymakla birlikte; hangi tür programları ve hangi sıklıkla izlediklerini, TV`nin belirli değerleri üzerinde ne kadar etkili olduğunu, TV`de gördüklerine ne düzeyde inandıklarını demografik özellikleri itibariyle tespit etmeyi amaçlamıştır. Azerbaycan`da farklı okullarda 7,8 ve 9.sınıflarda eğitim gören 214 öğrenciye yüz yüze anket yöntemi uygulanmıştır. Anket sonucunda elde edilen bulgulara göre; Kız ve erkek öğrenciler arasında reklamları sevme konusunda herhangi bir anlamlı farklılık bulunmamaktadır. En çok savaş filmleri izlenmektedir. Erkekler en çok savaş, kızlar ise duygusal ve komedi filmlerini tercih etmektedirler. Kız ve erkek öğrenciler arasında izlenen program türlerinin seçimlerinde de anlamlı bir farklılık olmaktadır. Kızlar daha çok müzik/eğlence programlarını, kadın programlarını, magazin programlarını izlemektedirler. Erkekler ise yabancı sinema filmlerini, spor programlarını, yarışma programlarını, dini programları, ekonomi programlarını,

gerilim ve şiddet içeren programları izlemektedirler. Öğrencilerin büyük bir kısmı okulda medya ile ilgili derslerin olmasını istemektedir.

Ulusoy (2018), “*Dijital Medya Okuryazarlığı, gereksinimler ve yenilikçi uygulamalar üzerine bir inceleme*” adlı çalışmasında, ülkemizde Medya Okuryazarlığı eğitiminde teknolojik gelişmelere cevap verecek dönüşümsel yoksunluk ve yeni medya yapılanmalarına yönelik eğitim eksikliğinden yola çıkarak Medya Okuryazarlığı alanında öncü ülkelerdeki örnek proje ve uygulamaların ülkemizdeki akademik bilgi birikimine aktarılmasını amaçlamaktadır. Çalışmada 3 ilköğretim okulunda 6, 7 ve 8. sınıf öğrencileri ve öğretmenlerle yapılan anketlerde öğrencilerle öğretmenler arasındaki dijital bölünme ile öğrencilerin ve öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı ihtiyaçları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Araştırmada Medya Okuryazarlığı dersini genelde sosyal bilimler dersi öğretmenlerinin verdiği, bu öğretmenlerin Medya Okuryazarlığıyla ilgili yeterli alan bilgisine sahip olmadığı bu nedenle de söz konusu dersten beklenen verimin alınmasının engellendiği sonucuna varılmıştır. Medya Okuryazarlığı dersinin alanla ilgili temel bilgileri daha fazla olan iletişim fakültesi mezunu öğretmenler tarafından verilmesinin bu alanda yapılacak önemli bir düzenleme olacağı da önemli bir sonuçtur.

Banaz (2017), “*Ortaöğretim öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı düzeyleri (Giresun ili örneği)*” adlı çalışmasında ortaöğretim öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı düzeylerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini; Giresun il merkezindeki 5 farklı ortaöğretim kurumunda öğrenim gören 542 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada modeli olarak, tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Ortaöğretim öğrencilerinin medya okuryazarlık düzeylerini belirlemek amacıyla hazırlanan çalışmanın bulgularından hareketle; ortaöğretim öğrencilerin Medya Okuryazarlığı düzeylerinin kararsızım düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca beş saatten fazla televizyon izleyen ve internet kullanan öğrencilerin medya okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek düzeyde olduğu gibi sonuçlara ulaşılmıştır. Sonuç olarak, medya okuryazarlık eğitimi, hayat boyu öğrenme bilinci ile öğretilip öğrencilerin bu konuyu içselleştirmeleri ve medyanın aktardıklarını doğru anlama, yorumlama, analiz etme için eğitim kurumlarının konuyla ilgili daha fazla çalışma yapmaları önerilmiştir.

Buluş (2017), “*Yetişkin yeni Medya Okuryazarlığı: Avrupa Birliği ve Türkiye örnekleri*” adlı çalışmasında betimsel içerik çözümlemesi yöntemi kullanmıştır. Yetişkin yeni medya kullanıcılarına, aktif yurttaşlığın gerekliliklerine uygun eleştirel pedagojiden beslenen, yeni Medya Okuryazarlığı eğitim modeli çerçevesi oluşturmak araştırmanın amacıdır. Araştırmada, yeni Medya Okuryazarlığı eğitimine gelecekte farklı konular, sorunsallar, kavramlar eklenebileceği, yeni Medya Okuryazarlığı eğitiminin her aşamasının, her ülke için, mevcut siyasal, ekonomik politikalarından bağımsız bir biçimde şekillenmesi gerektiği, ülkelerin eğitim politikalarının, ekonomik ve siyasi politikalarından bağımsız üst bir yapıyla oluşturulması gerektiği sonuçlarına ulaşmıştır.

İçelli (2017), “*Medya Okuryazarlığı öğretim materyalinin, Medya Okuryazarlığı becerilerine katkısı*” adlı çalışmasında Medya Okuryazarlığı dersinin en önemli aracı olarak gördüğü “Medya Okuryazarlığı Öğretim Materyali”nin, Medya Okuryazarlığı becerilerine yaptığı katkıyı ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Çalışmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, Medya Okuryazarlığı Materyali içeriğinin, belirlenen çerçevedeki medya okuryazarlık becerilerine (ve hatta ötesine) katkı sağladığı, böylelikle de materyalin: dersin temel amacı olan: “öğrencileri medya okuryazarı yapma” hedefine doğrudan katkı sağladığını ortaya çıkarmıştır.

Kaplan (2017), “*Medya Okuryazarlığı dersinin Türkçe öğretimiyle birleştirilmesi sürecinde Medya Okuryazarlığı dersi öğretmenlerinde bulunması gereken yeterlikler*” adlı doktora çalışmasında Türkçe öğretimiyle Medya Okuryazarlığı dersinin birleştirilmesi sürecinde, bu dersi veren öğretmenlerde bulunması gereken yeterlikleri tespit etmeyi amaçlamıştır. Çalışmada Medya Okuryazarlığı dersini veren öğretmenlerin farklı görüşlere saygılı olmak, Medya Okuryazarlığıyla ilgili konferans, seminer vb. etkinliklere katılmaya istekli olmak, doğru ve etkili iletişim tekniklerini bilmek, sosyal medyanın kullanım ilkelerini ve sorumluluklarını bilmek, çocuk haklarına saygılı bir medya anlayışının geliştirilmesi konusunda çevresindekileri bilgilendirmek, Medya Okuryazarlığıyla ilgili güncel gelişmeleri takip etmek, Medyanın doğru kullanımı konusunda öğrenci velileriyle ve diğer branş öğretmenleriyle işbirliği yapmak, medyadaki gerçek ve kurgu ayrımı konusunda öğrencilerini bilinçlendirmek, medya metinlerini etik açıdan öğrencileriyle tartışmak, hem medyayı eleştirmeye hem de medya metinleri oluşturmaya yönelik etkinlikler

yaptırmak, öğrencilerinin medya metinleri oluştururken Türkçe yazım kurallarına uymalarını sağlamak, Medya Okuryazarlığı konularını Türkçe dersi etkinlikleriyle ilişkilendirmek gibi yeterliliklere sahip olması gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Karataş (2017)'ın "*Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi ve eğitim fakültelerine yönelik bir "Medya Okuryazarlığı" eğitim programı tasarısı*" adlı çalışmasının amacı öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeylerini ortaya çıkarmak, Medya Okuryazarlığı hakkındaki görüşlerini tespit etmek ve eğitim fakültelerinde uygulanabilecek bir Medya Okuryazarlığı eğitim programı tasarlamak, denemek ve değerlendirmektir. Araştırmada betimsel ve deneysel model kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri yeterli bir seviyede değildir. Akıllı telefonla internete bağlanma süresi arttıkça medya okuryazarlık düzeyi artmaktadır. Öğretmen adaylarıyla yapılan görüşmelerde medya okuryazarlık kavramını açıklayabildikleri görülmüştür. Öğretmen adayları, bölümlerinin medya okuryazarlık seviyelerine herhangi bir katkı sağlamadığını ifade ederken, genel olarak bölümlerinde bu beceriyi temel alan bir ders olması gerektiğini ve ayrıca konferans, seminer, panel vb etkinliklerin düzenlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Araştırma sonucunda; tasarlanıp uygulanan Medya Okuryazarlığı Eğitim Programı etkili olmuş ve fayda sağlamıştır.

Pala (2017)'nın "*Medya Okuryazarlığı: Kavramlar ve kuramlar*" adlı çalışmasında yöntem olarak kapsamlı literatür taraması yapılmıştır. Çalışmanın amacı, Medya Okuryazarlığı çalışmalarına ilişkin incelemelerde bulunup medya eğitiminin önemine vurgu yapmaktır. Bu amaç doğrultusunda hazırlanan çalışmanın birinci bölümde, Medya Okuryazarlığı başlığı altında medya kavramına değinilmiş ve sonrasında geleneksel medya kavramına giriş yapılmıştır. Konunun devamında yeni medya kavramı ele alınmış olup yeni medyanın ortaya çıkış süreci ile birlikte tarihsel serüveni içerisinde internet konusuna değinilmiştir. Son olarak yeni medyanın içerisinde büyük role sahip sosyal medya ve dijital medyanın tarihsel serüvenleri incelenmiştir. İkinci bölümde; Medya Okuryazarlığı ve kavramlar başlığı altında Medya Okuryazarlığı ile okuryazarlık kavramları üzerinde durulmuş, gelişen teknoloji ile birlikte ortaya çıkan okuryazarlık türlerinden geleneksel, görsel ve yeni Medya Okuryazarlığı kavramları açıklanmıştır. Üçüncü bölümde, Medya

Okuryazarlığı kuramları başlığı altında Medya Okuryazarlığına yönelik yaklaşımlar (kuramlar) maddeler halinde ele alınmıştır.

Yıldız (2017), “*Ebeveynlerde Medya Okuryazarlığı yeterliliği: Ankara saha araştırması*” adlı çalışmada ebeveynlerin Medya Okuryazarlığı yeterliliğini belirlemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada okuryazarlık kavramı ve türleri, medyanın etkilerine yönelik kuramsal tartışmalar, Medya Okuryazarlığının tanımları, Medya Okuryazarlığının önemi ve gerekliliği ile ilkelerine değinilmiştir. Medya Okuryazarlığının geleneksel-korumacı Medya Okuryazarlığı ile eleştirel Medya Okuryazarlığı yaklaşımlarında nasıl ele alındığından bahsedilerek eleştirel pedagojinin Medya Okuryazarlığı eğitimindeki önemine dikkat çekilmiştir. Dünyada ve Türkiye'deki Medya Okuryazarlığı tarihine bakılarak Medya Okuryazarlığının gelişimi ülkeler bazında incelenmiştir. Ebeveynlerin Medya Okuryazarlığı yeterliliğini belirlemek amacıyla Ankara'da ikamet eden 5 ile 12 yaşları arasında çocuğu olan 275 ebeveynle anket çalışması yapılmıştır. Araştırma sonucunda, ebeveynlerin Medya Okuryazarlığı yeterlilikleri eğitim, meslek ve medya kullanım oranlarına göre değiştiğine ve ebeveynlerin Medya Okuryazarlığı bilgi düzeylerinin Medya Okuryazarlığı yeterlilikleri üzerinde önemli bir etkisi olduğuna ulaşılmıştır.

Yıldırım (2017), “*Türkçe ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin Medya Okuryazarlığı eğitimi ile ilgili becerileri ve görüşleri*” adlı çalışmada Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Medya Okuryazarlığı eğitimi ile ilgili beceri, yeterlilik ve görüşlerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre 222 öğretmenin “Medya Okuryazarlığı Yeterlilikleri” hesaplandığında öğretmenlerin başarı puanı ortalamalarının 86,56 ile "Kısmen Yeterli" olduğu tespit edilmiştir. Meslekteki Kıdem, Hizmet verilen yer, Medya Okuryazarlığı Dersini Alma değişkenleri ile Medya Okuryazarlığı eğitimi becerisi arasında anlamlı farklar bulunurken; Cinsiyet, Branş, Eğitimde kullanılan kaynaklar, Yaş, Mezun olunan eğitim kurumu değişkenlerinin Medya Okuryazarlığı eğitimi becerisi ile ilişkisi bulunamamıştır. Öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı eğitimi ile ilgili görüşleri incelendiğinde; öğretmenlerin %98,6'nın medya eğitimini gerekli gördüğü; Medya Okuryazarlığı dersini işlerken yaşadıkları problemlerin başında derste kullanılacak araç-gereçlerin yetersiz olması, idareci ve öğrencilerin medya eğitimine ilgisiz olması, dersin içeriğinin bilinmemesi olduğu sonuçlarına ulaşmıştır.

Ardıç (2016)'ın “*Medya Okuryazarlığı ile ilgili lisansüstü çalışmaların karşılaştırmalı incelemesi: Türkiye, ABD ve Kanada örneği*” adlı araştırmasının amacı, Türkiye, ABD ve Kanada'daki lisansüstü Medya Okuryazarlığı çalışmalarını inceleyerek bu ülkelerin eğilimlerini ortaya koymak ve Türkiye'deki Medya Okuryazarlığı çalışmalarının gelişimine katkı sağlamaktır. Betimsel temelli bu çalışmada amaçlı örneklem yöntemlerinden “ölçüt örnekleme” kullanılmıştır. İncelemeler sonucunda ülkelerin lisansüstü Medya Okuryazarlığı çalışmalarında önem verdikleri kapsam ve eğilimin durumu ortaya çıkmıştır. Bu araştırma, Türkiye'deki lisansüstü çalışmaların durumunu, öncü ülkelerin çalışma alanlarıyla olan benzerlik ve farklılıklarını, çalışma yapılabilecek yeni alanlarla ilgili durumu ortaya koyduğu için önem taşımaktadır.

Koç (2016)'un “*Türkiye'deki Medya Okuryazarlığı eğitimi için bir uygulama önerisi*” adlı çalışmasında Medya Okuryazarlığı eğitiminin önemi, Medya Okuryazarlığı eğitiminde nelerin öğretilmesi gerektiği, eğitimin içeriği ve neleri kapsamı gerektiği araştırılmıştır. Medya Okuryazarlığı eğitimi konusunda ön plana çıkan ülkelerin eğitim standartları, ders müfredatları, ders planları içeriği ve yetişkin eğitimi konusundaki izlenen politikalar literatür taraması ve içerik analizi ile niteliksel olarak incelenmiştir. Bu çalışmada Medya Okuryazarlığı eğitiminde gelişmiş olan ülkelerin eğitim sistemi, ön plana çıkan modeller ve yaklaşımlar ele alınmıştır. Medya Okuryazarlığı eğitiminde gelişmiş ülkelerin gelişim süreçleri, ülkelerde izlenen politikalar, yaklaşımlar ve ilgili çalışmalar incelenmiştir. Ayrıca Türkiye'deki Medya Okuryazarlığı ders müfredatı için içerik ve kapsam önerisi sunulmuştur. Sonuç olarak elde edilen verilere doğrultusunda Türkiye'deki Medya Okuryazarlığı eğitimi uygulamaları için bir çerçeve oluşturulmuştur.

Okuroğlu (2016)'nın “*Eleştirel Medya Okuryazarlığı kuramı: Eskişehir okulları ölçeğinde bir alan araştırması*” adlı çalışmasında, eleştirel Medya Okuryazarlığı için kuramsal bir çerçeve önerilmiştir. Farklı niteliklere sahip liselerin birinci sınıf öğrencileri arasından, tesadüfi olarak seçilen yirmi dört kız ve yirmi dört erkek gönüllü, ilköğretim seçmeli Medya Okuryazarlığı dersi alıp almama ölçütüne göre gruplandırılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme kullanılmıştır. Araştırmanın bulguları, medyayı ve toplumu eleştirel okuyabilmenin; bilişsel baskılanmaya engel olduğunu göstermektedir.

Çalışmanın kuramsal bağlamı ve araştırma bulgular ekseninde, liseler için geliştirilmiş bir eleştirel Medya Okuryazarlığı ders programının genel hatları, tezin sonunda, ekler içinde önerilmiştir.

Oflaz (2016)'ın "*Medya Okuryazarlığı dersi kapsamında öğrencilerin, medyaya bakış açılarının değerlendirilmesi: Denizli il örneği*" adlı çalışmasının amacı seçmeli ders olarak okutulan Medya Okuryazarlığı dersini alan ve almayan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin medyaya bakışlarını değerlendirmektir. Aynı zamanda öğrencilerin yaşadıkları çevrenin de medyaya bakış açıları üzerinde bir etkisinin olup olmadığını araştırmaktır. Araştırma 2014-2015 eğitim öğretim yılında Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı okullarda 8 yıllık öğrenim sürecini tamamlamış ve 2015-2016 eğitim öğretim döneminde 9. sınıfa yeni başlayan 576 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanıldığı karma yöntem kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin orta düzeyde medya okuryazarı oldukları tespit edilmiştir. Medya Okuryazarlığı eğitimi alan öğrencilerle dersi almayan öğrencilerin kitle iletişim araçlarını kullanım sıklıklarında, medyaya ve Medya Okuryazarlığı dersine bakış açılarında istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar olmadığı ancak, dersi alan öğrencilerin kendi mesajını oluşturabilme düzeylerinin dersi almayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tatar (2016)'ın "*Öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlığı ile çevrimiçi bilgi arama stratejileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*" adlı araştırmasının amacı, öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlığı düzeyleri ile çevrimiçi bilgi araştırma stratejileri düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Araştırma, 2015-2016 öğretim yılı bahar döneminde Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde 12 bölüm, 4. sınıf düzeyinde öğrenim gören öğretmen adayları üzerinde yapılmıştır. Araştırma sonunda öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeylerinin ortalamasının üzerinde, çevrimiçi bilgi arama stratejileri düzeylerinin ise orta düzeyde olduğu, cinsiyet ve günlük internet kullanımı değişkenlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür. Öğretmen adaylarının çevrimiçi bilgi arama stratejileri düzeyleri ile bölümleri arasında anlamlı fark görülürken, sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Aydoğdu (2015)'nin "*Eleştirel farkındalık yaratmada yeni Medya Okuryazarlığı ve yeni medya bilinci üzerine bir inceleme*" adlı çalışmasında, Türkiye'deki

ortaokullarda seçmeli bir ders olarak 7. ve 8. sınıflara verilen Medya Okuryazarlığı dersini müfredat ve bu dersin uygulanışı açısından değerlendirmek, öğrencilerin Medya Okuryazarlığına bakış açılarını belirlemek ve Medya Okuryazarlığı dersiyle ilgili sorunları tespit etmek amaçlanmıştır. Çalışmada nicel ve nitel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin, Medya Okuryazarlığı dersini veren öğretmenlerin ve Medya Okuryazarlığı eğitimi almış kişilerin Medya Okuryazarlığı dersinin zorunlu bir ders olması ve eğitimin diğer kademelerinde de verilmesi gerektiğini düşündüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Barut (2015)'un "*Yeni Medya Okuryazarlığı, iletişim becerileri ve demokratik eğilim: Bir yapısal eşitlik modellemesi*" adlı çalışmasının amacı, üniversite öğrencilerinin Web 2.0 teknolojileri ile gelişmiş yeni medya okuryazarlık düzeyleri, iletişim becerileri ve demokratik eğilimleri arasındaki ilişkileri açıklayan teorik bir modelin kurgulanması ve doğrulanmasıdır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, fonksiyonel medya tüketiminin eleştirel medya tüketimi ve üretimini ve iletişim becerilerini pozitif olarak etkilediğine, araştırmaya dâhil olan üniversite öğrencilerinin çoğunun Medya Okuryazarlığı eğitimi almadığına ulaşılmıştır.

Işkın (2015)'ın "*Öğretmen görüşlerine göre yeni Medya Okuryazarlığı programı*" adlı araştırmasında 2006 ile 2013 yılı Medya Okuryazarlığı ders programı karşılaştırılmış, aralarındaki benzerlik ve farklılıklar incelenmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Çalışma sonucunda öğretmenlerin Medya Okuryazarlığının ders olarak verilmesine olumlu baktığı, öğrencilerin Medya Okuryazarlığıyla ilgili tutumlarının olumlu ve olumsuz yönde farklılaştığı görülmüştür. Öğretmenler 2013 yılı ders programı üzerinde yeni bir düzenleme yapılması gerektiğini vurgulamışlar ve programın kazanım, beceri, değer, etkinlikler, ölçme ve değerlendirme ve ders saatinde birtakım değişiklikler yapılması gerektiğini önermiştir.

İslamoğlu (2015)'nin "*Medya Okuryazarlığı geliştiriminde yeni medya platformlarının kullanımı ve bir örnek inceleme: Media Smart Web siteleri*" adlı araştırmasının amacı yeni medya platformlarının Medya Okuryazarlığı eğitiminde kullanılmasını ve öne çıkan site özelliklerini Media Smart web siteleri üzerinden inceleyerek analiz etmektir. Araştırmada içerik analizi yapılmıştır. Araştırma

sonucunda Medya Okuryazarlığına yönelik projelerin pek çoğunun hazırlanan web siteleri üzerinden çalışmalarını ve materyallerini kullanıcılara sundukları görülmüştür.

Özdemir (2015)'in "*Türkiye'de Medya Okuryazarlığı ve öğretim materyalleri 2014 yılı Medya Okuryazarlığı materyalinin incelenmesi*" adlı çalışmasında Dünya'da ve Türkiye'de Medya Okuryazarlığının durumu araştırılmıştır. Çalışmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. "2014 Medya Okuryazarlığı Öğretim Materyali"nin içeriği analiz edilmiştir. Ulaşmış önemli sonuç Medya Okuryazarlığı dersinin müfredatta zorunlu ders olmamasından kaynaklı olarak bu dersin Medya Okuryazarlığı konusunda uzman öğretmenler tarafından verilmemesidir. Bu durumda yapılması gereken Medya Okuryazarlığı eğitimi verecek öğretmenlerin konu hakkında önceden eğitilmesi ve gerekli bilgilerle donatılmasıdır.

Sayın (2015)'in "*Medya Okuryazarlığı becerilerinin ortaokul Türkçe programı içerisindeki yeri ve öğrencilerin medya metinleri üretme becerilerinin değerlendirilmesi*" adlı araştırmasının amacı, Medya Okuryazarlığı becerilerini ana dili eğitimi ile kazandırılabilceğini göstererek İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı ve ders etkinlikleri ile ilişkilendirip bir durum tespiti yapmaktır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonunda, İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan 11 genel amacın 9'u Medya Okuryazarlığı dört temel becerisi ile ilişkili bulunmuştur. Programda yer alan dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma beceri alanlarına ait toplam 177 kazanımdan 153'ünün Medya Okuryazarlığı becerileri ile ilişkilendirilebilecek düzeyde olduğu görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin, konuşma ve yazma becerilerini, medya araçlarında uygulama yaparak öğrenmeye karşı oldukça istekli olduğu ve etkinliklere katıldıklarından dolayı duydukları memnuniyeti görüşmelerde dile getirdikleri görülmüştür.

Solmaz (2015)'in "*Yeni iletişim teknolojileri bağlamında Medya Okuryazarlığı*" adlı çalışmasının amacı, Medya Okuryazarlığı ve eğitiminin önemini belirtmek ve mevcut Medya Okuryazarlığını Türkiye ve dünyadaki uygulamalarıyla değerlendirmektir. Çalışmada yöntem olarak kapsamlı literatür taraması yapılmıştır. Araştırmada iletişim teknolojilerinin günlük hayatın içerisine çok hızlı bir şekilde

dâhil olduğu, internet kullanımının artık hayatımızda rutin bir hale geldiği ve bu durumun internet bağımlılığı sorununu ortaya çıkardığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Tan (2015), “*Medya Okuryazarlığı eğitimi: Öğrenci, öğretmen, aile bağlamında örnek bir araştırma*” adlı çalışmasında ilköğretim okullarında seçmeli ders olarak okutulan Medya Okuryazarlığı dersinin kapsamını ve etkisini öğrenci, öğretmen ve aile çerçevesinde incelemek, medya kullanım alışkanlıklarının teknik ve eleştirel düşünme yeterliliğini nasıl etkilediğini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Tan, çalışmasının sonunda Medya Okuryazarlığı dersinin; medya kullanıcılarının ilgi ve gereksinimlerine uygun program geliştirme, donanımlı öğretmen yetiştirme, velilerle işbirliği sağlama, okullara teknolojik olarak altyapı sağlama, öğrencilerin becerilerini geliştirme gibi konularda yeterli şekilde uygulanamadığını ortaya çıkarmıştır.

Aydoğdu (2014)’nun “*Medya metinlerinin bilinçli okunmasında Medya Okuryazarlığı dersinin etkisi üzerine bir analiz (Ankara ili örneği)*” adlı çalışmasında seçmeli olarak okutulan Medya Okuryazarlığı dersi ve dersin öğrenciler üzerindeki etkileri ile çocukların medyanın olumsuz etkilerinden kendilerini ne kadar koruyabildikleri araştırılmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada Medya Okuryazarlığı dersinin yararlı ve gerekli bir ders olduğu, Medya Okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin medya ile medyanın içeriklerine karşı eleştirel bir bakış açısı kazandığı ve öğrencilerin yüzde 55,9’unun Medya Okuryazarlığı dersinin zorunlu bir ders olmasını ve ilköğretim birinci kademedden itibaren verilmesini istediği sonucuna ulaşılmıştır.

Cangin (2014)’in “*İlköğretim öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı dersine bakış açıları (Ankara - Keçiören örneği)*” adlı çalışmasında Ankara Cemal Gürsel İlköğretim Okulu 8. Sınıf öğrencilerinin sosyal medya kullanım alışkanlıkları, öğrencilerin hangi amaçla sosyal medyayı kullandıkları, Medya Okuryazarlığı dersinin öğrencilerin sosyal paylaşım ağlarını kullanmalarına etki edip etmediği ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Araştırmada, öğrencilere Medya Okuryazarlığı eğitimi ile eleştirel bakış açısı kazandırıldığı ancak eğitimin sürdürülebilir olması için dersin zorunlu olması ve 6, 7 ve 8. olmak üzere her sınıfta verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Görmez (2014)’in “*Ortaokul öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı düzeyleri*” adlı araştırmasının amacı, ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlık düzeylerini tespit

etmektedir. Bu araştırmada, nitel veri toplama araçlarından görüşme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, Medya Okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin bu dersi almayan öğrencilere göre İletişim Nedir?, Kitle iletişimi, Medya, Televizyon, Gazete ve İnternet nitelerinde yer alan kazanımları daha fazla işelleştirdikleri ancak İnternet nitesiyle alakalı kazanımları işelleştirme bakımından iki ğrenci grubu arasında bir farkın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenci velileriyle yapılan görüşmelerde de öğrencilerin evde en fazla zaman ayırdıkları kitle iletişim aracının TV olduğu, televizyonda program seçme, belli kriterlere uyma (akıllı işaretler, yaş, ocuk psikolojisi, dev yapıldıktan sonra izle vb.) konusunda Medya Okuryazarlığı dersini almış öğrencilerin daha fazla dikkatli olduğu, internet kullanımında her iki ğrenci grubunun da yeterli imkân ve bilince sahip olmadığı ortaya çıkmıştır.

Naza (2014)'nin “*Ortaokul ğrencilerinin Medya Okuryazarlığı dersine ilişkin tutumları*” adlı araştırmasında ortaokul ğrencilerinin Medya Okuryazarlığı dersine ilişkin tutumlarını belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma Muğla ilinde öğrenim görmekte olan ortaokul 6. 7. ve 8. sınıf öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada, ğrencilerin sınıf düzeylerine göre Medya Okuryazarlığı dersine ilişkin algılarının farklılaştığı, ğrencilerin Medya Okuryazarlığı dersinden olumlu yönde etkilendiği ve Medya Okuryazarlığı dersinin işlenişinde eksikliklerin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sivritepe (2014)'nin “*ğrencilerin Medya Okuryazarlığı dersine bakışı: Konya ili rneği*” adlı çalışmasında, Medya Okuryazarlığı dersinin öğrenciler üzerinde etkili olup olmadığını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Araştırmada Konya'daki üç merkez ilçeye bağlı 10 farklı ilköğretim okulundan toplam 513 ğrenci belirlenmiştir. Çalışmada, saha araştırması yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda Medya Okuryazarlığının önündeki engellerden biri dersin seçmeli dersler arısında yer alması ve karnede not olarak değerlendirilmemesi olduğu görülmüştür. Diğer bir engel ise medya alanında gerekli donanıma sahip ğretmen olmamasıdır. Mevcut eğitim sisteminde farklı branştan hocaların Medya Okuryazarlığı dersine girdiği, ders yoğunluğu az olan sosyal bilgiler, Türkçe ve matematik hocalarının Medya Okuryazarlığı dersini verdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tanrikulu (2014)'nin "*Medya Okuryazarlığı bağlamında çocuk dergileriyle zenginleştirilmiş Türkçe dersinin etkililiği: Bir eylem araştırması*" adlı araştırmasında çocuk dergilerinin Türkçe dersinde materyal olarak kullanıldığında çocuk dergilerinin dersin işlenişini nasıl etkilediğini gözlemek amaçlanmıştır. Çalışmada "Eylem Araştırması" model olarak kullanılmıştır. Araştırmada, çocuk dergilerinin bir materyal olarak kullanıldığı durumda dersin olumlu yönde etkilediği, öğrencilerin Türkçe ders kitabı yerine çocuk dergilerini tercih ettiği, çocuk dergilerinin içerik ve fiziksel unsurlarına yönelik olumlu görüşler sunulurken Türkçe ders kitaplarına yönelik pek çok olumsuz görüşün sunulduğu, çocuk dergileriyle işlenen derslerin daha etkili olduğu ve öğrencilerin dergilerdeki medya unsurlarını fark ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çineliöglü (2013)'nin "*Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlığı dersine yönelik tutumlarının incelenmesi*" adlı çalışmasının amacı sosyal bilgiler öğretmen adaylarının medyadaki şiddet sunumlarına bakış açılarında Medya Okuryazarlığı dersinin etkilerini ortaya çıkarmaktır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada, öğretmen adaylarının yarısından fazlasının Medya Okuryazarlığı dersini almış olduğu, Medya Okuryazarlığı dersi almış olan öğretmen adaylarının genel tutum puanlarının, henüz bu dersi almamış olan öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca Medya Okuryazarlığı dersinin medyadaki şiddet sunumlarına yönelik tutumlar üzerinde etkili olduğu sonucu da çıkmıştır. Araştırma sonucunda, cinsiyet ve sınıf düzeyine göre öğrenci tutumlarında herhangi bir farklılaşma görülmemiştir.

İnan (2013)'in "*Medya Okuryazarlığı sürecinde medya, çocuk ve ebeveyn ilişkisi: Ortaokul öğrencilerinin ve ebeveynlerinin televizyon ve internet kullanımlarına ilişkin tutum ve davranışlarının incelenmesi*" adlı araştırmasında, Türkiye' de öğrenci ve ebeveynlerin Medya Okuryazarlığına dair tutum ve davranışları ile aralarındaki ilişkiyi ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmada öğrencilerin, kontrolsüz ve denetimsiz televizyon seyretme ve internet kullanma, sosyal medyada kişisel bilgilerini herkesle paylaşma, internet bağımlılığı, ebeveynlerden yardım isteyememe, internette elde edilen bilgilerin güncelliği ve doğruluğuna inanma, internette dolandırılma, haklarında dedikodu yayılması gibi önemli sorunlarla karşı karşıya olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Keleş, (2013)'in “*Eleştirel pedagoji bağlamında Medya Okuryazarlığı dersinin işleniş biçiminin incelenmesi*” adlı araştırmasının amacı; ilköğretim 6., 7. ve 8. Sınıflarda seçmeli ders olarak okutulan Medya Okuryazarlığı dersinin eleştirel pedagojik anlayışa uygun olup olmadığını ortaya koymaktır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada, Türkiye’de seçmeli bir ders olarak okutulan Medya Okuryazarlığı dersinin korumacı yaklaşıma göre hazırlanmış olduğu ve bu dersin öğrencileri eleştirel düşünmeye sevk edici nitelikte olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Semiz (2013)'in “*Ortaokul öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı yeterlikleri ve Medya Okuryazarlığı dersini yürüten öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar*” adlı çalışmasında ortaokul öğrencilerinin Medya Okuryazarlığına dair yeterliklerini ortaya çıkarmak ve dersi veren öğretmenlerin karşılaştıkları sorunları tespit etmek amaçlamıştır. Araştırmada nitel ve nicel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Çalışmada cinsiyetin, Medya Okuryazarlığı dersini alıp almama durumunun ve öğrencilerin sınıf seviyelerinin Medya Okuryazarlığı yeterlikleri üzerinde etkili olduğu, gün içerisinde TV izleme sürelerinin ise Medya Okuryazarlığı yeterliklerine etki etmediği sonucuna varılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı alan bilgisi konusunda yetersiz olduğu ve Medya Okuryazarlığı dersi öğretim programının güncellenmesi gerektiği sonucuna da ulaşılmıştır.

Tuğrul (2013)'un “*Demokrasi kültürünü geliştirme aracı olarak Medya Okuryazarlığı: Türkiye uygulaması*” adlı çalışması, demokrasi-medya ilişkisinin çözümünde Medya Okuryazarlığının sağlayabileceği katkıları göstermeyi ve Türkiye medya okuryazarlık uygulamasını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmada, Türkiye’de Medya Okuryazarlığı anlayışında kullanıcının katılımcı ve eleştirel boyutunu ihmal eden korumacı anlayışın hâkim olduğu, halk tarafından ve sivil toplumlar tarafından desteklenen bir yapıya ulaşamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Avcı (2012)'nin “*Medya Okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin medyaya bakışı: Kayseri örneği*” adlı çalışmasında Medya Okuryazarlığı dersinin ilköğretim öğrencilerinin medyaya bakışında meydana getirdiği farklılıkları ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda Medya Okuryazarlığı eğitimi alan öğrencilerle almayan öğrencilerin kitle

iletişim araçlarını kullanım sıklıklarında, medyaya ve Medya Okuryazarlığı dersine bakış açılarında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Şahin (2012), “*Medya Okuryazarlığı dersi alan ve almayan ilköğretim okulu öğrencilerinin medya tüketim alışkanlıkları farklılaşması*” adlı araştırmada, ilköğretim 6.,7. ve 8. sınıf öğrencilerinde kitle iletişim araçlarını tercih etme alışkanlıkları açısından Medya Okuryazarlığı dersini alan ve almayan öğrenciler arasında farklılık olup olmadığını ve kitle iletişim araçlarının kullanılmasının dersin seçilip seçilmediğine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada, Medya Okuryazarlığı dersini seçen 6. sınıf öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimlerinin yaşları itibariyle tam gelişmediği, çocukların medyaya yaklaşımlarında ve medya araçlarını kullanımlarında en belirleyici faktörün aile ve sosyal çevre olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ülker (2012), “*Medya Okuryazarlığı dersi öğretmen kılavuz kitabının öğretim programı ile tutarlılığının değerlendirilmesi*” adlı çalışmada Medya Okuryazarlığı öğretmen kılavuz kitabı ile öğretim programı arasındaki tutarlılığı belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada program, program kazanımları ve bunların öğretmen kılavuz kitaplarında var olma tutarlılığı öğretim sürecinin “giriş”, “alıştırma” ve “geri bildirim” etkinliklerinde orta düzeyde; “sunu” ve “değerlendirme” etkinliklerinde ise kısmen tutarlı olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Aktı (2011)'nin “*İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi*” adlı araştırmasında; ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin medya okuryazarlık düzeyleri ile sosyal beceri düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından ilişkisini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda sekizinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyi ile medya okuryazarlık düzeyi arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Cinsiyetin medya okuryazarlık düzeyinde anlamlı bir fark oluşturmadığı, ancak sosyal beceri düzeyinde anlamlı bir fark oluşturduğu ve kız öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu da görülmüştür. Ayrıca en yüksek medya okuryazarlık düzeyine sahip öğrencilerin evlerinden internete bağlananlardan oluşturduğu, en yüksek sosyal beceri düzeyine sahip öğrencilerin ise gün boyunca hiç internet kullanmayan öğrenciler olduğu sonucuna da varılmıştır.

Bilici (2011)'nin "*Türkiye'de ortaöğretimde Medya Okuryazarlığı dersi için bir model önerisi*" adlı araştırmasında, Türkiye'de ortaöğretimde Medya Okuryazarlığı dersi müfredatı için kapsam ve içerik olarak bir çerçeve oluşturmak amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, ortaöğretim düzeyinde Medya Okuryazarlığı dersinin ana konuları belirlenmiştir. Bu konular şunlardır: Kitle iletişim araçları, haber, belgesel, film gibi medya mesajı türleri; Medya Okuryazarlığı eğitimindeki kavramlar; Medya Okuryazarlığı eğitim metotları; medya mesajının üretimi ve bilginin kalitesine etki eden sorunlar; mesajın bireylere ulaştıktan sonra bireyler üzerindeki etkileri ile ilgili temel sorunlar. Bu çalışmayla Türkiye'de henüz müfredata girmemiş olan ortaöğretim düzeyinde Medya Okuryazarlığı dersi için bir model önerilmiştir.

Koçak (2011)'in "*İlköğretim yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı dersine ilişkin algıları (Erzurum İli Örneği)*" adlı araştırmasında ilköğretim 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı dersine ilişkin algılarını belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmada, genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğrenci genelinin Medya Okuryazarlığı dersini olumlu algıladığı, okullara göre Medya Okuryazarlığı dersine ilişkin öğrenci algılarının farklılaşmadığı fakat okul değişkeni ile medya, Medya Okuryazarlığı dersinin işlenişi, algılanışı ve etkileri arasında bazı anlamlı farklılıklar olduğu sonucuna varılmıştır.

Bacaksız (2010), "*Medya Okuryazarlığı dersinde gazete ve dergi kullanımı İzmir'de Medya Okuryazarlığı dersinin öğrencilerin gazete ve dergi okuma alışkanlıklarına olan etkisi*" adlı çalışmada Medya Okuryazarlığı dersinin öğrencilerin basılı ve Online gazete, dergi okuma alışkanlıklarına etkilerinin neler olduğunu belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmada, Medya Okuryazarlığı dersinin, öğrencilerin gazete ve dergi okuma alışkanlıklarını nispeten olumlu yönde etkilediği fakat öğrencilere bu medya metinlerini okurken eleştirel bir bakış açısı kazandıramadığı, evine rutin olarak gazete veya dergi alınan öğrencilerin alınmayanlara göre derse daha aktif katıldıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Bakan, (2010), "*İlköğretim Medya Okuryazarlığı dersinin öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerine etkisi*" adlı çalışmada, ilköğretim 6., 7., ve 8. sınıfta Medya Okuryazarlığı dersi alan öğrencilerin eleştirel düşünme becerisi düzeylerini

belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada, öğrencilerin Medya Okuryazarlığı dersi tutumlarının cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterdiği, kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre Medya Okuryazarlığı dersini daha olumlu algıladığı, sosyoekonomik düzeyin eleştirel düşünme düzeyleri üzerinde bir farklılığa yol açmadığı, öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri üzerinde anne babanın eğitim ve gelir düzeyinin belirleyici bir etkisinin olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Bütün (2010), “*Medya Okuryazarlığı dersine ilişkin öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri (Samsun ili örneği)*” adlı araştırmada ülkemizde 2006-2007 eğitim-öğretim yılında Programa giren seçmeli Medya Okuryazarlığı dersinin öğrencilerin medyayı takip etmelerinde meydana getirdiği farklılıklar tespit etmeye çalışmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda Medya Okuryazarlığı dersinin öğrencilerin medyayı takip etmelerinde herhangi bir farklılığa neden olmadığı, öğrencilerin Medya Okuryazarlığı dersi müfredatını sıkıcı bulduğu ve Medya Okuryazarlığı dersi hakkında öğretmen-veli işbirliğinin sağlanamadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Çakmak (2010)'ın “*İngiltere ve Türkiye'deki ilköğretim Medya Okuryazarlığı eğitimi program ve uygulamalarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi*” adlı çalışmasında İngiltere ve Türkiye'deki ilköğretim Medya Okuryazarlığı program ve uygulamaları karşılaştırmalı olarak incelemek amaçlanmıştır. Araştırmada, Türkiye'de korumacı Medya Okuryazarlığı öğretim yaklaşımı, İngiltere'de ise medya üretmeyi öğretme yaklaşımı benimsendiği; İngiltere'de biçimlendirici ölçme değerlendirme yaklaşımı, Türkiye'de ders notu verilmemekle birlikte, tamamlayıcı ölçme değerlendirme yaklaşımının benimsendiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca uzmanların Medya Okuryazarlığı eğitimini okul öncesinden itibaren zorunlu olarak verilmesi gerektiğini düşünmeleri de başka bir sonuçtur.

Keleş (2009)'in “*İlköğretim Medya Okuryazarlığı dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri*” adlı araştırmasının amacı Medya Okuryazarlığı dersine giren öğretmenlerin İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı'na ilişkin görüşlerini ortaya koymak ve konuyla ilgili önerilerde bulunmaktır. Araştırma sonunda Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programında yer alan kazanımların günlük hayatta uygulanabilir, birbiriyle tutarlı olduğu, gerçekleştirilebilir nitelikte

olduğu, sınıf seviyelerine göre programda bulunan etkinlik örneklerinin ve program içeriğin düzenlenmesi gerektiği ve öğretmenlerin lme-değerlendirme uygulamalarının yetersiz olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Sadriu (2009)'nin "*Seçmeli Medya Okuryazarlığı dersi alan ilköğretim ikinci kademe ğrencilerinin ders sonu ıktularına yönelik bir pilot araştırma*" adlı çalışmasında, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerine verilen seçmeli Medya Okuryazarlığı dersinin uygulanış ve içeriğine yönelik ğrenci görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda, medyanın genel anlamda oldukça etkili bir iletişim aracı olduğuna, öğrencilerin geleneksel ve yeni medya ürünlerini bilgi edinme ve eğlence amaçlı kullandığı, öğrencilerin görsel ve işitsel ileti aktarım özelliği olan televizyonu, toplumsal sorumluluk taşımayan ve etik kurallara uygun nitelikte ileti aktarmayan bir araç olarak gördüğü sonuçlarına ulaşılmıştır.

Apak (2008)'in "*Türkiye, Finlandiya ve İrlanda ilköğretim programlarının Medya Okuryazarlığı eğitimi açısından incelenmesi*" adlı çalışmasında Türkiye'deki ilköğretim okullarının eğitim programları ile İrlanda ve Finlandiya İlköğretim programlarını Medya Okuryazarlığı eğitimi açısından karşılaştırılmalı olarak incelenmeyi amaçlamıştır. Araştırmada, Medya Okuryazarlığının ayrı bir ders olarak okutulması durumunda bu dersle ilgili kazanımların sadece bir yıl içerisinde verilmeye çalışılmasının öğrencilerde Medya Okuryazarlığıyla ilgili beceri, tutum ve anlayış geliştirilmesi bakımından yeterli olmayacağı, seçmeli olarak alınan Medya Okuryazarlığı dersi, sadece dersi alan öğrencilere yarar sağlamasıyla sınırlı olduğu, dersi almayan öğrencilerin bu dersten yararlanmasının mümkün olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Seylan (2008)'in "*Medya Okuryazarlığı ders uygulamalarında dünya üzerinde görülen aksaklıklar*" adlı çalışmasının amacı, Dünyadaki Medya Okuryazarlığı dersi uygulamalarında görülen aksaklıkları ortaya çıkarmaktır. Çalışmada, Fransa, İngiltere, Kanada, Avusturya, Amerika ve Türkiye'de uygulanan Medya Okuryazarlığı dersleri incelenmiştir. Medya eğitimi için belirlenmiş resmi bir ğretim yolunun olmaması medya eğitimine ilişkin görülen en önemli eksiklik olarak belirlenmiştir. Ülkemizde verilen Medya Okuryazarlığı derslerinin korumacı bir anlayışla islendiği ve bu anlayışın topluma bilinçli bireyler kazandırmak için yeterli olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Yukarıda sözü edilen araştırmaların genel eğilimi değerlendirildiğinde araştırmaların, Dünyadaki Medya Okuryazarlığı dersi uygulamalarında görülen aksaklıkları ortaya çıkarmayı, seçmeli Medya Okuryazarlığı dersinin uygulanış ve içeriğine yönelik öğrenci ve öğretmen görüş, tutum ve algılarını belirlemeyi, Medya Okuryazarlığı dersinin ilköğretim öğrencilerinin medyaya bakışında meydana getirdiği farklılıkları ortaya koymayı hedeflediği görülmüştür. Çalışma sonucunda Medya Okuryazarlığı alanındaki eğitimcilerin bu konuda yeterli donanıma sahip olmadıkları, dersin gerek öğretmenler gerekse yöneticiler tarafından yeteri kadar önemslenmediği, öğretmenlerin Medya Okuryazarlığıyla ilgili yeterli alan bilgisine sahip olmadığı bu nedenle de söz konusu dersten beklenen verimin alınmasının engellendiği kanısına varılmıştır. Bu çalışmayla da günümüzde Medya Okuryazarlığı dersine karşı öğrenci tutumları ve öğretmen görüşleri belirlenerek ilgili alan yazına katkı sunulacağı düşünölmektedir.

III. BÖLÜM

3. YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi işlemleri hakkında bilgiler verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Medya Okuryazarlığı dersine ilişkin öğrenci tutumlarını belirlemeyi ve Medya Okuryazarlığı dersine ilişkin öğretmen ile öğretmen adaylarının görüşlerinin tespit edilmesini amaçlayan bu çalışma nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı karma model ile desenlenmiştir. Birbirini destekleyen nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanılması, araştırma problemine ilişkin daha kapsamlı çözümlenmelerin ve yorumlamaların yapılmasına olanak sağlamaktadır (Creswell ve Plano Clark, 2015). Medya Okuryazarlığı dersini alan ve almayan ortaokul öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı düzeyleri çeşitli değişkenler açısından incelemek amacıyla tarama modeli kullanılmıştır. “Tarama modeli, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır” (Karasar, 2015, 77). Öğrencilerin Medya Okuryazarlığı dersine ilişkin tutumları, Elma, Kesten, Dicle, Mercan, Çınkır, Palavan (2006) tarafından “7. Sınıf Öğrencilerinin Medya ve Medya Okuryazarlığı Dersine İlişkin Tutumları” adlı çalışmaya kaynak olarak geliştirilen ölçek aracılığıyla belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda tutum ölçeği, nitel boyutunda ise görüşme formu kullanılmıştır. Nicel araştırma; nicel araştırmada sayısallaştırma vardır. Nitelden farkı da budur. Verileri sayısallaştırma nesneliği sağlayacak bir yol olarak görülmektedir (Barışeri, 2013, 4). Nitel araştırma ise, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal

ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak ifade edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, 39).

3.2. ARAŞTIRMANIN ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın nicel verilerinin toplandığı çalışma grubunu, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Giresun ilinde seçmeli Medya Okuryazarlığı dersinin verildiği (Mithatpaşa Ortaokulu, Mustafa Kemal Ortaokulu, Kanuni Ortaokulu, Teyyaredüzü Ortaokulu, Şehit Zafer Konak Ortaokulu) 5 ortaokulun Medya Okuryazarlığı dersini alan 153 sekizinci sınıf öğrencisi ile Medya Okuryazarlığı dersini almayan 103 yedinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Toplamda 256 öğrenci araştırmaya katılmıştır. Giresun ilindeki ortaokullarda Medya Okuryazarlığı dersi 2016-2017 eğitim-öğretim yılında 7. sınıflara verildiği için araştırmanın yapıldığı 2017-2018 yılından bir önceki yıl Medya Okuryazarlığı dersini almış 8. sınıfa başlayan öğrenciler çalışmaya dâhil edilmiştir.

Nitel verilerinin toplandığı çalışma grubunu ise seçmeli Medya Okuryazarlığı dersinin verildiği okullarda görev yapan 5 sosyal bilgiler ile 1 Türkçe öğretmeni ve Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesindeki 15 Türkçe ile 15 Sosyal Bilgiler öğretmen adayını oluşturmaktadır. Araştırmanın nitel ve nicel çalışma grupları tesadüfi metotla evreni örnekleyecek şekilde belirlenmiştir.

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmanın nitel ve nicel verileri için farklı veri toplama teknikleri kullanılmıştır.

3.3.1. Nicel Veri Toplama Araçları

Araştırmanın nicel bölümünde;

- Seçmeli Medya Okuryazarlığı dersini alan ve almayan öğrencilerin Medya Okuryazarlığı dersine ilişkin tutumlarını ve tutumları arasında anlamsal ilişki olup olmadığını tespit etmek için “Medya Okuryazarlığı Tutum Ölçeği” ne başvurulmuştur.

3.3.1.1. Medya Okuryazarlığı Tutum Ölçeği

İlgili alan yazın taraması yapılarak, veri toplamak için Elma, Kesten, Dicle, Mercan, Çinkır, Palavan (2006) tarafından “7. Sınıf Öğrencilerinin Medya ve Medya Okuryazarlığı Dersine İlişkin Tutumları” adlı çalışmaya kaynak olarak geliştirilen ölçeğin araştırmada kullanılması için gerekli izinler alınmıştır (Ek-5).

Ortaokul 7. ve 8. sınıf öğrencilerin Medya Okuryazarlığı tutumlarını ölçmek amacıyla hazırlanmış olan Medya Okuryazarlık Tutum Ölçeği 2 bölüm, 4 alt boyut ve 31 maddeden oluşan 5’ li likert tipi bir ölçüm aracıdır (Ek-1). Öğrencilerden ölçekteki her bir ifadeye “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum”, “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerinden konuya ilişkin tutumlarını en iyi yansıtan seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Elde edilen veriler sayısal olarak kodlanarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

Medya Okuryazarlık Tutum Ölçeğinin I. bölümünde öğrencilerin sınıf düzeyini, cinsiyetini tespit etmeye dönük kişisel sorular ve Medya Okuryazarlığı dersini alan ve almayan öğrencilerin medya araçlarını tercihlerine ilişkin 5 medya aracını sıralamalarının istendiği kısım bulunmaktadır. II. bölümün I. alt boyutunda medyanın algılanma biçimi boyutunu ölçmeye ilişkin 6 maddelik ifadeye, II. alt boyutunda Medya Okuryazarlığı dersinin işleniş yöntemi boyutunu ölçmeye ilişkin 5 maddelik ifadeye, III. alt boyutunda Medya Okuryazarlığı dersinin algılanma biçimi boyutunu ölçmeye ilişkin 9 maddelik ifadeye ve IV. alt boyutunda ise Medya Okuryazarlığı dersinin etkileri boyutunu ölçmeye ilişkin 11 maddelik ifadeye yer verilmiştir.

3.3.2. Nitel Veri Toplama Araçları

Araştırmanın nitel bölümünde;

- Medya Okuryazarlığıyla ilgili öğretmen ve öğretmen adaylarının görüş ve bilgilerinin tespiti için “Kişisel Bilgi Formu ve Görüşme Formu”na başvurulmuştur.

3.3.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından ilgili alanyazın taranarak hazırlanan kişisel bilgi formuyla çalışma grubunda yer alan öğrencilerin demografik özelliklerine ve medya araçlarını kullanma alışkanlıklarına ilişkin bilgiler toplanmıştır.

3.3.2.2. Öğretmen Görüşme Formu

Çalışmanın amaç ve alt amaçlarına uygun olarak ilgili literatür taranarak 26 soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, sahip olduğu belirli düzeydeki standartlık ve aynı zamanda sağladığı esneklik nedeniyle eğitim araştırmalarında sıklıkla kullanılan bir tekniktir (Türnüklü, 2000: 547). Görüşme formu, soruların açık uçlu olmasına, çok boyutlu olmamasına ve katılımcılar tarafından kolay anlaşılır olmasına dikkat edilerek hazırlanmıştır. Çalışmanın amaç ve alt amaçlarına uygun olarak ilgili literatür taranarak oluşturulan taslak yarı yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu'nun “kapsam geçerliği” ile ilgili olarak uzman görüşüne başvurulmuştur. Araştırmacı tarafından oluşturulan 26 soruluk taslak form, 3'ü Türkçe eğitimi, 1'i eğitim programları ve öğretimi, 1'i de ölçme-değerlendirme alanında uzman olmak üzere 5 öğretim üyesine sunulmuştur. Bu bağlamda uzmanlara formda yer alan her bir soruya ilişkin olarak “uygun”, “uygun değil” ve “geliştirilmesi gerekir” seçeneklerini göz önünde bulundurarak değerlendirmeleri istenmiştir. Uzmanların görüşleri

doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılarak görüşme formuna son hâli verilmiştir. Son hâli verilen öğretmen görüşme formunda 8 soru yer almıştır. (Ek-2). Öğretmenlerle görüşmeler yüz yüze yapılmış ve her bir görüşme yaklaşık 30 dakika sürmüştür. Yapılan görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Görüşme yapılmadan önce öğretmen adaylarına araştırmanın amacının ne olduğu ve yöneltilecek sorular hakkında bilgi verilmiştir. Görüşmelerin ses kayıt cihazı ile kaydedileceği bildirilerek kendilerinden izin alınmıştır. Görüşme sonrasında ses kayıtları çözümlenerek yazılı hâle getirilmiş ve yazılı metinler katılımcı teyidi almak için kendilerine gönderilmiştir.

3.3.2.3. Öğretmen Adayı Görüşme Formu

Öğretmen adaylarının görüşlerini almak amacıyla çalışmanın amaç ve alt amaçlarına uygun olarak ilgili literatür taranarak 8 soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir. Görüşme formu, soruların açık uçlu olmasına, çok boyutlu olmamasına ve katılımcılar tarafından kolay anlaşılır olmasına dikkat edilerek hazırlanmıştır. Çalışmanın amaç ve alt amaçlarına uygun olarak ilgili literatür taranarak oluşturulan taslak Öğretmen Adayı Görüşme Formu “kapsam geçerliği” için uzman görüşüne başvurulmuştur. Araştırmacı tarafından oluşturulan taslak form, 3’ü Türkçe eğitimi, 1’i eğitim programları ve öğretimi, 1’i de ölçme-değerlendirme alanında uzman olmak üzere 5 öğretim üyesine sunulmuştur. Bu bağlamda uzmanlara formda yer alan her bir soruya ilişkin olarak “uygun”, “uygun değil” ve “geliştirilmesi gerekir” seçeneklerini göz önünde bulundurarak değerlendirmeleri istenmiştir. Uzmanların görüşleri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılarak görüşme formuna son hâli verilmiştir (Ek-3). Öğretmen aday görüşme formunun son halinde 5 soru yer almıştır. Öğretmen adaylarıyla görüşmeler yüz yüze yapılmış ve her bir görüşme yaklaşık 10 dakika sürmüştür. Yapılan görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Görüşme yapılmadan önce öğretmen adaylarına araştırmanın amacının ne olduğu ve yöneltilecek sorular hakkında bilgi verilmiştir. Görüşmelerin ses kayıt cihazı ile kaydedileceği bildirilerek kendilerinden izin alınmıştır. Görüşme sonrasında ses kayıtları

çözümlelenerek yazılı hale getirilmiş ve yazılı metinler katılımcı teyidi almak için kendilerine gönderilmiştir.

3.4. VERİ TOPLAMA SÜRECİ

Medya Okuryazarlığı Tutum Ölçeği, Öğretmen Görüşme Formu ve Öğretmen Adayı Görüşme Formu araştırmanın veri kaynakları olup ölçeğin ve görüşme formlarının uygulanması için Millî Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınarak ölçek öğrencilere uygulanmıştır. Öğretmen ve öğretmen adaylarıyla ses kaydı yapılarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Uygulanan ölçek toplanarak, ses kayıtları ise yazılı hâle getirilerek bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

3.5. VERİLERİN ANALİZİ

Ortaokul öğrencilerinin Medya Okuryazarlığına dair düzeylerini belirlemeyi amaçlayan araştırmada toplanan verilerin çözümlenmesinde, SPSS 16.0 (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı) programı kullanılmıştır. Verilerin Medya Okuryazarlığı dersini alan ve almayan öğrenciler değişkeni açısından karşılaştırması amacıyla frekans, aritmetik ortalama teknikleri kullanılmıştır. Medya Okuryazarlığı dersini alan ve almayan öğrencilerin medyayı algılama biçimine ilişkin görüşlerine dair ortalamaların çözümlenmesinde aritmetik ortalama, Medya Okuryazarlığı dersini alan ve almayan öğrenci değişkeninin etkisini test etmek için ise t testi kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde anlamlılık düzeyi 0.05 ($p < 0.05$) olarak uygulanmıştır. Bulgular, tablolar hâlinde sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Öğrenci tutumlarına dair verilerin toplanmasında kullanılan ölçekte yer alan aralık değerlerini derecelendirmek için aralık hesaplama yoluna gidilmiştir. Bundan dolayı ölçekte yer alan aralık değerleri $n=5$ olmak üzere, $n = (n-1)/n$ formülü ile $(5-1)/5=0.80$ aralık genişliği formülü uygulanmış ve Tablo 1'deki aralıklar ortaya çıkmıştır.

Tablo 1 Ölçek Puan Aralık Tablosu

Seçenekler	Puan	Puan Aralığı
Kesinlikle Katılmıyorum	1	1,00-1,80
Katılmıyorum	2	1,81-2,60
Kararsızım	3	2,61-3,40
Katılıyorum	4	3,41-4,20
Kesinlikle Katılıyorum	5	4,21-5,00

Nitel verilerin analizinde ise görüşmeler yoluyla toplanan veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. İçerik analizi ile temelde birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilerek anlaşılır bir biçimde düzenlenmiş ve yorumlanmıştır. Verilerin analizinde; verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması aşamaları izlenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, 259-260). Araştırmada elde edilen sonuçların aktarılabilirliğinin sağlanabilmesi için veriler ayrıntılı bir biçimde betimlenmiş ve yer yer doğrudan alıntılar ile desteklenmiştir. Yapılan doğrudan alıntılarda katılımcıların gerçek isimleri gizli tutulmuş, doğrudan alıntılar Ö1, Ö2, ... Ö6; TÖA1, TÖA2, ... TÖA15; SBÖA1, SBÖA2, ... SBÖA15 biçiminde ifade edilmiştir. Öğretmen ve öğretmen adaylarının görüşlerinden bire bir alıntı yapılarak “geçerlik” sağlanmıştır. Çünkü görüşülen bireylerden doğrudan alıntılara yer vermek ve bunlardan yola çıkarak sonuçları açıklamak, “geçerlik” için önemli olmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Nicel ve nitel verilerin analizinden elde edilen sonuçlar birlikte değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

Toplanan verilerin analizinde, öğrencilerin Medya Okuryazarlığı tutumuna dair ortalamaların çözümlenmesinde aritmetik ortalama, Medya Okuryazarlığı dersini alan ve almayan öğrenci değişkeninin etkisini test etmek için parametrik istatistik tekniklerden Bağımsız Örneklem t testi kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde anlamlılık düzeyi 0.05 ($p < 0.05$) olarak uygulanmıştır.

IV. BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın nicel bölümünde, Medya Okuryazarlığı dersini alan 8. sınıf ve Medya Okuryazarlığı dersini almayan 7. sınıf öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı dersine ilişkin tutumları madde düzeyinde değerlendirilmiştir. Bu amaçla dört alt boyuttan oluşan ölçeğin her bir boyutunda yer alan ve derse yönelik tutuma ilişkin durumları ifade eden madde ortalama puanları ile sınıf değişkenine ilişkin t testi sonuçları tablolarda sunulmuştur. Ayrıca Medya Okuryazarlığı dersini alan ve almayan öğrencilerin medya araçlarını tercihleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı da incelenmiştir. Araştırmanın nitel kısmında ise Medya Okuryazarlığı Becerilerinin 2018 Ortaokul Türkçe Ders Kazanımlarıyla İlişkisi ve Yenilenen Lisans Programlarında Medya Okuryazarlığının durumu tespit edilmiştir. Ayrıca nitel bölümde elde edilen bulgular 15 Türkçe ve 15 Sosyal Bilgiler öğretmen adayıyla ve Giresun ilinin merkez ortaokullarında Medya Okuryazarlığı dersi veren 6 öğretmenle yapılan görüşme formuna verilen cevaplar ölçüt alınarak maddeler hâlinde yorumlanmış ve değerlendirilmiştir.

4.1. NİCEL VERİLERE İLİŞKİN BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde nicel verilere ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

4.1.1. Öğrencilerin Medya Okuryazarlığı Dersine Yönelik Tutumlarına İlişkin Bulgular

Bu başlık altında öğrencilerin Medya Okuryazarlığı dersine ilişkin tutumları, medyanın algılanma biçimi, dersin algılanma biçimi, işleniş yöntemi ve etkileri alt boyutlarında ele alınmıştır.

4.1.1.1. Medyanın Algılanma Biçimi Boyutuna İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin medyanın algılanma biçimi boyutunda yer alan ifadelerine ilişkin t testi sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2 Medyanın Algılanma Biçimi Boyutuna Yönelik Öğrenci Tutumlarının Sınıf Değişkenine İlişkin t Testi Sonuçları

Boyutlar	Dersi almayan				t	sd	P
	Dersi alan (n=153)		(n=103)				
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS			
Medyanın algılanma biçimi	3,35	0,34	3,2	0,35	1,86	254	0,065

(P<0.05)

Tablo 2’ye göre, medyanın algılanma biçimi boyutuna yönelik Medya Okuryazarlığı dersini alan ve almayan öğrencilerin tutumları arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir (P<0.05).

4.1.1.2. Medya Okuryazarlığı Dersinin İşleniş Yöntemi Boyutuna İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin Medya Okuryazarlığı dersinin işleniş yöntemi boyutunda yer alan ifadelerine ilişkin ortalamalar Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3 Medya Okuryazarlığı dersinin işleniş yöntemi boyutuna ilişkin Medya Okuryazarlığı dersini alanların madde ortalama puanları

Md.				
No	Maddeler	N	\bar{X}	SS
1.	Bu derste kullanılan araç-gereci yeterli buluyorum.	153	3,65	1,19
2.	Medya ile ilgili sınıf içi tartışmaları yeterli buluyorum.	153	3,42	1,17
3.	Medyaya ilişkin sınıf içinde yapılan etkinlikleri yeterli buluyorum.	153	3,52	1,18
4.	Bu derste kullanılan öğretim yöntemlerini yeterli buluyorum.	153	3,75	1,22

Tablo 3 incelendiğinde Medya Okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin Medya Okuryazarlığı dersinin işleniş yöntemi boyutuna ilişkin toplamda en fazla katıldıkları ifadelerin sırasıyla “Öğretmenimizin dersi işleme biçimini beğeniyorum” (\bar{X} =4,13). “Bu derste kullanılan öğretim yöntemlerini yeterli buluyorum” (\bar{X} =3,75), “Bu derste kullanılan araç-gereci yeterli buluyorum” (\bar{X} =3,65), “Medyaya ilişkin sınıf içinde yapılan etkinlikleri yeterli buluyorum” (\bar{X} =3,52) maddeleri olduğu belirlenmiştir. En az katıldıkları ifadenin ise “Medya ile ilgili sınıf içi tartışmaları yeterli buluyorum” (\bar{X} = 3,42) olmuştur.

Medya Okuryazarlığı dersinin işleniş yöntemi boyutuna ilişkin madde ortalama puanları incelendiğinde; bu dersi alan öğrencilerin öğretmenin dersi işleme biçimini beğendiği, derste kullanılan araç-gereci, derste kullanılan öğretim yöntemlerini ve sınıf içi etkinlikleri yeterli bulduğu görülürken, sınıf içi tartışmaları yeterli bulmadığı görülmektedir.

4.1.1.3. Medya Okuryazarlığı Dersinin Algılanma Biçimi Boyutuna İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin Medya Okuryazarlığı dersinin algılanma biçimi boyutunda yer alan ifadelerine ilişkin ortalamalar Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4 Medya Okuryazarlığı dersinin algılanma biçimi boyutuna ilişkin Medya Okuryazarlığı dersini alanların madde ortalama puanları

<i>Md.</i>				
<i>No</i>	<i>Maddeler</i>	<i>N</i>	\bar{X}	<i>SS</i>
1.	<i>Bu dersi çok sıkıcı buluyorum.</i>	153	2,29	1,27
2.	<i>Bu dersin zorunlu olması gerektiğini düşünüyorum.</i>	153	3,18	1,3
3.	<i>Bu dersin en ilgi çekici özelliğinin, çok farklı etkinliklerle işlenmesi olduğunu düşünüyorum.</i>	153	3,67	1,15
4.	<i>Bu dersin her kademede verilmesi gerektiğini düşünüyorum.</i>	153	3,07	1,33
5.	<i>Bu dersi almayan arkadaşlarıma, bu dersi seçmelerini</i>	153	3,27	1,21

tavsiye ediyorum.

6.	<i>Bu dersin zevkli ve eğlenceli olduğunu düşünüyorum.</i>	153	3,25	1,22
7.	<i>Anne-babaların da medya-okuryazarlığı konusunda eğitilmesi gerektiğini düşünüyorum.</i>	153	3,89	1,24
8.	<i>Bu dersin gerekli olduğunu düşünüyorum.</i>	153	3,54	1,03
9.	<i>Bu dersin yararlı olduğunu düşünüyorum.</i>	153	3,54	0,96

Tablo 4 incelendiğinde Medya Okuryazarlığı dersinin algılanma biçimi boyutuna ilişkin toplamda en fazla katıldıkları ifadelerin sırasıyla “Anne-babaların da medya-okuryazarlığı konusunda eğitilmesi gerektiğini düşünüyorum” ($\bar{X}=3,89$), “Bu dersin en ilgi çekici özelliğinin, çok farklı etkinliklerle işlenmesi olduğunu düşünüyorum” ($\bar{X}=3,67$), “Bu dersin gerekli olduğunu düşünüyorum” ($\bar{X}=3,54$), “Bu dersin yararlı olduğunu düşünüyorum” ($\bar{X}=3,54$) maddeleri olduğu belirlenmiştir. En az katıldıkları ifadenin ise sırasıyla “Bu dersi çok sıkıcı buluyorum” ($\bar{X}=2,29$), “Bu dersin her kademedede verilmesi gerektiğini düşünüyorum” ($\bar{X}=3,07$), “Bu dersin zorunlu olması gerektiğini düşünüyorum” ($\bar{X}=3,18$), “Bu dersin zevkli ve eğlenceli olduğunu düşünüyorum” ($\bar{X}=3,25$) ve “Bu dersi almayan arkadaşlarıma, bu dersi seçmelerini tavsiye ediyorum” ($\bar{X}=3,27$) maddeleri olduğu belirlenmiştir.

Medya Okuryazarlığı dersinin algılanma biçimi boyutuna ilişkin madde ortalama puanları incelendiğinde; Medya Okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin anne ve babaların Medya Okuryazarlığı konusunda eğitilmeleri gerektiğini düşündükleri, bu dersin gerekli ve yararlı olduğunu düşünürken dersin zorunlu olmaması gerektiğini düşünüp dersi almayanlara bu dersi tavsiye etmedikleri, dersin en ilgi çekici özelliğinin çok farklı etkinliklerle işlenmesi olduğu düşünülürken bu dersi zevkli ve eğlenceli bulmadıkları tespit edilmiştir.

4.1.1.4. Medya Okuryazarlığı Dersinin Etkileri Boyutuna İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin Medya Okuryazarlığı dersinin etkileri boyutunda yer alan ifadelerine ilişkin ortalamalar Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5 Medya Okuryazarlığı dersinin etkileri boyutuna ilişkin Medya Okuryazarlığı dersini alanların madde ortalama puanları

Md.				
No	Maddeler	N	\bar{X}	SS
1.	<i>Bu dersi aldığmdan beri, ailemin televizyon izleme alışkanlığında değişme olduğunu gözliyorum.</i>	153	2,5	1,24
2.	<i>Bu dersten edindiğim bilgileri, bu dersi almayan arkadaşlarımla da paylaşıyorum.</i>	153	2,94	1,24
3.	<i>Medya Okuryazarlığı dersinde öğrendiklerimi ailemle de paylaşıyorum.</i>	153	2,76	1,25
4.	<i>Bu dersi aldıktan sonra, TV izleme alışkanlığımın değiştiiğini düşünüyorum.</i>	153	2,83	1,28
5.	<i>Medya Okuryazarlığı dersinin olaylara bakışımı değiştirdiğini düşünüyorum.</i>	153	3,1	1,14
6.	<i>Bu dersten edindiğim bilgilerin tüketim alışkanlığmda daha seçici davranmama yol açtığını düşünüyorum.</i>	153	2,71	1,26
7.	<i>Bu dersi aldığmdan beri, gözlem yeteneğimin daha da geliştiiğini fark ediyorum.</i>	153	3,14	1,2
8.	<i>Bu dersi aldığmdan beri, TV'deki programların seçiminde daha seçici davranıyorum.</i>	153	3,04	1,16
9.	<i>Bu dersi aldığmdan beri, medya araçlarını (TV, radyo, gazete, internet) değişik bir gözle inceliyorum.</i>	153	3,2	1,07
10.	<i>Bu dersi aldığmdan beri, medyada verilen mesajları daha eleştirel bir gözle inceliyorum.</i>	153	3,18	1,13
11.	<i>Bu dersten edindiğim bilgiler sayesinde daha iyi bir medya okuryazarı olduğumu düşünüyorum.</i>	153	3,37	1,11

Tablo 5 incelendiğinde Medya Okuryazarlığı dersinin etkileri boyutuna ilişkin toplamda en fazla katıldıkları ifadelerin sırasıyla “Bu dersten edindiğim bilgiler sayesinde daha iyi bir medya okuryazarı olduğumu düşünüyorum” ($\bar{X}=3,37$), “Bu dersi aldığmdan beri, medyada verilen mesajları daha eleştirel bir gözle inceliyorum” ($\bar{X}=3,18$), “Bu dersi aldığmdan beri, medya araçlarını (TV, radyo,

gazete, internet) değişik bir gözle inceliyorum” ($\bar{X}=3,2$), “Bu dersi aldığımdan beri, gözlem yeteneğimin daha da geliştiğini fark ediyorum” ($\bar{X}=3,14$), “Medya Okuryazarlığı dersinin olaylara bakışını değiştirdiğini düşünüyorum” ($\bar{X}=3,1$), “Bu dersi aldığımdan beri, TV’deki programların seçiminde daha seçici davranıyorum” ($\bar{X}=3,04$) maddeleri olduğu belirlenmiştir. En az katıldıkları ifadelerin ise sırasıyla Bu dersi aldığımdan beri, ailemin televizyon izleme alışkanlığında değişme olduğunu gözlüyorum ($\bar{X}=2,5$), “Bu dersten edindiğim bilgilerin tüketim alışkanlığında daha seçici davranmama yol açtığını düşünüyorum” ($\bar{X}=2,71$), “Medya Okuryazarlığı dersinde öğrendiklerimi ailemle de paylaşıyorum” ($\bar{X}=2,76$), “Bu dersi aldıktan sonra, TV izleme alışkanlığımın değiştiğini düşünüyorum” ($\bar{X}=2,83$) ve “Bu dersten edindiğim bilgileri, bu dersi almayan arkadaşlarımla da paylaşıyorum” ($\bar{X}=2,94$) maddeleri olduğu belirlenmiştir.

Medya Okuryazarlığı dersinin algılanma biçimi boyutuna ilişkin madde ortalama puanları incelendiğinde; dersi alan öğrencilerin Medya Okuryazarlığı dersi sayesinde daha iyi bir medya okuryazarı olduklarını, eleştirel ve seçici olduklarını, gözlem yeteneklerinin arttığını düşünürken öğrencilerin dersi aldıktan sonra televizyon izleme ve tüketim alışkanlıklarında herhangi bir değişim olmadığını düşündükleri, aileleriyle ve arkadaşlarıyla Medya Okuryazarlığı dersinde edindikleri bilgileri paylaşmaktan kaçındıkları görülmektedir.

4.1.2. Medya Okuryazarlığı Dersini Alan ve Almayan Öğrencilerin Medya Araçlarını Tercihlerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin medya araçlarını tercihlerine ilişkin ilişkin t testi sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6 Medya Okuryazarlığı Dersini Alan ve Almayan Öğrencilerin Medya Araçlarını Tercih Sırasının Sınıf Değişkenine İlişkin t Testi Sonuçları

Medya							
Araçları	Grup	N	\bar{X}	SS	t	Sd	P
Televizyon	8. Sınıf	153	4,046	0,71	-0,03	254	0,976

	7. Sınıf	103	4,049	0,784		
İnternet	8. Sınıf	153	4,745	0,674	2,45	0,015
	7. Sınıf	103	4,495	0,957		
Dergi	8. Sınıf	153	2,261	0,992	-2,945	0,004*
	7. Sınıf	103	2,651	1,1		
Gazete	8. Sınıf	153	2,092	0,846	-0,14	0,889
	7. Sınıf	103	2,107	0,874		
Radyo	8. Sınıf	153	1,366	0,841	0,538	0,591
	7. Sınıf	103	1,311	0,755		

(P<0.05)

Tablo 6'ya göre, Medya Okuryazarlığı dersini alan ve almayan öğrencilerin medya araçlarını tercih sıraları aynı olup sırasıyla internet, televizyon, dergi, gazete, radyodur. İnternet tercihinde dersi alanlar, dergi tercihinde ise dersi almayanlar lehine anlamsal fark tespit edilmiştir. (P<0.05).

4.2. NİTEL VERİLERE İLİŞKİN BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde nitel verilere ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

4.2.1. Yenilenen Lisans Programlarında Medya Okuryazarlığı Dersinin Durumuna İlişkin Bulgular

Medya Okuryazarlığı 2003 yılından itibaren üzerinde çalışmaların yapıldığı bir alandır. Lisans programlarında Medya Okuryazarlığı dersinin durumunu belirleyebilmek için 2018 yılında yenilenen 25 lisans programı incelenmiştir. 2018 yılına değin hazırlanan lisans programlarında Medya Okuryazarlığıyla ilgili herhangi bir dersin olmaması önemli bir eksikliği ortaya koymaktadır.

Medya Okuryazarlığının, incelenen 25 lisans programı içerisinde yalnızca Sosyal Bilgiler Öğretmenliğinin 7. yarıyıl dersleri içerisinde zorunlu olarak yer aldığı görülmüştür. Dersin içeriğinde; “*Medya Okuryazarlığı ve Eğitimi Televizyon, reklamlar, yazılı basın, internet vb. ortamlardaki mesajlara ulaşma, çözümlleme,*

değerlendirme ve iletme becerileri; yazılı, görsel, işitsel medyaya yönelik eleştirel bakış açısı için uygun öğretim becerilerine yönelik uygulama; Medya Okuryazarlığı programı, iletişime giriş; kitle iletişim araçları; medya ve medyanın toplumsal, kültürel ve ekonomik yaşam üzerindeki etkileri; ülkemizde televizyon yayıncılığı; internette bilgiye erişim; haber okuma, sohbet, e-posta, uzaktan eğitim, oyun gibi etkinlikleri uygulamalı olarak gerçekleştirme; medyayı eleştirel okuma ve propaganda teknikleri; aile ve medya; çocuk ve medya; televizyondaki uyarıcı simgelerin tanıtımı; dergi ve türlerini tanıma”(İK-6) bulunmaktadır.

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği dışındaki lisans programlarında Medya Okuryazarlığına genel kültür seçmeli dersleri ve alan eğitiminin seçmeli dersleri içerisinde yer verilmiştir. Genel kültür seçmeli Medya Okuryazarlığı dersinin içeriğinde; *“Bilgi okuryazarlığı; internet ve sosyal medyanın bilinçli kullanımı; sosyal medyanın bireyler üzerindeki etkileri; bilgi yayma ve yanılma gücü; haber yayma gücü; medya ve algı yönetimi; medya ve internete yönelik hukuki haklar ve sorumluluklar; telif hakkı; kişilik hakkı; bilgi gizliliği; gizlilik ihlali; medyada dil kullanımı; haberlerin değeri ve nitelik analizi; popüler kültür; medyada kadın ve erkek rolleri; tüketim kültürü ve reklamlar; medyada stereotipleştirme”*(İK-6) bulunmaktadır.

Alan eğitiminin seçmeli dersleri içerisinde yer verilen Medya Okuryazarlığı dersinin konuları arasında *“Medya ve Medya Okuryazarlığı kavram alanı, bilgi toplumu ve Medya Okuryazarlığı; medya araçları, (televizyon, gazete, dergi, internet, sosyal medya vb.); eleştirel okuma, eleştirel dinleme ve izleme; mesajların değerlendirilmesi ve çözümlenmesi; TV reklamları, gazete haberleri, TV programları, web içerikleri vb. medya ürünlerinin incelenmesi”* (İK-6) yer almaktadır.

Özel Eğitim Öğretmenliği programında ise meslek bilgisi seçmeli dersleri arasında “Eğitim Antropolojisi” dersi içerisinde *“medya, kitle iletişim araçları, popüler kültür ve eğitim; küreselleşme, kültürel etkileşim, kültürel okuryazarlık ve eğitim”* (İK-6) konularına yer verilmektedir.

2018 yılında yenilenen 25 lisans programı içerisinde %4'lük payla yalnızca Sosyal Bilgiler Öğretmenliği branşında “Medya Okuryazarlığı ve Eğitimi” dersine zorunlu olarak yer verilirken 25 lisans programının %96'sında da seçmeli olarak

“Medya Okuryazarlığı” dersine yer verilmiştir. 2018 yılında lisans programlarında yapılan bu yenilik çağın ihtiyaçlarının giderildiğini göstermektedir.

4.2.2. Türkçe ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlığı Görüşlerine İlişkin Bulgular

Bu başlık altında, Türkçe ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlığına ilişkin görüşlerine dair bulgular incelenmiştir.

4.2.2.1. Türkçe ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Fakülte'deki Medya Okuryazarlığı Eğitimlerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının fakülte'deki Medya Okuryazarlığı eğitimlerine ilişkin bulgular Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7 Türkçe ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Fakülte'deki Medya Okuryazarlığı Eğitimine İlişkin Görüşler

Görüşler	f		
	TÖA	SBÖA	TOPLAM
Ders almadık	15	15	30

TÖA: Türkçe öğretmen adayları **SBÖA:** Sosyal Bilgiler öğretmen adayları

Tablo 7’de görüldüğü gibi, Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarına fakülte'de Medya Okuryazarlığına dair herhangi bir eğitim alıp almadıkları, aldılar ise bu eğitimi yeterli bulup bulmadıkları sorulmuştur. Görüş bildiren 30 öğretmen adayının tamamı Medya Okuryazarlığı dersi almadığını söylemiştir. 15 Sosyal Bilgiler öğretmen adayının 11’i “İnsan Hakları ve İletişim” adı altında Medya Okuryazarlığına dair bilgilere değinildiğini söylemiş bunu söyleyenlerin 9’u ise verilen bu eğitimi yeterli bulmamış 1’i ise verilen eğitimi yeterli bulduğunu dile getirmiştir. Aşağıda, katılımcıların bu ifadelerinden bir kısmına yer verilmiştir:

“İnsan ilişkileri ve iletişim” adlı bir ders aldık ancak Medya Okuryazarlığı konusunda yeterli değildi (SBÖA9).”

“İnsan ilişkileri ve iletişim” adlı bir ders aldık. Medya Okuryazarlığı başlığı altında bir eğitim almadık. Aldığımız bu eğitimi de Medya Okuryazarlığı için yeterli görmüyorum (SBÖA10).”

“Fakültede “İnsan ilişkileri ve İletişim” adı altında Medya Okuryazarlığına ilişkin bir ders aldım. Verilen bu dersi yeterli buluyorum (SBÖA6).”

İnsan Hakları ve İletişim dersi adı altında verilen eğitimi yeterli bulmayan öğretmen adayları Medya Okuryazarlığı konusunun daha detaylı olarak ve temelden itibaren öğrencilere verilmesi gerektiğini söylemiştir. Aşağıda, katılımcıların bu ifadelerinden bir kısmına yer verilmiştir:

“İnsan ilişkileri ve iletişim” dersi adı altında Medya Okuryazarlığı konusuna değindik ancak bu eğitimi yeterli bulmuyorum. Medya Okuryazarlığı başlığı altında daha geniş kapsamlı olarak bu konuya değinilmeli (SBÖA8).”

“Birebir Medya Okuryazarlığı değil ancak iletişim dersi adı altında bir ders aldık. Bu dersin içerisinde Medya Okuryazarlığı diye bir alt başlık vardı. Aldığımız bu eğitimi de yeterli bulmuyorum. Çekirdekten konular ele alınsaydı en ince ayrıntısına kadar medya işlenseydi yeterli olabilirdi (SBÖA11).”

“İnsan ilişkileri ve iletişim” adlı bir ders aldık. Medya Okuryazarlığına bu dersin içerisinde değindik. Bu ders Medya Okuryazarlığı için yeterli değil bu konunun daha detaylı olarak incelenmesi gerekiyor (SBÖA12).”

15 Türkçe öğretmen adayının 2’si “Sinema ve Edebiyat” dersinde medyaya ilişkin bazı bilgilere değinildiğini bu sayede medyaya dair fikre ve bilgiye sahip olduklarını bu eğitimi Medya Okuryazarlığı kapsamında yeterli bulmadıklarını 1 Türkçe öğretmen adayı 2015 Türkçe Öğretim Programını incelediklerinde Medya Okuryazarlığı konusuna değindiklerini söylemektedir. Aşağıda, katılımcıların bu ifadelerinden bir kısmına yer verilmiştir:

“Sinema ve Edebiyat” diye bir ders aldık lisans eğitiminde. Medyaya ilişkin bazı bilgilere o derste değindiğimizi söyleyebilirim ancak yeterli bulmuyorum (TÖA11).”

“Sinema ve Edebiyat” adlı bir dersi seçmeli olarak aldık. Yarım dönemlik bir dersti. Bu dersle Medya Okuryazarlığına dair bir fikre ve bilgiye sahip olduk ancak bu eğitim yeterlidir diyemem (TÖA25).”

“Maalesef almadık. Sadece 2015 Türkçe öğretim programını inceledim. Kısaca değindik (TÖA28).”

Öğretmen adaylarının yukarıdaki ifadeleri incelendiğinde; lisans eğitiminde öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlığına ilişkin herhangi bir eğitim almadığı başka dersler içinde Medya Okuryazarlığına ilişkin konulara değindikleri ancak bu eğitimi Medya Okuryazarlığı konusunda yeterli bulmadıkları görülmüştür.

4.2.2.2. Türkçe ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Medya Okuryazarlığı Dersinin Lisans Programlarında Verilmesine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarına Medya Okuryazarlığı dersinin lisans programlarında verilmesine ilişkin bulgular Tablo 8’de verilmiştir

Tablo 8 Türkçe ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Medya Okuryazarlığı Dersinin Lisans Programlarında Verilmesine İlişkin Görüşler

Görüşler	f		
	TÖA	SBÖA	TOPLAM
Ayrı verilmeli	11	12	23
Seçmeli verilmeli	2	1	3
Görüş bildirmedir	2	2	4
Toplam	15	15	30

TÖA: Türkçe öğretmen adayları **SBÖA:** Sosyal Bilgiler öğretmen adayları

Tablo 8’de görüldüğü gibi, Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarına Medya Okuryazarlığı dersinin lisans programlarında ayrı bir ders olarak verilmesi gerektiğini düşünüp düşünmedikleri ve mevcut fikirlerinin nedenleri sorulmuştur. Görüş bildiren 30 öğretmen adayının 23’ü lisans programlarında Medya Okuryazarlığı dersinin ayrı olarak 3’ü de seçmeli olarak verilmesi gerektiğini dile getirmiştir. 4 öğretmen adayı da konuyla ilgili görüş bildirmemiştir. Aşağıda, katılımcıların bu ifadelerinden bir kısmına yer verilmiştir:

“Kesinlikle lisans programlarında Medya Okuryazarlığı dersi diğer derslerden ayrı verilmeli (SBÖA2).”

“Tabi ki verilmeli hatta temel eğitimden itibaren Medya Okuryazarlığı dersi verilmeye başlanmalı (SBÖA4).”

“Günümüzde her türlü bilgiye medya ortamından ulaştığımız için bu konuda kesinlikle bir eğitim olmalı. Eğitimin zorunlu olmasına gerek yok ancak seçmeli de olsa muhakkak bireylere Medya Okuryazarlığı eğitimi verilmeli (TÖA17).”

Medya Okuryazarlığı dersinin lisans programlarında ayrı bir ders olarak verilmesi gerektiğini düşünen öğretmen adaylarının 3’ü bu gerekliliği teknolojik gelişmelere bağlayarak çağın gerektirdiği bir durum olduğunu söylemektedir. Aşağıda, katılımcıların bu ifadelerinden bir kısmına yer verilmiştir:

“Teknoloji çağında yaşıyoruz ve öğretmen adaylarının bu dersi kesinlikle alması gerektiğini düşünüyorum (SBÖA12).”

“Teknoloji çağındayız. Çağımızdan haberdar olabilmemiz için Medya Okuryazarlığı dersi lisans programlarında ayrı bir ders olarak verilmeli (TÖA19).”

“Teknoloji çağında olduğumuz için Medya Okuryazarlığı dersinin lisan programlarında verilmesini gerekli görüyorum (TÖA26).”

Görüş bildiren 8 öğretmen adayı, medya araçlarının çokluğu, medya araçlarıyla sürekli iç içe olma, medya ortamlarında verilen bilgilerin çarpıtılması ya da bilgilerin olduğundan farklı şekilde ileri sürülmesi, kirli bir medya ortamına sahip olunması, her türlü bilgiye medya ortamından ulaşılması, medya yoluyla verilen mesajlara çok fazla maruz kalmanın, medya araçlarıyla ulaştırılan mesajları sorgulamadan kabullenmenin sonucunda çıkabilecek sorunları önlemek için Medya Okuryazarlığı dersinin lisans programlarında verilmesini gerekli görmüştür. Aşağıda, katılımcıların bu ifadelerinden bir kısmına yer verilmiştir:

“Sürekli medya araçlarıyla iç içe olduğumuz için lisans programlarında Medya Okuryazarlığı dersi verilmeli (SBÖA3).”

“Ayrı bir ders olarak verilmesi gerekiyor. Çünkü kirli bir medya ortamına sahibiz. İyi-kötü ayrımını yapabilme yeterliliğine sahip olabilmek için bu dersin lisana eğitiminde alınması gerekmektedir (SBÖA5).”

“İnsanlar sorgulamadan pek çok şeyi kabullenmekte. Bu ders insanlara sorgulamayı ve eleştirmeyi öğreteceği için lisans programlarında ayrı bir ders olarak verilmeli (SBÖA6).”

“Lisans programlarında ayrı bir ders olarak okutulmalı. Günümüzde gelişen teknolojiyle birlikte insanlar pek çok mesaja maruz kalmakta ve bu mesajlardan etkilenmekte medya araçlarından gelen bu mesajları algılayabilmek için lisansta bu dersi gerekli görüyorum (SBÖA8).”

“Gündemi daha iyi yorumlayabilmek için lisansta Medya Okuryazarlığı dersi verilmeli (SBÖA9).”

“Sosyal bilgiler öğretmeni olduğumuz için küçük yaş gruplarına hitap ediyoruz. Onları daha bilinçli yetiştirmek için daha bilinçli ve bilgili olmamız gerektiğini düşünüyorum bu nedenle lisans programlarında verilmeli (SBÖA13).”

Görüşü alınan öğretmen adaylarının 3’ü lisans eğitiminde Medya Okuryazarlığı dersini aldıklarında bu dersi alan kişilerin medya araçlarının vermiş olduğu bilgiler içerisinden iyi ve kötü olan bilgiyi ayırtılabileceği; sorgulama, eleştirme, inceleme becerilerinin gelişeceği, gündemi takip edebilmenin ve gündemi daha iyi yorumlamanın yanında olaylar üzerinde düşünme becerilerinin gelişeceği görüşlerini ileri sürmektedir. Aşağıda, katılımcıların bu ifadelerinden bir kısmına yer verilmiştir:

“İyi-kötü ayrımını yapabilme yeterliliğine sahip olabilmek için bu dersin lisana eğitiminde alınması gerekmektedir (SBÖA5).”

“Lisansta ayrı bir ders olarak verilmeli çünkü bir öğretmen, medyayı kendi süzgecinden geçirerek doğru bir şekilde algılayabilir duruma gelmelidir (SBÖA10).”

“Lisans programlarında sadece Türkçe eğitimi alanlara değil de tüm bölümlerin öğrencilerine Medya Okuryazarlığı eğitimi verilmeli. Çünkü okunan, görülen, duyulan bilgiyi eleştirme, inceleme, sorgulama becerisinin gelişimine fayda sağlayacağını düşünüyorum (TÖA18).”

Yukarıdaki öğretmen adayı görüşleri incelendiğinde; öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlığı dersini lisans programlarında verilmesi gerektiğini düşündükleri bunu da sürekli medya araçlarıyla iç içe olmaya bağladıkları görülmektedir.

4.2.2.3. Türkçe ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarı Öğretmen Yetiştirilmesine İlişkin Görüşlerini Bildiren Bulgular

Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının medya okuryazarı öğretmen yetiştirilmesine ilişkin görüşleri Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9 *Türkçe ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarı Öğretmen Yetiştirilmesine İlişkin Görüşler*

Görüşler	f		
	TÖA	SBÖA	Toplam
Yetiştirilmeli	9	12	21
Gerek yok	2	3	5
Kararsızlar	2	-	2
Görüş bildirmeyen	2	-	2
Toplam	15	15	30

TÖA: Türkçe öğretmen adayları **SBÖA:** Sosyal Bilgiler öğretmen adayları

Tablo 9’da görüldüğü gibi, Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarına Medya Okuryazarlığı dersi için medya okuryazarı öğretmenler yetiştirilmeli mi? Bu ders hangi dalın öğretmeni tarafından verileceği ve öğretmenin hangi yeterliliklere sahip olması gerektiği sorulmuştur. Görüşüne başvurulmuş 30 öğretmen adayının 21’i Medya Okuryazarlığı alanında kesinlikle uzman öğreticilerin yetiştirilmesi gerektiğini söylemiştir. Medya okuryazarı öğretmenlerin yetiştirilmesi gerektiğini söyleyenlerin 12’si Sosyal Bilgiler 9’u Türkçe öğretmen adayıdır. Görüş bildirenlerin 5’i uzman öğreticiye gerek olmadığını, 2 Türkçe öğretmen adayını da kararsız olarak uzman öğreticinin olabileceğini dile getirmiştir. Aşağıda, katılımcıların bu ifadelerinden bir kısmına yer verilmiştir:

“Kesinlikle medya okuryazarı öğretmenler yetiştirilmeli çünkü ustalık gerektiren bir alan bu (TÖA20).”

“Olabilir de olmayabilir de. Derse ilişkin bilgiye sahip olmadığım için net yanıtlar veremiyorum. Medyayla ilgili bölümlerden mezun kişiler veya medya okuryazarı öğretmenler vermeli (SBÖA14).”

“Olabilir ancak ayrı bir öğretmen yetiştirilebileceğini düşünmüyorum (TÖA17).”

Medya okuryazarı öğretmenlerin yetiştirilmesi gerektiğini düşünen öğretmen adaylarının bir kısmı görüşlerine gerekçe olarak medyanın günümüzde kitleleri peşinden sürükleyebilen bir güce sahip olduğunu ve bu gücün olumsuz etkilerine karşı koyma yolunun eğitim olduğunu söyleyerek Medya Okuryazarlığı dersini lisans programlarında gerekli gördüklerini ifade etmektedir. Aşağıda, katılımcıların bu ifadelerinden bir kısmına yer verilmiştir:

“Medya günümüzde kitleleri peşinden sürükleyebilen büyük bir güç durumunda bu güce karşı bir direnç oluşturmanın yolu eğitimidir. Bu nedenle medya okuryazarı öğretmenler yetiştirilmeli (SBÖA7).”

Yukarıdaki öğretmen adayı görüşleri incelendiğinde; öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlığı dersini verecek medya okuryazarı öğretmenlerin yetiştirilmesinin gerektiği düşünüldükleri görülmektedir.

Medya Okuryazarlığı dersini hangi branş öğretmenin vermesi gerektiğine ilişkin bulgular Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10 Medya Okuryazarlığı Dersinin Hangi Branşın Öğretmeni Tarafından Verilmesi Gerektiğine Dair Görüşler

Görüşler	f		
	TÖA	SBÖA	Toplam
Türkçe öğretmeni	10	2	12
Sosyal Bilgiler öğretmeni	-	2	2
Diğer branş öğretmenleri	5	9	14
Medya Okuryazarlığı öğretmenleri	-	2	2
Toplam	15	15	30

TÖA: Türkçe öğretmen adayları **SBÖA:** Sosyal Bilgiler öğretmen adayları

Tablo 10’da görüldüğü gibi, Medya Okuryazarlığı dersini ortaokullarda hangi branşın öğretmenin vermesi gerektiğine dair görüş bildiren öğretmen adayının 12’si Türkçe öğretmenlerinin 2’si sosyal bilgiler öğretmenlerinin 14’ü ise bu alanda eğitilmiş diğer branş öğretmenlerinin Medya Okuryazarlığı dersini verebileceğini dile getirirken, 2 öğretmen adayı da Medya Okuryazarlığı öğretmenlerinin dersi vermesi

gerektiği söylemiştir. Aşağıda, katılımcıların bu ifadelerinden bir kısmına yer verilmiştir:

“Türkçe, sınıf ve rehberlik öğretmenleri Medya Okuryazarlığı derslerini verebilir (SBÖA9).”

“Kendisini bu alanda yetiştirmiş kişiler ve Türkçe öğretmenleri Medya Okuryazarlığı dersini verebilir (SBÖA12).”

“Sosyal Bilgiler öğretmeni bu dersi verebilir (SBÖA15).”

“Türkçe öğretmenleri tarafından verilebilir (TÖA20).”

“Ortaokullarda Medya Okuryazarlığı dersini Türkçe öğretmenleri verirse dersin daha verimli olacağını düşünüyorum (TÖA26).”

Yukarıdaki öğretmen adayı görüşleri incelendiğinde; öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlığı dersini Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yanında farklı branşın öğretmenlerinin de verebileceğini düşündükleri görülmektedir.

Medya Okuryazarlığı dersini veren öğretmenlerin sahip olması gereken yeterliliklere ilişkin bilgiler tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11 Medya Okuryazarlığı Dersini Veren Öğretmenin Hangi Yeterliliklere Sahip Olması Gerektiğine Dair Görüşler

Görüşler	f		
	TÖA	SBÖA	Toplam
Analiz, sentez, değerlendirme, problem çözme, sorgulama, eleştiri	3	3	6
Alan bilgisi	4	3	7
İletişim becerisi	2	2	4
Tarafsız bakış açısı	-	4	4
Gündem takibi yapan	1	1	2
Teknoloji bilgisi	3	-	3
Görüş bildirmedi	2	2	4
Toplam	15	15	30

TÖA: Türkçe öğretmen adayları **SBÖA:** Sosyal Bilgiler öğretmen adayları

Tablo 11’de görüldüğü gibi, görüşü alınan öğretmen adaylarının 6’sı medya okuryazarı öğretmenlerin problem çözme, araştırma, analiz, değerlendirme,

sorgulama, eleştiri yapabilme becerilerine, 7’si Medya Okuryazarlığıyla ilgili alan bilgisine, 4’ü kolaylıkla iletişim kurabilme becerisine, 4’ü tarafsız olma becerisine, 2’si gündem takibi yapabilme becerisine, 3’ü de teknoloji bilgisine sahip kişiler olması gerektiğini söylerken 4 öğretmen adayı bu konuda görüş bildirmemiştir. Aşağıda, katılımcıların bu ifadelerinden bir kısmına yer verilmiştir:

“Dersi verecek olan öğretmenler öncelikle alan bilgisine sahip olmalıdır. Bununla birlikte problem çözme, analiz ve değerlendirme yapabilme yeterliliklerine de sahip olabilmeli (SBÖA1).”

“Dersi verecek olan öğretmen tarafsız bakış açısına sahip olmalı (SBÖA8).”

“Dersi verecek olan öğretmen eleştirel düşünebilen öngörülü kişiler olmalı (SBÖA11).”

“Medya Okuryazarlığı dersini veren kişiler iletişim becerisine sahip etkili iletişim kurabilen, bilgiyi empoze eden değil işlevsel olabilecek şekilde öğreten kişiler olmalı (SBÖA12).”

“Medya Okuryazarlığıyla ilgili alan bilgisine sahip olmalı (TÖA17).”

Yukarıdaki öğretmen adayı görüşleri incelendiğinde; öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlığı dersini verecek öğretmenlerin alan bilgisine, problem çözme, analiz ve değerlendirme yapabilme, eleştirel düşünebilme ve tarafsız bakış açısına sahip olması gerektiğini düşündükleri görülmektedir.

4.2.2.4. Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlığı Dersinin Seçmeli Ders Olarak Ortaokulda Okutulması Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlığı dersinin seçmeli olarak ortaokulda okutulmasına ilişkin görüşleri Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12 *Türkçe ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlığı Dersinin Seçmeli Ders Olarak Ortaokulda Okutulması Hakkındaki Görüşleri*

Görüşler	f		
	TÖA	SBÖA	Toplam
Olumludur	7	6	13

Amacını gerçekleştirememektedir	1	2	3
Daha erken verilmelidir	4	7	11
Dersin verildiğini bilmiyordum	3	-	3
Toplam	15	15	30

TÖA: Türkçe öğretmen adayları **SBÖA:** Sosyal Bilgiler öğretmen adayları

Tablo 12’de görüldüğü gibi, Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarına Medya Okuryazarlığı dersinin seçmeli ders olarak ortaokulda okutulması hakkındaki görüşleri sorulmuştur. Medya Okuryazarlığı dersinin ortaokullarda seçmeli olarak okutulmasıyla ilgili görüş bildiren öğretmen adaylarının 13’ü bu uygulamaya olumlu bakmaktadır. 30 öğretmen adayının 3’ü genel bağlamda Medya Okuryazarlığı dersinin boş bir ders olarak algılandığını, derste Medya Okuryazarlığına ilişkin konuların işlenmediğini, bu ders için ayrılan sürenin başka branş derslerinin tamamlayıcısı olarak kullanıldığını söyleyerek bu dersten fayda sağlanamadığını ve dersin amacını gerçekleştiremediğini ifade etmiştir. Görüş bildiren 11 öğretmen adayı ise Medya Okuryazarlığı dersinin daha erken yaşlardan itibaren verilmesi gerektiğini dile getirirken 3 Türkçe öğretmen adayı Medya Okuryazarlığı dersinin ortaokullarda verildiğinden haberi olmadığını ifade etmiştir. Aşağıda, katılımcıların bu ifadelerinden bir kısmına yer verilmiştir:

“Şu anda ortaokullarda seçmeli olarak veriliyor ancak staj yaptığım okulda sosyal bilgiler öğretmeni bu derse giriyor ancak hiçbir şekilde bu ders işlenmiyor. Ya sosyal bilgiler dersi işleniyor ya da başka bir etkinlik yapılıyor (SBÖA1).”

“Yararlı bir uyulama ancak etkili bir şekilde okullarda uygulandığını düşünmüyorum. Birçok öğretmen bu dersi işlemiyor bile kendi branş dersinin devamı niteliğinde bu dersi görerek dersi devam ettiriyor. Bu sebepten dolayı Medya Okuryazarlığı dersinden fayda sağlanamıyor (SBÖA15).”

“Ben de ortaokulda bu dersi aldım çok da verimli geçtiğini düşünmüyorum, formalite bir ders olduğunu düşünüyorum. Tabi hakkıyla bu dersi işleyen öğretmenler vardır illaki. Ancak genel bağlamda boş bir ders olarak algılandığını düşünüyorum. Derste başka etkinlikler yapılıyor ya da geçiştiriliyor (TÖA22).”

“Dersin seçmeli olarak uygulanması güzel bir uygulama. Öğrencilerin gelişim dönemlerini göz önünde bulundurduğumda bu dersin gerekli olduğunu da düşünüyorum (SBÖA3).”

“Faydalı bir uygulama olduğunu düşünüyorum (SBÖA9).”

“Ortaokullarda okutulmasını doğru buluyorum (SBÖA14).”

“Ortaokullarda staj yapmama rağmen okullarda bu dersin verildiğini bilmiyorum (TÖA17).”

Yukarıdaki öğretmen adayı görüşleri incelendiğinde; öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlığı dersinin seçmeli olarak ortaokullarda verilmesini yararlı bir uygulama olarak gördükleri ancak etkili bir şekilde okullarda dersin uygulanmadığını düşündükleri görülmektedir.

4.2.2.5. Öğretmen Adaylarına Göre Medya Okuryazarlığı Dersi Kapsamında Öğrencilerde Geliştirilmesi Gereken Tutum, Davranış ve Becerilere İlişkin Bulgular

Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarına göre Medya Okuryazarlığı dersi kapsamında öğrencilerde geliştirilmesi gereken tutum, davranış ve beceriler Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13 Öğretmen Adaylarına Göre Medya Okuryazarlığı Dersi Kapsamında Öğrencilerde Geliştirilmesi Gereken Tutum, Davranış ve Becerilere İlişkin Görüşler

Görüşler	f		
	TÖA	SBÖA	Toplam
Analiz, sentez, değerlendirme, eleştirme, araştırma becerisi	8	9	17
Seçici olma	5	3	8
Farklı görüşler (duyarlılık, hoşgörü, özgüven, teknolojik aletleri ve medya araçlarını kullanma becerisi.)	2	3	5
Toplam	15	15	30

TÖA: Türkçe öğretmen adayları **SBÖA:** Sosyal Bilgiler öğretmen adayları

Tablo 13’te görüldüğü gibi, Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarına Medya Okuryazarlığı dersi kapsamında öğrencilere yönelik hangi tutum, davranış ve

becerilerin geliştirilmesi gerektiği hakkındaki görüşleri sorulmuştur. Görüşüne başvurulmuş öğretmen adaylarının 17'si analiz, sentez, değerlendirme, araştırma, eleştirme, karşılaştırma gibi temel beceriler üzerinde toplanmıştır. Görüş bildiren 30 öğretmen adayının 8'i öğrencilerin medya tarafından sunulan bilgiler karşısında seçici davranma becerisi kazanmaları gerektiğini söylerken 5'i ise öğrencilerde geliştirilmesi gereken beceriler konusunda farklı görüşlere sahiptir. Yazılı, görsel, işitsel teknolojik aletleri faydalı kullanabilme, farklı görüşlere hoşgörülü olma, çevreye karşı duyarlı ve faydalı olma, özgüvenli olma, merak duyma, görsel hafızayı güçlendirme farklı görüşler arasındadır. Aşağıda, katılımcıların bu ifadelerinden bir kısmına yer verilmiştir:

“Öğrencilerin analiz yapabilme, çıkarımda bulunabilme, doğru ve yanlış ayırt edebilme, bilginin gerçekliğini sorgulayabilme ve değerlendirme yapabilme becerilerinin geliştirilmesi gerektiğini düşünüyorum (SBÖA1).”

“Öğrencilerin özgüven duygusu geliştirilmeli. Böylece öğrencilerin yanlış bulduğu bir olaya, duruma, bilgiye içinden geldiği gibi yorum ve eleştiri yapabilme becerisi geliştirilmiş olur (TÖA16).”

“Öğrencilerin görsel zekâları üst seviyeye çıkarılmaya çalışılmalı (TÖA19).”

“Düşünme becerisi geliştirilmeli. Kendi kültürüne örf ve âdetine aykırı olan bilgileri ayırt edebilmeli. Özgür düşünceye sahip olan ve bunu ifade edebilen bireyler olarak yetiştirilmeli (TÖA25).”

“Bu ders kapsamında öğrencilere öncelikle medyayı doğru, bilinçli kullanma, bilgiye ulaşmada güvenilir siteleri seçme, sosyal medyayı dikkatli kullanma, televizyon ve radyo gibi araçlarda faydalı programları tercih etme, güncel olayları takip etme ve doğru bilgi edinme konusunda yeterlilik kazandırılmalıdır (TÖA27).”

Yukarıdaki öğretmen aday görüşleri incelendiğinde; öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlığı dersiyle öğrencilerin analiz yapabilme, çıkarımda bulunabilme, doğru ve yanlış ayırt edebilme, bilginin gerçekliğini sorgulayabilme ve değerlendirme yapabilme, bilgiye ulaşmada güvenilir siteleri seçme, sosyal medyayı dikkatli kullanma, televizyon ve radyo gibi araçlarda faydalı programları tercih etme, güncel olayları takip etme becerilerinin geliştirilebileceğini düşündükleri görülmektedir.

4.2.3. Medya Okuryazarlığı Dersi Veren Öğretmenlerin Derse İlişkin Görüşlerini Belirten Bulgular

Bu başlık altında, araştırma yapılan ortaokullarda Medya Okuryazarlığı dersi veren öğretmenlerin görüşlerine yer verilmiştir.

4.2.3.1. Medya Okuryazarlığı Dersi Veren Öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı Dersinin Amaçları ve İçeriği Hakkındaki Bilgilerine İlişkin Bulgular

Medya Okuryazarlığı dersi veren öğretmenlere Medya Okuryazarlığı dersinin amaçları ve içeriği hakkındaki bilgileri sorulmuştur. Görüş bildiren öğretmenlerin 5'i Medya Okuryazarlığı dersinin amaç ve içeriğinin öğrencileri iyi bir medya okuryazarı olacak şekilde yetiştirmeye yönelik hedeflerden oluştuğunu ifade etmiştir. Aşağıda, katılımcıların bu ifadelerinden bir kısmına yer verilmiştir:

“Medya Okuryazarlığı dersinde öğrencileri günümüz teknolojisinden, basın ve iletişim hakkında bilgilendirmek, öğrencileri toplumda karar alma süreçlerine katılımlarını sağlamak gibi amaçlarının olduğunu biliyorum (Ö1).”

“Medya Okuryazarlığı dersini medyayı okuyabilmek ve yazabilmek olarak görüyorum (Ö2).”

“Dersin içeriğinin teknoloji eğitimiyle, medyanın nasıl kullanılması gerektiğiyle, medyayı kullanırken nelere dikkat edilmesi gerektiğiyle ilgili olduğunu, öğrencilere medyanın yararlı ve zararlı yanlarının öğretilmesi gerektiğini biliyorum (Ö3).”

“Bilinçli bir medya takipçisi olmak için nelere dikkat etmemiz gerektiğini öğrenebilmemiz ve eleştirel bir bakış açısına sahip olmak için Medya Okuryazarlığı dersi koyulmuştur programa. Medya da bize lazım olanı almamız için hangi kıstasları bilmemiz gerektiğine dair bilgi veren bir derstir (Ö4).”

“Medya Okuryazarlığı dersinin temel amacı öğrencilerin iyi bir medya izleyicisi ve okuryazarı olmasıdır. Medyanın bireye ulaştırdığı bilgileri okurun ya da dinleyicinin kendi beyin süzgecinden geçirmesi gerektiğini, bilgileri eleştirmesi

gerektiğini öğreten bir derstir. İçeriğinde ise medya araçlarını tanımak, iletişimi sağlamak, medya da edilgen değil de etkin hale gelmeyi amaçlayan konular yer almaktadır (Ö5).”

Yukarıdaki öğretmen görüşleri incelendiğinde; öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı dersinin içeriğinin teknoloji ve medyanın nasıl kullanılması gerektiğiyle, medyayı kullanırken nelere dikkat edilmesi gerektiğiyle ilgili olduğunu, öğrencilere medyanın yararlı ve zararlı yanlarını öğretici iletilerden oluştuğunu düşündüğü görülmektedir.

4.2.3.2. Medya Okuryazarlığı Dersi Veren Öğretmenlerine Göre Medya Okuryazarlığı Dersinin Gerekliliğine İlişkin Bulgular

Medya Okuryazarlığı Dersi Veren Öğretmenlere Medya Okuryazarlığı dersini gerekli görüp görmediklerine dair görüşlerinin nedenleri sorulmuştur. Ortaokullarda seçmeli olarak Medya Okuryazarlığı dersine giren ve görüş bildiren 6 öğretmenin tamamı Medya Okuryazarlığı dersini gerekli görmektedir. Görüş bildiren 6 öğretmenden 1'i seçmeli Medya Okuryazarlığı dersinin kendi okulunda ve diğer okullarda gerektiği gibi işlenmediğini düşünse de öğrencilerin medyanın zararlı etkilerinden korunabilmeleri için Medya Okuryazarlığı dersini gerekli gördüğünü söylemiştir. Aşağıda, katılımcıların bu ifadelerinden bir kısmına yer verilmiştir:

“Bazı konularda gerekli görüyorum(Ö1).”

“Evet Medya Okuryazarlığı dersini gerekli görüyorum (Ö2).”

“Kesinlikle her öğrencinin alması gereken bir derstir (Ö3).”

“Okulumuzda ve diğer okullarda her ne kadar gerektiği gibi işlenemese de Medya Okuryazarlığı dersini gerekli görüyorum (Ö4).”

“Günümüzde gerekli bir derstir (Ö5).”

“Kesinlikle bu dersi gerekli görüyorum (Ö6).”

Görüş bildiren 6 öğretmenden 1'i Medya Okuryazarlığı dersini ortaokullarda gerekli görmeyen yanında içinde bulunulan çağın çok hızlı ilerleyişini, bilgi olarak öğretmen ve velilerin çağın gerisinde kalmasını gerekçe göstererek Medya

Okuryazarlığı ders programının içerik olarak sürekli güncellenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Aşağıda, katılımcıların bu ifadelerinden bir kısmına yer verilmiştir:

“Bazı konularda gerekli görüyorum. Yazılı ve görsel medyanın çok fazla kanala sahip olmasından dolayı Medya Okuryazarlığı dersinin gerekli olduğunu düşündürüyor. Ancak teknoloji o kadar hızlı ilerliyor ki onu takip etmekte bizler, veliler geride kalıyoruz öğrenciler bu konuda bizleri geçebiliyor. Bundan dolayı Medya Okuryazarlığı program ve içerik olarak sürekli yenilenmesi ve güncellenmesi gereken bir derstir(Ö1).”

Medya Okuryazarlığı dersini veren ve bu dersi ortaokullar için gerekli gören 5 öğretmen teknoloji çağında olunması, kalitesiz tv programlarının yayınlanması gibi durumlardan kaynaklı olumsuz etkilerden öğrencilerin kendilerini koruyabilmeleri ve seçici davranabilmeleri için Medya Okuryazarlığı dersini gerekli gördüklerini söylemiştir. Aşağıda, katılımcıların bu ifadelerinden bir kısmına yer verilmiştir:

“Öğrenciler Medya Okuryazarlığıyla ilgili daha bilinçli olduklarında hayatlarını daha iyi idame ettirebileceklerini, toplumsal konulara daha iyi yönelebileceklerini düşünüyorum (Ö2).”

“Nedeni ise tv programlarıdır. Pek çoğu çöp olarak nitelendirilecek kadar kalitesiz. Bu programları seçerek izlemek çok önemli bu nedenle öğrenciler mutlaka Medya Okuryazarlığıyla ilgili bilgilendirilmeli (Ö3).”

“Öğrencilerin oyun hayatını dahi olumsuz yönde etkileyen medyanın zararlı yönlerinden korunmaları için Medya Okuryazarlığı dersiyle öğrenciler bilinçlendirilmeli (Ö4).”

“Nedeni de teknoloji çağında olmamız (Ö5).”

“Sorgulamadan kabullendiğimiz bilgiler bizi yanlışta götürüyor. Yanlışta düşmemek için Medya Okuryazarlığıyla ilgili bilgiye sahip olunmalı (Ö6).”

Yukarıdaki öğretmen görüşleri incelendiğinde; öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı dersini ortaokullarda verilmesi gereken bir ders olduğunu düşündükleri görülmektedir.

4.2.3.3. Medya Okuryazarlığı Dersi Veren Öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı Dersine Girerken Ne Tür Hazırlıklar Yaptıklarına ve Hangi Kaynaklardan Yararlandıklarına İlişkin Bulgular

Medya Okuryazarlığı dersi veren öğretmenlerin derse girerken yaptıkları hazırlıklara ilişkin bulgular Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14 *Medya Okuryazarlığı Dersi Veren Öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı Dersine Girerken Ne Tür Hazırlıklar Yaptıklarına ve Hangi Kaynaklardan Yararlandıklarına İlişkin Görüşler*

	f
Görüşler	Ö
Hazırlık yapmıyorum	4
Hazırlık yapıyorum	2
Toplam	6

Ö: Öğretmenler

Tablo 14’te görüldüğü gibi, Medya Okuryazarlığı dersi veren öğretmenlere Medya Okuryazarlığı dersine girmeden önce herhangi bir ön hazırlık yapıp yapmadıkları, bu dersin öğreticisi olarak hangi kaynaklardan yararlandıkları sorulmuştur. 6 öğretmenin 4’ü herhangi bir ön hazırlık yapmadığını söylerken 2’si Medya Okuryazarlığı dersi için gereken hazırlığı yaptığını söylemiştir. Herhangi bir ön hazırlık yapmadığını söyleyen 3 öğretmenin 2’si Medya Okuryazarlığı dersinin başka derslerin tamamlayıcısı olarak görüldüğünü ve o ders saatlerinde branş derslerinin işlendiği için Medya Okuryazarlığı dersine hazırlık yapmadıklarını dile getirmiştir. Aşağıda, katılımcıların bu ifadelerinden bir kısmına yer verilmiştir:

“Herhangi “bir ön hazırlık yapmıyorum. Derse girmeden önce hangi kazanımı vereceğimize bakıyorum (Ö1).”

“Medya Okuryazarlığı dersinde inkılap tarihi dersi yapıyoruz. Çünkü inkılap tarihinin ders saati yeterli olmuyor. Bu ders için çok fazla bir ön hazırlık yapmıyoruz. Güncel bilgilerimizden yola çıkarak ve kaldığımız yerden devam ederek derslerimizi işliyoruz (Ö2).”

“Her ders için gerekli hazırlık neyse onu yapıyorum (Ö3).”

“Medya Okuryazarlığı başka bir dersin tamamlayışı olarak görüldüğü için herhangi bir hazırlık yapmıyorum bu ders için. İnkılâp tarihi dersinin içerisinde Medya Okuryazarlığıyla ilgili temel kavramları vermeye çalışıyorum (Ö4).”

“Herhangi bir ön hazırlık yapmıyorum (Ö5).”

“Her derste olduğu gibi bu derse girerken de ön hazırlık yapıyorum. Dersin içeriğine uygun materyaller kullanmaya çalışıyorum (Ö6).”

Yukarıdaki öğretmen görüşleri incelendiğinde; öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı dersine girerken herhangi bir ön hazırlık yapmadığı, hazırlık yapanların da çoğunlukla etkileşimli tahtadan ve internetten yararlandığı görülmektedir.

4.2.3.4. Medya Okuryazarlığı Dersi Veren Öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı Dersi Adına Öneride Bulunabilecekleri Kaynaklara İlişkin Bulgular

Medya Okuryazarlığı dersi veren öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı dersi adına önerebilecekleri kaynaklara ilişkin bulgular Tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15 Medya Okuryazarlığı Dersi Veren Öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı Dersi Adına Öneride Bulunabilecekleri Kaynaklara İlişkin Görüşler

	f
Görüşler	Ö
Tavsiye yok	4
Ulusal yayınlar ve MEB'in tavsiye ettiği haber siteleri	2
Toplam	6

Ö: Öğretmenler

Tablo 15’te görüldüğü gibi, Medya Okuryazarlığı dersi veren öğretmenlere Medya Okuryazarlığı dersi için yazılı basından düzenli bir biçimde takip ettikleri ve ortaokul öğrencileri ile bu dersi veren öğretmenlere önerebilecekleri gazete, dergi vb. yayınlar olup olmadığı sorulmuştur. Görüş bildiren 6 öğretmenin 4’ü takip ettikleri bir yayın olmadığını söylerken 2 öğretmen, öğrencilere bilgi edinmek için ulaşabildikleri bütün ulusal gazeteleri, Milli Eğitim’in tavsiye ettiği haber sitelerini

ve tek bir yayına bağı kalmamalarını tavsiye etmiştir. Aşağıda, katılımcıların bu ifadelerinden bir kısmına yer verilmiştir:

“Takip ettiğim bir yayın yok. Düzenli olarak bir yayın takip etmediğim için öneride bulunamayacağım (Ö1).”

“bu dersle ilgili herhangi bir kaynağımız yok. Konularla ilgili dokümanları internetten indirip derslerde kullanıyoruz. Öğretmenlere ve öğrencilere önerebileceğim tek bir yayın ya da gazete yok. Onlara tavsiyem bir bilgiye pek çok yayın ve gazeteden ulaşmaya çalışınlar tek bir yayına bağı kalmalarını (Ö2).”

“Önerebileceğim herhangi bir yayın ya da kitap yok (Ö3).”

“Dersi sürekli olarak işlemediğimiz için tavsiye edebileceğim bir kaynak yok (Ö4).”

“Haber sitelerinin önerebilirim (Ö5).”

“Bulabildiğimiz ulusal bütün gazeteleri tavsiye ediyoruz. Bilim Çocuk dergisini çok fazla kullanıyoruz. Milli Eğitim’in tavsiye ettiği haber sitelerini kullanıyoruz ve öğrencilere tavsiye ediyoruz (Ö6).”

Yukarıdaki öğretmen görüşleri incelendiğinde; öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı dersi adına takip ettikleri herhangi bir yayın olmadığı, öğrencilere ve öğretmenlere haber sitelerini, ulusal gazete ve dergileri takip edebileceklerini tavsiye ettiği görülmektedir.

4.2.3.5. Medya Okuryazarlığı Dersi Veren Öğretmenlere Göre Medyanın Öğrenciler Üzerindeki Etkilerine İlişkin Bulgular

Medyanın Öğrenciler üzerindeki etkilerine ilişkin öğretmen görüşleri Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16 *Medya Okuryazarlığı Dersi Veren Öğretmenlere Göre Medyanın Öğrenciler Üzerindeki Etkilerine İlişkin Görüşleri*

	f
Görüşler	Ö
Olumsuz etkilemekte	3

Olumlu etkilemekte	1
Olumlu ve olumsuz etkilemekte	1
Etki gözlemlenemiyor	1
Toplam	6

Ö: Öğretmenler

Tablo 16’da görüldüğü gibi, Medya Okuryazarlığı dersi veren öğretmenlere yazılı ve görsel medyanın öğrencileri olumlu ve olumsuz yönleriyle nasıl etkilediğini sorulmuştur. Görüş bildiren 6 öğretmenin 3’ü medyanın taraf olması, belli bir görüşü dayatmaya çalışması, öğrencileri şiddette yöneltmesi ve ahlaki deformasyona neden olması gibi nedenlerden dolayı öğrencileri olumsuz yönde etkilediğini ifade etmiştir. Görüşüne başvuru alan 6 öğretmenin 1’i öğrencilerle yalnızca ders saati süresince birlikte olmaları gerekçesiyle yazılı ve görsel medyanın öğrenciler üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğunu gözlemleyemediklerini ifade ederken, öğretmenlerden 1’i yazılı ve görsel medyanın öğrencileri hem olumlu hem de olumsuz yönde etkilediğini, 1’i de sadece olumlu yönde etkilediğini dile getirmiştir. Aşağıda, katılımcıların bu ifadelerinden bir kısmına yer verilmiştir:

“Görsel ve yazılı medyanın büyük bir çoğunluğunun taraf olduğunu düşünüyorum bu yüzden öğrenciler ya da bireyler tek bir yayına bağlı kaldıklarında belli bir görüşü dayatmaya çalışan çevrelerin olumsuz etkileri altında kaldıklarını görüyorum (Ö2).”

“Bu konuda sadece öğrenciler açısından değil toplum açısından da büyük bir sorun var. İnternet ve sosyal medya öğrencilerimizi ders başarısı yönünden oldukça olumsuz etkiliyor. Bazı öğrenciler teknolojiyi sadece oyun aracı olarak görüyor. Araçları uygun olmayan şekilde kullanıyor (Ö4).”

“Öğrenciler daha çok medyanın olumsuz yanlarından etkileniyorlar. Şiddet ve ahlaki deformasyon öğrencilerde çok fazla görülüyor (Ö1).”

“Ancak medyanın öğrenciler üzerindeki olumlu ve olumsuz yanlarını gözleme imkânım yok. Öğrenciler medyanın olumlu ve olumsuz yanlarını ifade edebiliyorlar, görebiliyorlar fakat bu zarar ve faydaları ne kadar davranışlarına yansıtıyorlar onu gözleme imkânımız olmuyor. Bunun nedeni de ben onlarla sadece ders içerisinde birlikteyim. Ders dışındaki zamanlarda öğrencilerin ne kadar süre medyanın etkisi altında kaldıklarını gözlemleyemiyorum (Ö1).”

“Bilgisayar oyunları başında öğrenciler çok fazla zaman geçiriyor. Medya Okuryazarlığı dersini aldıktan sonra öğrenciler bilgisayar başında çok fazla zaman geçirmenin bu kadar zararlı olduğunu bilmediklerini söylemeye başladılar ve süreyi azaltmaya çalıştıklarını söylediler. Bu da Medya Okuryazarlığı dersinin öğrencileri olumlu etkilediğini göstermektedir (Ö3).”

“Medyayı şu anda hayatın ortasında olarak görüyorum. Medya insanları nasıl yönlendirmesi gerektiğini bilen hem tehlikeli hem de çok faydalı bir araç, bu nedenle öğrenciler üzerinde olumlu ve olumsuz yanlarını birlikte görebiliyoruz (Ö6).”

Yukarıdaki öğretmen görüşleri incelendiğinde; öğretmenlerin, medyanın öğrencileri çoğunlukla olumsuz yönde etkilediğini, öğrencilerin medyayı ve teknolojiyi sadece oyun aracı olarak gördüklerini düşündüğü görülmektedir.

4.2.3.6. Medya Okuryazarlığı Dersi Veren Öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı Dersiyle İlgili Eğitimlerine İlişkin Bulgular

Medya Okuryazarlığı dersi veren öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı dersiyle ilgili eğitimlerine ilişkin bulgular Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17 Medya Okuryazarlığı Dersi Veren Öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı Dersiyle İlgili Eğitimlerine İlişkin Görüşler

	f
Görüşler	Ö
Eğitim almadım	5
Seminere katıldım	1
Toplam	6

Ö: Öğretmenler

Tablo 17’de görüldüğü gibi, Medya Okuryazarlığı dersi veren öğretmenlere Medya Okuryazarlığı dersiyle ilgili herhangi bir eğitim alıp almadıkları, aldılar ise bu eğitimi nasıl değerlendirdikleri, bu dersi verecek olan öğretmenlerin alması gereken eğitim hakkındaki önerileri sorulmuştur. 6 öğretmenin 5’i Medya Okuryazarlığına ilişkin eğitim almadığını söylerken, 1 öğretmen Medya

Okuryazarlığıyla ilgili birkaç günlük seminere katıldığını ve bu semineri faydalı bulmadığını söylemiştir. Aşağıda, katılımcıların bu ifadelerinden bir kısmına yer verilmiştir:

“Medya Okuryazarlığıyla ilgili herhangi bir eğitim almadım (Ö1).”

“Medya Okuryazarlığıyla ilgili herhangi bir eğitim almadım (Ö2).”

“Herhangi bir eğitim almadım (Ö3).”

“bu konuyla ilgili bir eğitim almadım birkaç günlük seminere gittim ve çok da faydalı olduğunu düşünmüyorum (Ö4).”

“Herhangi bir eğitim almadım (Ö5).”

Medya Okuryazarlığı dersi verecek olan öğretmenlerin alması gereken eğitim hakkındaki görüşler Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18 Medya Okuryazarlığı Dersi Verecek Olan Öğretmenlerin Alması Gereken Eğitim Hakkındaki Görüşler

	f
Görüşler	Ö
Kısa süreli seminerler verilmeli	2
Uzun süreli ve uygulamalı eğitim verilmeli	4
Toplam	6

Ö: Öğretmenler

Tablo 18’de görüldüğü gibi, Medya Okuryazarlığı dersi veren 6 öğretmenin 2’si Medya Okuryazarlığı dersi verecek öğretmenlere kısa süreli seminerlerle eğitim verilmesi gerektiğini bu eğitimin de sıkıştırılmış olarak değil zamana yayılarak verilmesi gerektiğini söylerken 4’ü de öğretmenlere uzun süreli ve uygulamalı eğitim verilmesi gerektiğini dile getirmiştir. Aşağıda, katılımcıların bu ifadelerinden bir kısmına yer verilmiştir:

“Bu dersi verecek olan öğretmenlerin uzun süreli ve uygulamalı bir eğitim alması gerektiğini düşünüyorum. Bu eğitim uzaktan eğitimle de verilebilir. Eğitim her gün peş peşe değil de aralıklı olarak haftada bir saat ya da on günde iki saat şeklinde verilebilir. Sıkıştırılmış bir eğitim yerine zamana yayılmış bir eğitim verilmeli (Ö1).”

“Ancak bu ders için kısa seminerler şeklinde öğretmenlere bir eğitim verilebilir. Bunun faydalı olacağını düşünüyorum (Ö2).”

“Üniversite eğitimimde alanla ilişkili dersler aldım ve MEB’ in uzaktan eğitim yoluyla açmış olduğu kursa katıldım. Daha fazla eğitime ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum. Medya Okuryazarlığı dersi seçmeli yerine zorunlu bir ders olarak verilmeli çünkü günün yirmi dört saati medyayla ve medya araçlarıyla iç içeyiz. Bu dersi verecek olan öğretmenlerin de mutlaka bir hizmet içi eğitime tabi tutulması gerektiğini düşünüyorum (Ö6).”

Yukarıdaki öğretmen görüşleri incelendiğinde; öğretmenlerin, Medya Okuryazarlığıyla ilgili herhangi bir eğitim almadığı, Medya Okuryazarlığı dersi verecek öğretmenlerin uzun süreli ve uygulamalı bir eğitim alması gerektiğini düşündükleri görülmektedir.

4.2.3.7. Medya Okuryazarlığı Dersi Veren Öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı’nı Değerlendirmelerine İlişkin Bulgular

Medya Okuryazarlığı dersi veren öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı Öğretim Programı’na ilişkin görüşleri Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19 Medya Okuryazarlığı Dersi Veren Öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı’nı Değerlendirmelerine İlişkin Görüşler

	f
Görüşler	Ö
Süre yeterli	2
Program uygulamada yetersiz	4
Toplam	6

Ö: Öğretmenler

Tablo 19’da görüldüğü gibi, Medya Okuryazarlığı dersi veren öğretmenlerden Medya Okuryazarlığı dersi için hazırlanmış olan programı içerik, amaç, kapsam, ders için ayrılan süre bakımından değerlendirmeleri istenmiştir. Görüş bildiren 6 öğretmenin 2’si Medya Okuryazarlığı dersi için ayrılan süreyi yeterli bulurken 4’ü ise programı uygulama safhasında yetersiz bulduğunu dile getirmiştir. Aşağıda, katılımcıların bu ifadelerinden bir kısmına yer verilmiştir:

“Medya Okuryazarlığı dersi için iki saat yeterli bir süredir (Ö2).”

“Medya Okuryazarlığı dersi için seksen dakikalık ders saati yeterlidir (Ö3).”

“Dersin süresi yeterli (Ö5).”

Görüş bildiren 6 öğretmenin 4’ü Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programına ve dersin işlenişine yönelik Medya Okuryazarlığı dersinde zaman zaman inkılâp dersinin işlenmesi, Medya Okuryazarlığı dersinin gerektiği gibi işlenememesi, Medya Okuryazarlığı dersinin ülkemizde uygulaması hususunda sıkıntıların olması, zaman içerisinde Medya Okuryazarlığı programının içerik olarak güncellenmesine ihtiyaç duyulması, mevcut programın uygulama safhasında yeterli olunmaması gibi eksiklikleri de dile getirmiştir. Aşağıda, katılımcıların bu ifadelerinden bir kısmına yer verilmiştir:

“Biz Medya Okuryazarlığı dersinde zaman zaman inkılâp dersi işliyoruz ancak isteğimiz Medya Okuryazarlığı dersinin en verimli şekilde işlenmesidir. Dersin içeriğine baktığımızda faydalı kazanımların olduğunu görüyoruz fakat gerektiği gibi Medya Okuryazarlığı dersini işleyemiyoruz (Ö2).”

“Medya Okuryazarlığı dersi ayrılan süre, amaç, kapsam bakımından yani teori de iyi hazırlanmış bir ders ancak bizim ülke olarak uygulamada sıkıntılarımız var. Gerektiği gibi bu dersi işleyemiyoruz (Ö4).”

“Zaman içerisinde programın içerik olarak güncellenmesi gerektiğini düşünüyorum (Ö5).”

“Medya Okuryazarlığı dersi plan, program ve içerik açısından gayet güzel hazırlanmış ancak uygulama safhasında eksikliğin çok fazla olduğunu düşünüyorum (Ö6).”

Yukarıdaki öğretmen görüşleri incelendiğinde; öğretmenlerin, Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programını uygulama safhasında yetersiz buldukları görülmektedir.

4.2.3.8. Medya Okuryazarlığı Dersi Veren Öğretmenlere Göre Dersi Alan Öğrencilerin Tutumlarında Meydana Gelen Değişimlere İlişkin Bulgular

Medya Okuryazarlığı dersi veren öğretmenlere göre dersi alan öğrencilerin tutumlarında meydana gelen değişimler Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20 *Medya Okuryazarlığı Dersi Veren Öğretmenlere Göre Dersi Alan Öğrencilerin Tutumlarında Meydana Gelen Değişimlere İlişkin Görüşler*

	f
Görüşler	Ö
Değişim meydana geldi	4
Değişimleri gözlemleyemiyoruz	2

Ö: Öğretmenler

Tablo 20’de görüldüğü gibi, Medya Okuryazarlığı dersi veren öğretmenlere Medya Okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin medya araçlarıyla ilgili tutum ve tercihlerinde değişimler meydana gelip gelmediği, bu durumla ilgili gözlemlerinin neler olduğu sorulmuştur. Görüş bildiren 6 öğretmenin 4’ü Medya Okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin medya araçları, olaylar, televizyon programları karşısındaki tutum ve davranışlarında daha seçici olma, eleştirel yaklaşma, sorgulayıcı ve araştırmacı davranma gibi değişimlerin olduğunu ifade etmiştir. Öğretmenlerin 2’si ise öğrencilerin medya araçlarına karşı tutum ve davranışlarında değişim olup olmadığını okul ve ders dışındaki gündelik hayatlarını kapsayan zamanlarda gözlemleyemediklerini, gözlem yapabildikleri kadarıyla eğitim seviyesi yüksek aile çocuklarının medya araçlarını kullanma konusunda daha kontrollü olduklarını ve olumsuz davranışlardan uzak durduklarını dile getirmiştir. Aşağıda, katılımcıların bu ifadelerinden bir kısmına yer verilmiştir:

“Evet bu dersi alan öğrencilerin olaylara daha bilinçli yaklaştığını görebiliyorum (Ö2).”

“Medya Okuryazarlığı dersini aldıktan sonra öğrenciler her şeyi izlememeye başladılar. Artık programları seçerek izliyorlar. Yayınlar hakkında eleştiri yapabilmeye başladılar (Ö3).”

“Medyanın daha dikkatli kullanılması gerektiğine dair bilgi sahibi oluyor öğrenciler (Ö4).”

“Öğrenciler artık okudukları duydukları bilgileri sorguluyor, verilen bilgilerde bir eksiklik ya da fazlalık sezdiklerinde araştırma yoluna gidiyorlar (Ö6).”

“Dersi alan öğrenciyi sadece derste görebiliyorum der aralarında ve okul dışındaki zamanlarda öğrencileri göremiyorum. Bu nedenle medyanın öğrenciler üzerindeki etkilerini gözlemleyemiyorum. Eğitim düzeyi yüksek ailelerin çocuklarının

daha kontrollü olduklarını ve olumsuz davranışlardan uzak durduklarını gözlemlediğimi söyleyebilirim (Ö1).”

“Öğrencilerin konuşmalarından, davranışlarından ve sınıf içerisinde yapmış oldukları eleştirilerden olumlu yönden etkilendiklerini gözlemleyebiliyoruz. Gündelik hayatlarında ne kadar etkili oldu onu gözlemleyemiyoruz (Ö5).”

Yukarıdaki öğretmen görüşleri incelendiğinde; öğretmenlerin, Medya Okuryazarlığı dersi alan öğrencilerin tutumlarında okudukları duydukları bilgileri sorgulama, öğrencilerin olaylara daha bilinçli yaklaşma, programları seçerek izleme gibi değişimleri gözlemledikleri anlaşılmaktadır.

Medya Okuryazarlığı dersini verecek 15 Türkçe, 15 Sosyal Bilgiler öğretmen adayı ve bu dersi veren 6 öğretmenle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular, Medya Okuryazarlığına yönelik, öğretmenlere ve öğretmen adaylarına yeterli eğitimin verilmediğini, yeterli eğitim almayan öğreticilerin de okullarda Medya Okuryazarlığı dersini gerektiği gibi işlemediğini ve Medya Okuryazarlığı dersinin öğrenciler tarafından önemsenmeyen bir ders olarak algılandığını göstermiştir

V. BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde; araştırmanın problemi ve alt problemleri kapsamında elde edilen bulgulardan hareketle ortaya çıkan sonuçlar aktarılmış, araştırma sonuçları ile ilgili alan yazınındaki benzer çalışmaların sonuçları karşılaştırılmış ve Medya Okuryazarlığı dersi becerileriyle 2018 Türkçe Öğretim Programı'nın ilişkisi tespit edilmiştir. Ulaşılan sonuçlar doğrultusunda önerilere de yer verilmiştir.

5.1. NİCEL BULGULARA İLİŞKİN SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırmanın nicel boyuttaki amacı, Medya Okuryazarlığı dersini alan ve almayan öğrencilerin medyaya dair tutumlarını belirlemek ve görüşleri arasındaki anlamlı farklılığı tespit etmektir. Araştırmanın amaçlarından bir diğeri de Medya Okuryazarlığı dersini alan ve almayan öğrencilerin medya araçlarını tercihleri arasındaki anlamlı farklılığı tespit etmektir. Bu amaçlar kapsamında Medya Okuryazarlığı dersini alan ve almayan öğrencilerin medyaya dair tutumları ile öğrencilerin medya araçlarını tercihleri incelenmiştir. Araştırma boyunca elde edilen bulguların çözümlenmeleri sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Araştırmada, medyanın algılanma biçimi boyutuna yönelik Medya Okuryazarlığı dersini alan ve almayan öğrencilerin tutumları arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Dersi alan ve almayan öğrencilerin medyayı algılamaları arasında bir farkın olmaması Medya Okuryazarlığı dersinin öğrenciler üzerinde bir etkisinin olmadığını düşündürmektedir.
- Araştırmada, Medya Okuryazarlığı dersinin işleniş yöntemi boyutuna ilişkin madde ortalama puanları incelendiğinde; bu dersi alan öğrencilerin öğretmenin dersi işleme biçimini beğendikleri, derste kullanılan araç-gereci, derste kullanılan öğretim yöntemlerini ve sınıf içi etkinlikleri yeterli

buldukları fakat grup ortalaması dersi alan öğrencilerin sınıf içi tartışmaları yeterli bulmadıkları sonucunu vermiştir.

- Araştırmada, Medya Okuryazarlığı dersinin algılanma biçimi boyutuna ilişkin madde ortalama puanları incelendiğinde; Medya Okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin anne ve babaların Medya Okuryazarlığı konusunda eğitilmeleri gerektiğini ve Medya Okuryazarlığı dersinin gerekli ve yararlı olduğunu düşünürken aynı zamanda dersin zorunlu olmaması gerektiğini düşünüp dersi almayanlara bu dersi tavsiye etmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Medya Okuryazarlığı dersinin en ilgi çekici özelliğinin çok farklı etkinliklerle işlenmesi olduğu düşünülürken öğrencilerin bu dersi zevkli ve eğlenceli bulmadıkları da dersin algılanma biçimi boyutuna ilişkin ulaşılmış başka bir sonuçtur.
- Araştırmada, Medya Okuryazarlığı dersinin algılanma biçimi boyutuna ilişkin madde ortalama puanları incelendiğinde; dersi alan öğrencilerin Medya Okuryazarlığı dersi sayesinde eleştirel ve seçici davranan daha iyi bir medya okuryazarı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Gözlem yeteneklerinin arttığını düşünen öğrencilerin dersi aldıktan sonra televizyon izleme ve tüketim alışkanlıklarında herhangi bir değişim olmadığını düşündükleri, aileleriyle ve arkadaşlarıyla Medya Okuryazarlığı dersinde edindikleri bilgileri paylaşmaktan kaçındıkları sonucu da öğrencilerin görüşleri arasında tutarsızlık olduğunu göstermektedir.
- Araştırmada, Medya Okuryazarlığı dersini alan ve almayan öğrencilerin medya araçlarını tercih sıraları aynı olup sırasıyla internet, televizyon, dergi, gazete, radyoyu tercih etmişleridir. İnternet tercihinde dersi alanlar, dergi tercihinde ise dersi almayanlar lehine anlamsal fark tespit edilmiştir ($P < 0.05$). Bu sonuç, Avcı'nın (2012) sonuçlarıyla uyusmaktadır. Şöyle ki Avcı (2012) Medya Okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin medyaya bakışını incelemiş ve Medya Okuryazarlığı eğitimi alan öğrencilerle bu dersi almayan öğrencilerin kitle iletişim araçlarını kullanım sıklıklarında anlamlı farklılıklar olduğu sonucuna varmıştır. Oflaz (2016) ise Medya Okuryazarlığı dersi kapsamında öğrencilerin, medyaya bakış açılarını değerlendirmiş Medya Okuryazarlığı eğitimi alan öğrencilerle dersi

almayan öğrencilerin kitle iletişim araçlarını kullanım sıklıklarında, anlamlı farklılıklar olmadığı ancak dersi alan öğrencilerin kendi mesajını oluşturabilme düzeylerinin dersi almayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

5.2. NİTEL BULGULARA İLİŞKİN SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırmanın nitel boyuttaki amacı, lisans programlarında Medya Okuryazarlığı dersinin durumunu ortaya koymakla birlikte ortaokulda Medya Okuryazarlığı dersini veren öğretmenlerin ve Medya Okuryazarlığı dersini verecek olan Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlığına dair görüşlerini tespit etmektir. Bu amaç kapsamında lisans programlarında Medya Okuryazarlığı dersinin durumuyla birlikte öğretmen ve öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlığına dair görüşleri arasındaki ortak ve ayrık noktalar incelenmiştir. Araştırma boyunca elde edilen bulguların çözümlenmesi sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

- Araştırmada, 2018 yılında yenilenen 25 lisans programı içerisinde % 4'lük payla yalnızca Sosyal Bilgiler Öğretmenliği branşında “Medya Okuryazarlığı ve Eğitimi” dersine zorunlu olarak yer verilirken 25 lisans programının % 96'sında da seçmeli olarak “Medya Okuryazarlığı” dersine yer verilmiştir. 2018 yılında lisans programlarında yapılan bu yenilik çağın ihtiyaçlarının giderildiğini göstermektedir.
- Araştırma sonucunda, Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmen adayının tamamının lisans eğitiminde Medya Okuryazarlığı dersi almadığı 15 sosyal bilgiler öğretmen adayının 11'inin “İnsan Hakları ve İletişim” adı altında Medya Okuryazarlığına dair bilgiler edindiği, 11 öğretmen adayının 9'unun ise verilen bu eğitimi yeterli bulmadığı sonucuna ulaşılmıştır.
- Araştırmada, 15 Türkçe öğretmen adayının 2'sinin “Sinema ve Edebiyat” dersinde medyaya ilişkin edindiği bazı bilgiler sayesinde medyaya dair fikre ve bilgiye sahip oldukları ancak bu eğitimi Medya Okuryazarlığı kapsamında

yeterli bulmadıkları, 1 Türkçe öğretmen adayının sadece 2015 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nı incelediklerinde Medya Okuryazarlığı konusuna değindikleri sonucuna ulaşılmıştır.

- Araştırmada, görüş bildiren 30 öğretmen adayının 23'ü lisans programlarında Medya Okuryazarlığı dersinin ayrı olarak 3'ü de seçmeli olarak verilmesi gerektiğini dile getirmiştir. 4 öğretmen adayının da konuyla ilgili görüş bildirmediği sonucuna ulaşılmıştır.
- Araştırmada, Medya Okuryazarlığı dersinin lisans programlarında ayrı bir ders olarak verilmesi gerektiğini düşünen öğretmen adaylarının 3'ünün bu gerekliliği teknolojik gelişmelere bağladığı çağın gerektirdiği bir durum olarak gördüğü sonucuna ulaşılmıştır.
- Araştırmada, 8 öğretmen adayının medya araçlarının çokluğu, medya araçlarıyla sürekli iç içe olma, medya ortamlarında verilen bilgilerin çarpıtılması ya da bilgilerin olduğundan farklı şekilde ileri sürülmesi, kirli bir medya ortamına sahip olunması, her türlü bilgiye medya ortamından ulaşılması, medya yoluyla verilen mesajlara çok fazla maruz kalmanın, medya araçlarıyla ulaştırılan mesajları sorgulamadan kabullenmenin sonucunda çıkabilecek sorunların önüne geçmek için Medya Okuryazarlığı dersinin lisans programlarında verilmesini gerekli gördüğü sonucuna ulaşılmıştır.
- Araştırmada, öğretmen adaylarının 3'ünün lisans eğitiminde Medya Okuryazarlığı dersini aldıklarında bu dersi alan kişilerin medya araçlarının vermiş olduğu bilgiler içerisinden iyi ve kötü olan bilgiyi ayrıştırabileceği; sorgulama, eleştirme, inceleme becerilerinin gelişeceği, gündemi takip edebilmenin ve gündemi daha iyi yorumlamanın yanında olaylar üzerinde düşünme becerilerinin gelişeceğini düşündükleri sonucu çıkmıştır.
- Araştırmada, 30 öğretmen adayının 21'inin Medya Okuryazarlığı alanında kesinlikle uzman öğreticilerin yetiştirilmesi gerektiğini düşündüğü, medya okuryazarı öğretmenlerin yetiştirilmesi gerektiğini düşünenlerin 12'sinin Sosyal Bilgiler 9'unun Türkçe öğretmen adayı olduğu, 5 öğretmen adayının uzman öğreticiye gerek olmadığını, 2 Türkçe öğretmen adayının da kararsız olarak uzman öğreticinin olabileceğini düşündüğü sonucu çıkmıştır.

- Araştırma sonucunda, medya okuryazarı öğretmenlerin yetiştirilmesi gerektiğini düşünen öğretmen adaylarının bir kısmının görüşlerine gerekçe olarak medyayı günümüzde kitleleri peşinden sürükleyebilen bir güç olarak gördükleri ve bu gücün olumsuz etkilerine karşı koyma yolunun eğitim olduğunu düşündükleri için Medya Okuryazarlığı dersini lisans programlarında gerekli gördüklerine ulaşılmıştır.
- Araştırmada, Medya Okuryazarlığı dersini ortaokullarda hangi branşın öğretmeninin vermesi gerektiğine dair görüş bildiren öğretmen adayının 12'sinin Türkçe öğretmenlerinin 2'sinin sosyal bilgiler öğretmenlerinin 14'ünün ise bu alanda eğitimli diğer branş öğretmenlerinin Medya Okuryazarlığı dersini vermesi gerektiğini düşündüğü, 2 öğretmen adayının da Medya Okuryazarlığı öğretmenlerinin dersi vermesi gerektiğini düşündüğü sonucuna ulaşılmıştır.
- Araştırmada, öğretmen adaylarının 6'sının medya okuryazarı öğretmenlerin problem çözme, araştırma, analiz, değerlendirme, sorgulama, eleştiri yapabilme becerilerine, 7'sinin Medya Okuryazarlığıyla ilgili alan bilgisine, 4'ünün kolaylıkla iletişim kurabilme becerisine, 4'ünün tarafsız olma becerisine, 2'sinin gündem takibi yapabilme becerisine, 3'ünün de teknoloji bilgisine sahip kişiler olması gerektiğini düşündüğü, 4 öğretmen adayının da bu konuda görüş bildirmediği sonucuna ulaşılmıştır.
- Araştırma sonucunda, Medya Okuryazarlığı dersini ortaokullarda hangi branşın öğretmeninin vermesi gerektiğine dair görüşler içerisindeki büyük çoğunluğun Türkçe öğretmenlerinin vermesi gerektiği kanısında olduğuna ulaşılmıştır. Bu sonuç Ülker'in (2012) sonuçlarıyla örtüşmemektedir. Şöyle ki Ülker (2012) Medya Okuryazarlığı dersi öğretmen kılavuz kitabıyla öğretim programının tutarlılığını değerlendirdiği çalışmasında Medya Okuryazarlığı dersini verecek öğretmen seçiminde Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Bölümü mezunlarının yer alması gerektiğini önermiştir. Bunun dışında görüş bildiren öğretmen adayları Medya Okuryazarlığı dersini iletişim, radyo televizyon bölümü mezunu kişilerin, rehberlik, siyaset, bilgisayar ve sınıf öğretmenliği mezunu kişilerin de verebileceğini söylemiştir.

- Araştırmada, görüş bildiren öğretmen adaylarının medya okuryazarı öğretmenlerin sahip olması gereken yeterlilikler içerisinde problem çözme, araştırma, analiz, değerlendirme, sorgulama, eleştiri yapabilme becerilerine sahip olması gerektiğini düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra görüş bildirenlerin büyük çoğunluğunun dersi verecek öğretmenin Medya Okuryazarlığıyla ilgili alan bilgisine sahip ve tarafsız bakış açısına sahip kişiler olması gerektiğini düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Medya Okuryazarlığı dersi verecek öğretmenlerin teknoloji ile iç içe, iletişim becerisi gelişmiş, gündemi takip eden kişiler olması gerektiğinin de düşünüldüğü görülmüştür. Bu sonuç Kaplan'ın (2017) sonuçlarıyla örtüşmektedir. Kaplan (2017) Medya Okuryazarlığı dersinin Türkçe öğretimiyle birleştirilmesi sürecinde Medya Okuryazarlığı dersi öğretmenlerinde bulunması gereken yeterlikleri araştırdığı çalışmasında öğretmenlerin "...Medya Okuryazarlığıyla ilgili güncel gelişmeleri takip etmek, medyada sunulan bilginin kaynağını eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmek, farklı bakış açılarına göre hazırlanan günlük gazeteleri okumak, farklı bakış açılarını yansıtan televizyon kanallarını takip etmek, medyada fark ettiği sorunlara karşı ilgili kurum ve kuruluşlara başvurmak..., ...kitle iletişim araçlarını doğru kullanmaları konusunda yönlendirmek, öğrencilerinin internetteki güvenilir bilgi kaynaklarına erişmelerini teşvik etmek, öğrencilerinin medyayı öğrenme ihtiyaçlarına uygun olarak kullanmalarını teşvik etmek, medyadaki akıllı işaretler uygulamasının önemi ve kullanım amaçları konusunda öğrencilerini bilgilendirmek, medyanın sadece zararlı yönleri olmadığını, doğru kullanıldığında hayatı kolaylaştırıcı yönleri de olduğunu öğrencilerine fark ettirmek..." gibi becerilere sahip olması gerektiği sonucuna ulaşmıştır.
- Araştırmada, görüş bildiren 30 Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının 13'ünün Medya Okuryazarlığı dersinin ortaokullarda seçmeli olarak okutulmasına olumlu baktığı sonucuna ulaşılmıştır.
- Araştırmada, seçmeli Medya Okuryazarlığı uygulamasıyla ilgili görüş bildiren 30 öğretmen adayının 3'ü Medya Okuryazarlığı dersinin boş bir ders olarak algılandığını, derste Medya Okuryazarlığına ilişkin konuların

işlenmediğini, bu ders için ayrılan sürenin başka branş derslerinin tamamlayıcısı olarak kullanıldığını söyleyerek bu dersten fayda sağlanmadığını dile getirmiştir. Bu sonuç Kutlu'nun (2018) Medya Okuryazarlığı dersi kapsamında benimsenen yaklaşımlar ve uygulamalardaki aksaklıklarla ilgili yaptığı çalışmanın sonuçlarıyla uyusmaktadır. Kutlu (2018) araştırma yapılan okullarda Medya Okuryazarlığı dersinin gerek öğretmenler gerekse yöneticiler tarafından yeteri kadar önemsenmediğinin görüldüğü, uygulama yapılan okullarda Medya Okuryazarlığı dersinin müfredatta olduğu fakat uygulamada işlenmediği sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca Medya Okuryazarlığı dersinde ya sosyal bilgiler konuları işlenmekte ya da LGS'ye hazırlık testleri çözüldüğü sonucu da ortaya çıkmıştır.

- Araştırmada, görüş bildiren 11 öğretmen adayının Medya Okuryazarlığı dersinin daha erken yaşlardan itibaren verilmesi gerektiğini düşündüğü sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç Cangin'in (2014) İlköğretim öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı dersine bakış açılarıyla ilgili çalışmasının sonucuyla örtüşmektedir. Cangin (2014) de çalışmasında Öğrencilere Medya Okuryazarlığı eğitimi ile eleştirel bakış açısı kazandırıldığı ancak eğitimin sürdürülebilir olması için dersin zorunlu olması ve 6, 7 ve 8. olmak üzere her sınıfta verilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca çalışma sonucunda 3 Türkçe öğretmen adayının Medya Okuryazarlığı dersinin ortaokullarda verildiğinden haberi olmadığı sonucu da çıkmıştır.
- Araştırmada, görüş bildiren 30 Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmen adayının 17'si Medya Okuryazarlığı dersi kapsamında öğrencilerin analiz, sentez, değerlendirme, araştırma, eleştirme, karşılaştırma gibi tutum, davranış ve becerilerinin geliştirilmesi gerektiği düşüncesinde oldukları sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca görüş bildiren 30 öğretmen adayının 8'i öğrencilerin medya tarafından sunulan bilgiler karşısında seçici davranma becerisi kazanmaları gerektiğini söylerken 5'i ise öğrencilerde geliştirilmesi gereken beceriler konusunda farklılık göstermiştir. Yazılı, görsel, işitsel teknolojik aletleri faydalı kullanabilme, farklı görüşlere hoşgörülü olma, çevreye karşı duyarlı ve faydalı olma, özgüvenli olma, merak duyma, görsel hafızayı güçlendirmenin bu beceriler arasında olduğu sonucu da ortaya çıkmıştır.

- Araştırma sonucunda, Medya Okuryazarlığı dersi veren öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı dersinin amaçları ve içeriğiyle ilgili öğretmenlerin 5'inin Medya Okuryazarlığı dersinin öğrencileri iyi bir medya okuryazarı olacak şekilde yetiştirmeye yönelik hedeflerden oluştuğunu düşündükleri ortaya çıkmıştır.
- Araştırmada, ortaokullarda seçmeli olarak Medya Okuryazarlığı dersine giren ve görüş bildiren 6 öğretmenin tamamının Medya Okuryazarlığı dersini gerekli gördüğü sonucuna ulaşılmıştır. Görüş bildiren 6 öğretmenden 1'i seçmeli Medya Okuryazarlığı dersinin kendi okulunda ve diğer okullarda gerektiği gibi işlenmediğini düşünse de öğrencilerin medyanın zararlı etkilerinden korunabilmeleri için Medya Okuryazarlığı dersini gerekli gördüğünü söylemiştir.
- Araştırmada, görüş bildiren 6 öğretmenden 1'inin Medya Okuryazarlığı dersini ortaokullarda gerekli görmeyen yanında içinde bulunulan çağın çok hızlı ilerleyişini, bilgi olarak öğretmen ve velilerin çağın gerisinde kalmasını gerekçe göstererek Medya Okuryazarlığı ders programının içerik olarak sürekli güncellenmesi gerektiği kanısında olduğu sonucu çıkmıştır. Bu sonuç Semiz'in (2014) sonuçlarıyla örtüşmektedir. Semiz (2014) Ortaokul öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı yeterlikleri ve Medya Okuryazarlığı dersini yürüten öğretmenlerin karşılaştıkları sorunları araştırdığı çalışmasında öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı alan bilgisi bakımından yetersiz oldukları ve Medya Okuryazarlığı dersi programının güncellenmesi gerektiği sonuçlarına ulaşmıştır.
- Araştırmada, Medya Okuryazarlığı dersini veren ve bu dersi ortaokullar için gerekli gören 5 öğretmenin günümüzde teknoloji çağının yaşanması, kalitesiz tv programlarının yayınlanması gibi durumlardan kaynaklı olumsuz etkilerden öğrencilerin kendilerini koruyabilmeleri ve seçici davranabilmeleri için Medya Okuryazarlığı dersini gerekli gördükleri sonucuna ulaşılmıştır.
- Araştırma sonucunda Medya Okuryazarlığı dersi veren 6 öğretmenin 4'ünün herhangi bir ön hazırlık yapmadan 2'sinin ise Medya Okuryazarlığı dersi için gereken hazırlığı yaparak derse girdiği sonucuna ulaşılmıştır. Herhangi bir ön hazırlık yapmadığını söyleyen 4 öğretmenin 2'si Medya Okuryazarlığı

dersinin başka derslerin tamamlayıcısı olarak görüldüğünü ve o ders saatlerinde branş derslerinin işlendiği için Medya Okuryazarlığı dersine hazırlık yapmadıkları tespit edilmiştir. Görüş bildiren öğretmenlerin genelinin Medya Okuryazarlığı dersi için akıllı tahtalara internetten indirdikleri bilgileri kullandıkları ayrıca Medya Okuryazarlığı dersinin başvurulabilecek bir kitabı olmadığı sonucu da ortaya çıkmıştır. 2007 yılında İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen El Kitabı, 2016 yılında Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Medya Okuryazarlığı Öğretim Materyali bulunmasına rağmen öğretmenlerin ders sırasında yararlanılabilecek bir öğretim materyalinin bulunmadığını dile getirmeleri hazırlanmış olan bu materyallerin ya yetersiz olduğunu ya da öğretmenlerin bu materyallerden haberdar olmadıklarını düşündürmektedir.

- Araştırmada, görüş bildiren 6 öğretmenin 4'ü takip ettikleri bir yayın olmadığını söylerken 2 öğretmenin, öğrencilere bilgi edinmek için ulaşabildikleri bütün ulusal gazeteleri, Millî Eğitim Bakanlığının tavsiye ettiği haber sitelerini ve tek bir yayına bağlı kalmamalarını tavsiye ettiği sonucu çıkmıştır.
- Araştırmada, Medya Okuryazarlığı eğitimi veren 6 öğretmenin 3'ünün görüşüne dayanılarak medyanın taraf olması, belli bir görüşü empoze etmeye çalışması, öğrencileri şiddette yöneltmesi ve ahlaki deformasyona neden olması gibi nedenlerden dolayı yazılı ve görsel medyanın öğrencileri olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.
- Araştırmada, görüşüne başvuru alan 6 öğretmenin 1'inin öğrencilerle yalnızca ders saati süresince birlikte olmaları gerekçesiyle yazılı ve görsel medyanın öğrenciler üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğunu gözlemleyemediklerini, öğretmenlerden 1'inin yazılı ve görsel medyanın öğrencileri hem olumlu hem de olumsuz yönde etkilediğini, 1'inin de sadece olumlu yönde etkilediği düşündüğü sonucuna ulaşılmıştır.
- Araştırmada, 6 öğretmenin 5'inin Medya Okuryazarlığına ilişkin eğitim almadığı, 1 öğretmenin Medya Okuryazarlığıyla ilgili birkaç günlük seminere katıldığı ve bu semineri faydalı bulmadığı, 6 öğretmenin 2'sinin Medya Okuryazarlığı dersi verecek öğretmenlere kısa süreli seminerlerle eğitim

verilmesi gerektiğini bu eğitimin de sıkıştırılmış olarak değil zamana yayılarak verilmesi gerektiğini düşündüğü sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç Şahin'in (2012) sonuçlarıyla örtüşmektedir. Şöyle ki, Medya Okuryazarlığı dersi alan ve almayan ilköğretim okulu öğrencilerinin medya tüketim alışkanlıkları farklılaşmasını incelediği çalışmasında Şahin (2012) Medya Okuryazarlığı eğitiminin eleştirel, sorgulayıcı, bilinçli öğrenci yapısı vb. gibi birçok farklı bileşeni içeren yapısından ötürü öncelikle bu eğitimi verecek öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı konusunda yeterli düzeyde eğitim almış olması veya eğitilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

- Araştırmada, görüş bildiren 6 öğretmenin 2'sinin Medya Okuryazarlığı dersi için ayrılan süreyi yeterli bulduğu, 4'ünün ise programı uygulama safhasında yetersiz bulduğu sonucuna varılmıştır.
- Araştırma sonucunda, görüş bildiren 6 öğretmenin 4'ü Medya Okuryazarlığı dersinde zaman zaman inkılâp dersinin işlendiği Medya Okuryazarlığı dersinin gerektiği gibi işlenmediğini, Medya Okuryazarlığı dersinin ülkemizde uygulaması hususunda sıkıntıların olduğunu, zaman içerisinde Medya Okuryazarlığı programının içerik olarak güncellenmesine ihtiyaç duyulduğunu ifade etmiştir.
- Araştırmada, Medya Okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin medya araçları, olaylar, televizyon programları karşısındaki tutum ve davranışlarında daha seçici olma, eleştirel yaklaşma, sorgulayıcı ve araştırmacı davranma gibi değişimlerin meydana geldiği sonucu çıkmıştır.
- Araştırmada, görüş bildiren öğretmenlerin, öğrencilerin medya araçlarına karşı tutum ve davranışlarında değişim olup olmadığını okul ve ders dışındaki gündelik hayatlarını kapsayan zamanlarda gözlemleyemedikleri, gözlem yapabildikleri kadarıyla eğitim seviyesi yüksek ailelerin çocuklarının medya araçlarını kullanma konusunda daha kontrollü oldukları ve olumsuz davranışlardan uzak durdukları sonucu çıkmıştır.

5.3. ÖNERİLER

Medya Okuryazarlığı dersine ilişkin öğrenci tutumlarını belirlemek ve Medya Okuryazarlığı dersine ilişkin öğretmen ile öğretmen adaylarının görüşlerinin tespit etmek ve Yenilenen Lisans Programlarında Medya Okuryazarlığının durumu ortaya çıkarmak amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmanın sonuçlarından yola çıkılarak şu önerilerde bulunulmuştur:

- Araştırmada, öğrencilerin Medya Okuryazarlığı dersini yararlı ve gerekli bulurken bu dersin zorunlu olmasını istemedikleri ve dersi almayanlara bu dersi tavsiye etmedikleri sonucu çıkmıştır. Çünkü öğrenciler Medya Okuryazarlığı dersinin çok farklı etkinliklerle işlenen bir ders olduğunu düşünürken işledikleri dersleri zevkli ve eğlenceli bulmamışlardır. Bu nedenle Medya Okuryazarlığı ders içerikleri, etkinlikleri yeniden düzenlenmeli dersler eğlenceli etkinliklerle ve uygulamalarla zevkli hâle getirilmelidir.
- Araştırmada, görüşme yapılan 30 Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmen adayının tamamının lisans eğitiminde ve öncesinde Medya Okuryazarlığına ilişkin bir eğitim almadığı, başka dersler içerisinde medyaya ilişkin bilgiler edindiği ve bu bilgileri de yeterli bulmadığı sonucu çıkmıştır. Medyanın, medya araçlarının ve medya iletilerinin yaşamımızın her alanında yer aldığı, bundan sonra da yer alacağı sebebiyle Medya Okuryazarlığı dersinin lisans programlarında yer alması gerekmektedir. 2018 yılında yenilenen 25 lisans programına Medya Okuryazarlığı dersi seçmeli olarak eklenmiştir. Sadece bir lisans programına zorunlu olarak eklenmiştir. Ancak bu dersin her bir lisans programına zorunlu ders olarak eklenmesi gerekmektedir.
- Medya Okuryazarlığı eğitimi ortaokullarda Türkçe veya Sosyal Bilgiler nadiren de diğer branş öğretmenleri tarafından verilmektedir. Hâlbuki Medya Okuryazarlığı eğitimi herhangi bir branşın öğretmeni tarafından değil alanında uzman öğreticiler tarafından verilmelidir. Şayet herhangi bir branşın öğretmeni bu eğitimi verecekse her branş öğretmenin Medya

Okuryazarlığıyla ilgili yeterli bilgi ve beceriye sahip olacak şekilde yetiştirilmesi gerekmektedir.

- Ortaokullarda seçmeli olarak verilen Medya Okuryazarlığı dersinin yapılan araştırmada öğrenciler ve öğretmenler tarafından boş bir ders olarak algılandığı ve bu derste başka derslerin işlendiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sebeple öncelikle öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı dersine ve eğitimine yönelik algılarının değiştirilmesi gerekmektedir. Medya Okuryazarlığı eğitiminin önemini öğretmenlere ve öğrencilere kavratıcı çalışmalar ve düzenlemeler yapılmalıdır. Ayrıca Medya Okuryazarlığı dersi seçmeli değil zorunlu bir ders hâline getirilmelidir.
- Araştırma sonucunda öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı dersinin öğrenciler üzerindeki etkilerini gözlemlemekte zorlandıkları sonucu çıkmıştır. Bu sebeple yazılı ve görsel medyanın öğrencileri nasıl etkilediğini takip etmeyi kolaylaştırmak için okul, öğretme, aile ve öğrenci okul içi ve okul dışı etkinliklerde etkileşim ve iş birliği içinde olmalı, eş zamanlı hareket etmelidir. Örneğin ilgili kurumlar tarafından (MEB, RTÜK, TTK, vb.) ailelere, öğretmenlere gözlem, öneri, eleştiri formları hazırlanabilir. Bu formlar uzman kişiler tarafından değerlendirilerek gerekli düzeltmeler ve düzenlemeler yapılabilir.
- Günümüzde Medya Okuryazarlığı dersi veren öğretmenlerin bu alanla ilgili tam teşekküllü eğitim almadıkları, birkaç günlük seminerlerle derse girdikleri ve aldıkları eğitimi yeterli bulmadıkları sebebiyle Medya Okuryazarlığı öğreticisi yetiştirmek için çalıştay toplantıları arttırılmalıdır. Öğretmenlere Medya Okuryazarlığı eğitimi uzman akademisyenler tarafından sürece yayılmış bir şekilde ve öğretmenlerden dönüt alarak gerçekleştirilmelidir.
- Medya Okuryazarlığı eğitimi için hazırlanan programlar teorik eğitimden ziyade uygulamalı eğitim mantığına dönük etkinliklerden oluşmalıdır.
- Medya Okuryazarlığı eğitimi sadece 6., 7., ve 8. sınıflarda seçmeli olarak verilmek yerine hayat boyu öğrenme çerçevesinde ele alınıp zorunlu olarak okul öncesi eğitimden başlanarak sarmal bir şekilde sürdürülmesi gerekmektedir. Çünkü tüm bireylerin Medya Okuryazarlığıyla ilgili

bilgilendirilmesi gerekmektedir. Bu bilgilendirmenin sürece yayılarak ve yaşamın içine yerleştirilerek yapılması faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Aktı, S. (2011). *İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elâzığ.
- Alıcı, Ş. (2018). *Mesleki gelişim programının eleştirel Medya Okuryazarlığı aracılığıyla Türk okul öncesi öğretmenlerinin sürdürülebilir kalkınma için eğitim ile ilgili mesleki gelişimlerine etkisinin araştırılması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Altun, A. (2010). *Medya Okuryazarlığının sosyal bilgiler programlarıyla ilişkilendirilmesi ve öğretimi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Apak, Ö. (2008). *Türkiye, Finlandiya ve İrlanda ilköğretim programlarının Medya Okuryazarlığı eğitimi açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Ardıç, E. (2016). *Medya Okuryazarlığı ile ilgili lisansüstü çalışmaların karşılaştırmalı incelemesi: Türkiye, ABD ve Kanada Örneği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Asrak Hasdemir, T. (2012). Gelenekselden Yeni Medya Okuryazarlığına: Türkiye Örneğinde Bir Değerlendirme. Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5 (2), 23-40.
- Aydeniz, H. (2012). *Medyayı Tanımak*. (2. Baskı). İstanbul: AEP Uygulama ve Yaygınlaştırma Projesi EDAM Eğitim Danışmanlığı ve Araştırmaları Merkezi.
- Aydoğdu, A.G. (2015). *Eleştirel farkındalık yaratmada yeni Medya Okuryazarlığı ve yeni medya bilinci üzerine bir inceleme*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aydoğdu, E. (2014). *Medya metinlerinin bilinçli okunmasında Medya Okuryazarlığı dersinin etkisi üzerine bir analiz (Ankara ili örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Avcı, İ.B. (2012). *Medya Okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin medyaya bakışı: Kayseri örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Bacaksız, T. (2010). *Medya Okuryazarlığı dersinde gazete ve dergi kullanımı İzmir'de Medya Okuryazarlığı dersinin öğrencilerin gazete ve dergi okuma alışkanlıklarına olan etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bakan, U. (2010). *İlköğretim Medya Okuryazarlığı dersinin öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Banaz, E. (2017). *Ortaöğretim öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı düzeyleri (Giresun ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Barışeri, N. (2013). *Araştırma Yaklaşım ve Yöntemleri: Müzik Eğitiminde Uygulamalı Araştırmalar*. Sanat Eğitim Dergisi, 1(1), 1-13.
- Barut, E. (2015). *Yeni Medya Okuryazarlığı, iletişim becerileri ve demokratik eğilim: Bir yapısal eşitlik modellemesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Bayram, N. (2002). *Toplum ve İletişim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Bilici, İ.E. (2011). *Türkiye'de ortaöğretimde Medya Okuryazarlığı dersi için bir model önerisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erciyes.
- Buluş, B. (2017). *Yetişkin yeni Medya Okuryazarlığı: Avrupa Birliği ve Türkiye Örnekleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bütün, E. (2010). *Medya Okuryazarlığı dersine ilişkin öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri (Samsun ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Cangin, S.Ş. (2014). *İlköğretim Öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı Dersine Bakış Açılımları (Ankara-Keçiören örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

- Creswell, J. W. ve Plano Clark, V. L. (2015). Karma yöntem araştırmaları tasarımı ve yürütülmesi (2. bs.) (Y. Dede ve S. B. Demir, çev. ed.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çakmak, E. (2010). *İngiltere ve Türkiye'deki İlköğretim Medya Okuryazarlığı Eğitimi Program ve Uygulamalarının Karşılaştırılmalı Olarak İncelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Çakmak, E. (2013). Kıl Tabletten-Tablet Bilgisayara Okuryazarlık. Sosyal Bilgiler İçin Çoklu Okuryazarlıklar. (Ed. E. Gençtürk ve K. Karatekin). Pegem Akademi. Ankara.
- Çineliöğlü, G. (2013). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlığı dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Coşkunserçe, S. (2007). Medya ile Yaşamayı Öğrenmek. Ankara: Son nokta Yayıncılık.
- Demiray, U. (1994). İletişim Ötesi İletişim, (1. Baskı). İstanbul: Turkuaz Yayıncılık.
- Dumlu, A. (2018). *Katılımcı yurttaşlık bilincinin geliştirilmesi bağlamında AB ülkelerinde Medya Okuryazarlığı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Ekşioğulları, M. (2018). *Medya Okuryazarlığı eğitim ve uygulamalarının eleştirel bağlamda, Kanada, Almanya, Norveç'in Türkiye ile değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Elma, C., Kesten, A., Dicle, A.N., Mercan, E., Çınkır, Ş. ve Palavan Ö. (2009). İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Medya ve Medya Okuryazarlığı Dersine İlişkin Tutumları. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 93-113.
- Erdem, C. (2018). *Öğretmen Adayları İçin Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı Tasarısı*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Erdoğan, İ. (2011). İletişimi Anlamak. (4. Baskı). Ankara: Pozitif Matbaacılık.

- Fiske, J. (1996). İletişim Çalışmalarına Giriş (Çev. Süleyman İrvan). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Frau-Meigs, D. (2006). Media Education. A Kit for Teachers, Students, Parents and Professionals. Paris: UNESCO.
- Görmez, E. (2014). *Ortaokul öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı düzeyleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Gönenç, Ö. (2014). İletişim Dünyası. İstanbul: Derin Yayınları.
- Gündüz, O., Şimşek, T. (2013). Anlama Teknikleri 1 Uygulamalı Okuma Eğitimi. (2. basım), Grafiker Yayınları: Ankara.
- Gündoğdu, A. (2011). Kırgızistan: Dün, Bugün, Yarın. Ankara: Türkiyat Araştırmaları, 8(15), 399-418.
- Güngör, N. (2011). İletişim, Kuramlar, Yaklaşımlar. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Güngör, N. (2015). İletişime Giriş. (3. Baskı). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Hobbs, R. (2004). Medya Okuryazarlığı Hareketinde Yedi Büyük Tartışma, Çev. Melike Türkan Bağlı, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. 37(1).
- Işık, M. (2000). İletişimden Kitle İletişimine. Konya: Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Işkın, P. (2015). *Öğretmen görüşlerine göre yeni Medya Okuryazarlığı programı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- İnan, T. (2013). *Medya Okuryazarlığı sürecinde medya, çocuk ve ebeveyn ilişkisi: Ortaokul öğrencilerinin ve ebeveynlerinin televizyon ve internet kullanımlarına ilişkin tutum ve davranışlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- İnan, T. (2010). *Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri ve Medya Okuryazarlığına İlişkin Görüşleri*, Yayınlanmamış, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- İnal, K. (2009). Medya Okuryazarlığı El Kitabı. Ankara: Ütopya Yayınevi.

- İnceoğlu, V. (2005). Medyayı Doğru Okumak. 1. Uluslararası Medya Okuryazarlığı Konferansında Sunulan Bildiri, Marmara Üniversitesi. 23-25 Mayıs.
- İslamoğlu, G. (2015). *Medya Okuryazarlığı geliştiriminde yeni medya platformlarının kullanımı ve bir örnek inceleme: Media Smart Web siteleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- İçelli M.Y. (2017). *Medya Okuryazarlığı öğretim materyalinin, Medya Okuryazarlığı becerilerine katkısı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Karasar, N. (2015). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayınları.
- Karataş, A. (2017). *Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi ve eğitim fakültelerine yönelik bir "Medya Okuryazarlığı*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kaplan, K. (2017). *Medya Okuryazarlığı dersinin Türkçe öğretimleriyle birleştirilmesi sürecinde Medya Okuryazarlığı dersi öğretmenlerinde bulunması gereken yeterlikler*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Keleş, M. (2013). *Eleştirel pedagoji bağlamında Medya Okuryazarlığı dersinin işleniş biçiminin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Keleş, S. (2009). *İlköğretim Medya Okuryazarlığı dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Koçak, B. (2011). *İlköğretim yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı dersine ilişkin algıları (Erzurum İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Kutlu, M. (2018). *Medya Okuryazarlığı dersi kapsamında benimsenen yaklaşımlar ve uygulamalardaki aksaklıklar: Kayseri örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erciyes.

- Koç, E. (2016). *Türkiye'deki Medya Okuryazarlığı eğitimi için bir uygulama önerisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- MEB, RTÜK, (2006). 2006 İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Programı Ve Kılavuzu. Ankara.
- MEB, RTÜK, (2007a). 2007 İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen El Kitabı. Ankara
- MEB, (2007b). Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi-İş Hayatında İletişim. Ankara.
- MEB, (2013). 2013 Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Medya Okuryazarlığı Öğretim Programı. Ankara.
- MEB, (2016). 2016 Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Medya Okuryazarlığı Öğretim Materyali, Ankara.
- MEB, (2018a). 2018 Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı (Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu 7 veya 8. Sınıflar). Ankara.
- MEB, (2006). 2006 İlköğretim Türkçe Öğretim Programı, Ankara.
- MEB, (2015). 2015 İlköğretim Türkçe Öğretim Programı, Ankara.
- MEB, (2018b). 2018 İlköğretim Türkçe Öğretim Programı, Ankara.
- Mutlu, E. (2004). İletişim Sözlüğü. (4. Baskı). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Najaflı, M. (2018). *Ortaöğretim öğrencilerinin tv izleme alışkanlıklarının Medya Okuryazarlığı bağlamında incelenmesi: Azerbaycan örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erciyes.
- Naza, C. (2014). *Ortaokul öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı dersine ilişkin tutumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Oflaz, T. (2016). *Medya Okuryazarlığı dersi kapsamında öğrencilerin, medyaya bakış açılarının değerlendirilmesi: Denizli il örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yaşar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Okuroğlu, M.S. (2016). *Eleştirel Medya Okuryazarlığı kuramı: Eskişehir okulları ölçeğinde bir alan araştırması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Oskay, Ü. (1999). İletişimin Abc'si. İstanbul: Der Yayınları.

- Özdemir, K. (2015). *Türkiye'de Medya Okuryazarlığı ve öğretim materyalleri 2014 yılı Medya Okuryazarlığı materyalinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Pala, C. (2017). *Medya Okuryazarlığı: Kavramlar ve kuramlar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Sadru, S. (2009). *Seçmeli Medya Okuryazarlığı dersi alan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin ders sonu çıktılarına yönelik bir "pilot araştırma"*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sayın, H. (2015). *Medya Okuryazarlığı becerilerinin ortaokul Türkçe programı içerisindeki yeri ve öğrencilerin medya metinleri üretme becerilerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erciyes.
- Semiz, L. (2013). *Ortaokul öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı yeterlikleri ve Medya Okuryazarlığı dersini yürüten öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize.
- Seylan, S. (2008). *Medya Okuryazarlığı ders uygulamalarında dünya üzerinde görülen aksaklıklar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Solmaz, T. (2015). *Yeni iletişim teknolojileri bağlamında Medya Okuryazarlığı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Sivritepe, S. (2014). *Öğrencilerin Medya Okuryazarlığı dersine bakışı: Konya ili örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Şahin, M. (2012). *Medya Okuryazarlığı dersi alan ve almayan ilköğretim okulu öğrencilerinin medya tüketim alışkanlıkları farklılaşması*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Tan, O. (2015). *Medya Okuryazarlığı eğitimi: Öğrenci, öğretmen, aile bağlamında örnek bir araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Tanrikulu, F. (2014). *Medya Okuryazarlığı bağlamında çocuk dergileriyle zenginleştirilmiş Türkçe dersinin etkililiği: Bir eylem araştırması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Taşkıran Öncel, N. (2007). *Medya Okuryazarlığına Giriş*. (2. Baskı). İstanbul: Beta Yayınları.
- Tatar, İ. (2016). *Öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlığı ile çevrimiçi bilgi arama stratejileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Tuğrul, H. (2013). *Demokrasi kültürünü geliştirme aracı olarak Medya Okuryazarlığı: Türkiye uygulaması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Thoman, E.- T. Jolls (2003). *LiteracyForThe 21st Century An Overview&Orientation Guide To Media LiteracyEducation*. Center for Media Literacy, Canada.
- Tokgöz, O. (2010). *Temel Gazetecilik*. (8. Baskı). İstanbul: İmge Kitabevi Yayınları.
- Tutar, H. ve Yılmaz, K. (2013). *İletişim, Genel ve Örgütsel Boyutuyla*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Türkoğlu, N. (2004). *İletişim Bilimlerinden Kültürel Çalışmalara Toplumsal İletişim Tanımlar, Kavramlar, Tartışmalar*. İstanbul: Babil Yayınları.
- Ulusoy, A. (2018). *Dijital Medya Okuryazarlığı, gereksinimler ve yenilikçi uygulamalar üzerine bir inceleme*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erciyes.
- Uysal, M. (2006). *Medya ve Şiddet, Toplumsal Bir Sorun Olarak Şiddet Sempozyumu*. Ankara. 121-128.
- Ülker, M. (2012). *Medya Okuryazarlığı dersi öğretmen kılavuz kitabının öğretim programı ile tutarlılığının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yeşiltuna Çiftçi, D. (2015). *İletişim ve Medya*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. (9. baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldırım, Ş. (2017). *Türkçe ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin Medya Okuryazarlığı eğitimi ile ilgili becerileri ve görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Yıldız, A. (2017). *Ebeveynlerde Medya Okuryazarlığı yeterliliği: Ankara saha araştırması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yıldız, Ş. (2005). Dil Kültür İletişim ve Medya. Ankara: Sinemis Yayınları.
- Zıllıoğlu, M. (2007). İletişim Nedir?. (3.Baskı) İstanbul: Cem Yayınevi.
- İK1: <https://www.medyakuryazarligi.gov.tr>(25.11.2018)
- İK2: <https://www.rtukcocuk.org.tr> (10.02.2018)
- İK3: <https://www.rtuk.gov.tr>(10.02.2018)
- İK4:https://www.medyakuryazarligi.gov.tr/hizliersim_icerik_goster.php?Guid=D55A104C-3166-4979-A193-76AC1E99D55B&Id=2 (15.03.2018)
- İK5: <http://www.tdk.gov.tr>. (05.07.2018)
- İK6: https://www.medyakuryazarligi.gov.tr/menu_goster.php?Guid=E56CE034-6CEB-41AE-A12C-B618EBEA461B&MenuId=2 (08.09.2018)

EKLER

Ek-1

Medya ve Medya Okuryazarlığı Dersine İlişkin Tutum Ölçeği

Sevgili Öğrenciler. Bu ölçek, sizlerin medya ve medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutumlarınızı belirlemeye yönelik bir araştırmaya veri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Ölçekteki her bir ifadeyi dikkatlice okuyunuz. Sizin için en uygun olan cevabı, kutucuğa (X) işareti koyarak belirtiniz. Lütfen soruları cevapsız bırakmayınız. Katkınız için teşekkür ederim. Yasemin AKSU

Cinsiyetiniz : Erkek Kız
Sınıfınız : 7. Sınıf 8. Sınıf

Aşağıda belirtilen medya araçlarını kullanım sıklığınıza göre sıralayınız.

(Televizyon, İnternet, Dergi, Gazete, Radyo)

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Madde No	Maddeler	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Fikrim Yok	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1	Medya araçlarının kültürel değerlerin bozulmasına neden olduğunu düşünüyorum.					
2	Medyanın haber ve bilgi verme işlevini yerine getirmekten uzak olduğunu düşünüyorum.					
3	Medyanın kültürel ve toplumsal değerlerin korunmasında titiz davranmadığını düşünüyorum.					
4	Medyanın tarafsız olduğuna inanmıyorum.					
5	Medya kuruluşlarında yayınlanan haberlerin abartılı olarak sunulduğunu düşünüyorum.					
6	Türkiye'deki medyanın eğlendirme-eğlence işlevini daha çok öne çıkardığını düşünüyorum.					
7	Bu derste kullanılan araç-gereci yeterli buluyorum.					

8	Medya ile ilgili sınıf içi tartışmaları yeterli buluyorum.					
9	Medyaya ilişkin sınıf içinde yapılan etkinlikleri yeterli buluyorum.					
10	Bu derste kullanılan öğretim yöntemlerini yeterli buluyorum.					
11	Öğretmenimizin dersi işleme biçimini beğeniyorum.					
12	Bu dersi çok sıkıcı buluyorum.					
13	Bu dersin zorunlu olması gerektiğini düşünüyorum.					
14	Bu dersin en ilgi çekici özelliğinin, çok farklı etkinliklerle işlenmesi olduğunu düşünüyorum.					
15	Bu dersin her kademede verilmesi gerektiğini düşünüyorum.					
16	Bu dersi almayan arkadaşlarıma, bu dersi seçmelerini tavsiye ediyorum.					
17	Bu dersin zevkli ve eğlenceli olduğunu düşünüyorum.					
18	Anne-babaların da medya-okuryazarlığı konusunda eğitilmesi gerektiğini düşünüyorum.					
19	Bu dersin gerekli olduğunu düşünüyorum.					
20	Bu dersin yararlı olduğunu düşünüyorum.					
21	Bu dersi aldığımdan beri, ailemin televizyon izleme alışkanlığında değişme olduğunu gözlüyorum.					
22	Bu dersten edindiğim bilgileri, bu dersi almayan arkadaşlarımla da paylaşıyorum.					
23	Medya Okuryazarlığı dersinde öğrendiklerimi ailemle de paylaşıyorum.					
24	Bu dersi aldıktan sonra, TV izleme alışkanlığımın değiştiğini düşünüyorum.					
25	Medya Okuryazarlığı dersinin olaylara bakışımı değiştirdiğini düşünüyorum.					
26	Bu dersten edindiğim bilgilerin tüketim alışkanlığımda daha seçici davranmama yol açtığını düşünüyorum.					
27	Bu dersi aldığımdan beri, gözlem yeteneğimin daha da geliştiğini fark ediyorum.					
28	Bu dersi aldığımdan beri, TV'deki programların seçiminde daha seçici davranıyorum.					
29	Bu dersi aldığımdan beri, medya araçlarını (TV, radyo, gazete, internet) değişik bir gözle inceliyorum.					
30	Bu dersi aldığımdan beri, medyada verilen mesajları daha eleştirel bir gözle inceliyorum.					
31	Bu dersten edindiğim bilgiler sayesinde daha iyi bir medya okuryazarı olduğumu düşünüyorum.					

Öğretmen Görüşme Formu**ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU**

- 1- Medya Okuryazarlığı dersinin amaçları ve içeriği hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
- 2- Medya Okuryazarlığı dersinin gerekli olup olmadığına ilişkin düşünceleriniz nelerdir?
- 3- Medya Okuryazarlığı dersine girmeden önce herhangi bir ön hazırlık yapıyor musunuz? Bu dersin öğreticisi olarak hangi kaynaklardan yararlanıyorsunuz?
- 4- Medya Okuryazarlığı dersi için yazılı basından düzenli bir biçimde takip ettiğiniz ve ortaokul öğrencileri ile bu dersi veren öğretmenlere önerebileceğiniz gazete, dergi vb. yayınlar hakkında bilgi verir misiniz?
- 5- Yazılı ve görsel medyanın öğrencilerinizi olumlu ve olumsuz yönleriyle nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?
- 6- Medya Okuryazarlığı dersiyle ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı? Aldıysanız bu eğitimi nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu dersi verecek olan öğretmenlerin alması gereken eğitim hakkındaki önerileriniz nelerdir?
- 7- Medya Okuryazarlığı dersi için hazırlanmış olan programı içerik, amaç, kapsam, ders için ayrılan süre bakımından değerlendirir misiniz?
- 8- Medya Okuryazarlığı dersini alan öğrencilerinizin medya araçlarıyla ilgili tutum ve tercihlerinde değişimler olup olmadığına ilişkin gözlemleriniz nelerdir?

Öğretmen Adayı Görüşme Formu**ÖĞRETMEN ADAYI GÖRÜŞME FORMU**

- 1- Fakültenizde Medya Okuryazarlığına ilişkin herhangi bir eğitim aldınız mı? Aldıysanız bu eğitimi yeterli buluyor musunuz?
- 2- Medya Okuryazarlığı dersinin lisans programlarında ayrı bir ders olarak verilmesi gerekip gerekmediğine ilişkin görüşleriniz nelerdir?
- 3- Medya Okuryazarlığı dersi için medya okuryazarı öğretmenlerin yetiştirilmesinin uygun olup olmayacağı konusunda düşünceleriniz nelerdir? Sizce bu ders hangi branş öğretmeni tarafından verilmeli ve öğretmen hangi yeterliliklere sahip olmalıdır?
- 4- Medya Okuryazarlığı dersinin seçmeli ders olarak ortaokulda okutulması hakkında ne düşünüyorsunuz?
- 5- Size göre Medya Okuryazarlığı dersi kapsamında öğrencilere yönelik hangi tutum, davranış ve becerilerin geliştirilmesi hedeflenmelidir?

İzin Dilekçeleri

T.C.
GİRESUN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 29409993-605.01-E.7511650

12.04.2018

Konu :Araştırma İzni
[Yasemin AKSU]

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Gen. Md.'nin 2017/25 nolu Genelgesi.
b) Giresun Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 28.03.2018 tarih ve 17052 sayılı yazısı.

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi ABD tezli yüksek lisans programı öğrencisi Yasemin AKSU, "**Medya Okuryazarlığına İlişkin Öğrenci Tutumları ile Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi**" konulu araştırma yapmak istemektedir. Çalışma; Mithatpaşa Ortaokulu, Mustafa Kemal Ortaokulu, Kanuni Ortaokulu, Teyyaredüzü Ortaokulu, Şehit Zafer Konak Ortaokulu öğretmenleri, öğretmen adayları ve öğrencileri ile gerçekleştirilecektir. İlgili (b) yazı ile eklerinin ilgili (a) Genelge kapsamında incelenmesi sonucu oluşturulan "**Araştırma Değerlendirme Komisyonu Raporu**" ekte sunulmuştur.

Söz konusu çalışmanın yukarıda sözü edilen okullarda 16.04.2018-15.06.2018 tarihleri arasında, Müdürlüğümüzce mühürlenmiş ve ekte sunulan veri toplama araçlarını kullanarak; tüm çalışmaların okul yönetiminin sorumluluğunda/gözetiminde yürütülmesi, yapılacak çalışmaların eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmadan okul yönetiminin planlayacağı çalışma takvimine göre yapılması, çalışmalara katılımın gönüllülük esasına dayalı olarak sağlanması, uygulama ile toplanacak verilerin sadece bu araştırma dahilinde kullanılması ve araştırma sonucunun araştırmacı tarafından Müdürlüğümüz AR-GE Birimine basılı veya elektronik doküman olarak teslim edilmesi koşulları ile gerçekleştirilmesinde herhangi bir sakıncanın olmadığı Müdürlüğümüzce uygun değerlendirilmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, olurlarınıza arz ederim.

Ergin AYBAR
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

OLUR
12.04.2018
Necati AKKURT
Vali a.
Millî Eğitim Müdürü

Yüksek lisans tezi Gelen Kutusu x**Yasemin Aksu** <99yaseminaks99@gmail.com>

12 Şub 2018 Pzt 17:43

Alici: cevatelma v

Sayın Doç.Dr. Cevat Elma hocam, Giresun Üniversitesi Türkçe Eğitimi Tezli yüksek lisans programında yüksek lisans yapmaktayım. Yapmayı planladığım tez çalışmamda araştırma problemime yanıt aramak amacıyla medya okuryazarlığı dersini alan ve bu dersi almayan öğrencilere uylamak için "medya ve medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutum ölçeği" nize ihtiyaç duymaktayım. Ölçeğinizi gönderir misiniz?

Desteğiniz için teşekkür ederim.

Not: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2009, 27, 93-113

"İlköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin medya ve medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutumları" adlı çalışmanızda kullanmış olduğunuz ölçeğe kendi çalışmamda ihtiyaç duymaktayım.

CEVAT ELMA <cevatelma@gmail.com>

13 Şub 2018 Sal 16:29

Alici: ben v

Merhaba Yasemin,

İstedığınız ölçek ektedir. Ayrıca medya okuryazarlığına ilişkin yararlanabileceğin bazı makaleleri de ekledim.

Kolay gelsin

12 Şubat 2018 16:43 tarihinde Yasemin Aksu <99yaseminaks99@gmail.com> yazdı:

...

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Yasemin AKSU
Doğum Yeri ve Tarihi	Giresun 24.01.1993
Eğitim Durumu	
Lise Öğrenimi	Giresun Lisesi Sosyal Bilimler Bölümü, 2011
Lisans Öğrenimi	Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği, 2015
İş Deneyimi	
Çalıştığı Kurumlar	2017-2019 Sabiha Raşit Özdemir İlkokulu, Öğretmen
İletişim	
E-posta	99yaseminaks99@gmail.com